
**Προγραμματική Περίοδος
2007 – 2013**

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

Τίτλος: ΕΘΝΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΩΝ

CCI: 2007GR051RV001

ΕΠΙΣΗΜΗ ΥΠΟΒΟΛΗ

Αθήνα, Οκτώβριος 2008

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ ΠΟΥ ΠΛΗΤΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΕΣ ΤΟΠΙΚΕΣ Ή ΤΟΜΕΑΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΜΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ, ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΗΣ ΤΥΧΟΝ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΠΟΥ ΠΡΟΚΑΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ, Ή ΜΕ ΤΙΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007-2013	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	71
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	122

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 51 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 1083/2006 του Συμβουλίου, αποτελεί μορφή παρέμβασης για να καλύπτει απρόβλεπτες τοπικές ή τομεακές κρίσεις που συνδέονται με την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση ή με τις συνέπειες της απελευθέρωσης του εμπορίου.

Η δομή και το περιεχόμενο του ΕΠ «Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων 2007-2013» αποσκοπούν στην κάλυψη της χρηματοδότησης ενός πλέγματος δράσεων που υπηρετούν τους προαναφερόμενους στόχους μέσω δυο (2) αξόνων προτεραιότητας με τίτλους:

- **Άξονας Προτεραιότητας 1 «Μέσο-μακροπρόθεσμη στήριξη του ανθρώπινου δυναμικού που υφίσταται τις συνέπειες απρόβλεπτων τοπικών η τομεακών κρίσεων που συνδέονται με την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση, συμπεριλαμβανομένης τυχόν αναδιάρθρωσης που προκαλείται από φυσικές καταστροφές, ή με τις συνέπειες της απελευθέρωσης του εμπορίου στις περιφέρειες που πληρούν τους όρους για το στόχο σύγκλισης και στις περιφέρειες που είναι επιλέξιμες για μεταβατική στήριξη στο πλαίσιο του στόχου σύγκλισης».**
- **Άξονας Προτεραιότητας 2 «Ταχεία αντιμετώπιση των άμεσων συνεπειών που υφίσταται το ανθρώπινο δυναμικό εξαιτίας απρόβλεπτων τοπικών η τομεακών κρίσεων που συνδέονται με την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση, συμπεριλαμβανομένης τυχόν αναδιάρθρωσης που προκαλείται από φυσικές καταστροφές, ή με τις συνέπειες της απελευθέρωσης του εμπορίου στις περιφέρειες που πληρούν τους όρους για το στόχο σύγκλισης και στις περιφέρειες που είναι επιλέξιμες για μεταβατική στήριξη στο πλαίσιο του στόχου σύγκλισης».**

Σύμφωνα με το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ), το Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων αφορά στις Περιφέρειες του στόχου «Σύγκλιση» δηλ. τις Περιφέρειες Σύγκλισης (8 Περιφέρειες) και τις Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου (3 Περιφέρειες).

GR	ΕΛΛΑΔΑ
GR11	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ
GR14	ΘΕΣΣΑΛΙΑ
GR21	ΗΠΕΙΡΟΣ
GR22	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ
GR23	ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ
GR25	ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ
GR41	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ
GR43	ΚΡΗΤΗ

GR12	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
GR13	ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
GR30	ΑΤΤΙΚΗ

Το παρόν πρόγραμμα δύναται να καλύψει και τις Περιφέρειες του στόχου «Σύγκλιση» που πλήττονται από φυσικές καταστροφές οι οποίες γίνονται αιτία οικονομικής και κοινωνικής αναδιάρθρωσης τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι περιοχές που επλήγησαν από τις πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2007 στη Χώρα και ειδικότερα στο σύνολο της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Νομοί Ηλείας, Αχαΐας και Αιτωλοακαρνανίας), στους Νομούς Μεσσηνίας, Λακωνίας Αρκαδίας και Κορινθίας της Περιφέρειας Πελοποννήσου καθώς και στην Περιφέρεια Αττικής.

Ως γνωστό η Ελλάδα επλήγη το καλοκαίρι του 2007 από μεγάλης έντασης και έκτασης πυρκαγιές οι οποίες είχαν επιπτώσεις γενικής καταστροφής τόσο του φυσικού περιβάλλοντος όσο και του **οικονομικού και κοινωνικού ιστού**, με συνέπεια **να κηρυχθεί η χώρα σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης**. (Υ.Α. Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης 47870/25.08.2007 (ΦΕΚ 1706/Β/25.08.2007)). Η αντιμετώπιση των καταστροφών επηρέασε δραματικά τις προτεραιότητες της χώρας, δίνοντας **άμεση βαρύτητα στην ανασυγκρότηση και ενίσχυση των πληγεισών περιοχών**. Το μέρος της κρίσης που συνδέεται με τις περιβαλλοντικές και οικολογικές καταστροφές καθώς και την ανασυγκρότηση των υποδομών των περιοχών αποτελεί όπως είναι φυσικό αντικείμενο και φροντίδα στρατηγικού σχεδιασμού που βρίσκεται εκτός του πλαισίου εφαρμογής του Άρθρου 51 και κατά συνέπεια του παρόντος προγράμματος. **Ένα τμήμα όμως της κρίσης που συνδέεται με την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση που προκλήθηκε από τις πυρκαγιές εμπίπτει στο πλαίσιο εφαρμογής του Άρθρου 51 του Γενικού Κανονισμού 1083 και δύναται να καλυφθεί, μερικώς η στο σύνολο του, από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων».**

Ο προϋπολογισμός του ΕΠ «Εθνικό Αποθεματικό Απρόβλεπτων 2007-2013» ανέρχεται σε 211.733.870,67 ευρώ. Από το σύνολο της δημόσιας δαπάνης, το 75,00%, ήτοι 158.800.403 ευρώ, αφορά στη συνδρομή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, ενώ το 25,00%, ήτοι 52.933.467,67 ευρώ αφορά σε εθνικούς πόρους.

Αρμόδιοι φορείς για την εκπόνηση του ΕΠ

Αρμόδιος φορέας για το σχεδιασμό του ΕΠ «Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων 2007-2013» είναι η Γενική Γραμματεία Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

Διαδικασίες που ακολουθήθηκαν για την εξειδίκευση του ΕΠ

Ο Γενικός Γραμματέας Επενδύσεων και Ανάπτυξης ανέθεσε, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, το έργο της εκπόνησης του ΕΠ «Εθνικό Αποθεματικό Απρόβλεπτων 2007-2013» στην Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων.

Για την εκπόνηση του ΕΠ διαμορφώθηκαν αρχικά εναλλακτικά σενάρια με στόχο την αντιμετώπιση απρόβλεπτων κρίσεων.

Το τελικό πρόγραμμα διαμορφώθηκε έτσι ώστε να καλύψει την αντιμετώπιση όσο το δυνατό ευρύτερου φάσματος απρόβλεπτων κρίσεων, όπως ορίζονται στο άρθρο 51 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 1083/2006 δίνοντας ταυτόχρονα βαρύτητα στη δυνατότητα αντιμετώπισης του τμήματος της κρίσης που συνδέεται με την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση που προέκυψε από τις καταστροφικές πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2007. Η προσέγγιση που καταγράφεται στο παρόν κείμενο είναι αποτέλεσμα μιας πρώτης αποτύπωσης της υφιστάμενης κατάστασης, των αναγκών και των αναπτυξιακών δυνατοτήτων / προοπτικών των περιοχών που επλήγησαν. Για να καταστεί όμως δυνατός ο προσδιορισμός της εμβέλειας παρέμβασης του προγράμματος καθώς και η επιχειρησιακή του εξειδίκευση σε ό,τι αφορά στην οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση που προέκυψε από τις πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2007 είναι απαραίτητη η εκπόνηση εμπειριστατωμένης και τεκμηριωμένης μελέτης.

Σημειώνεται ότι όπως ορίζεται στην παράγραφο 2 Άρθρο 75 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 1083/2006 του Συμβουλίου «Αναλήψεις υποχρεώσεων του προϋπολογισμού»: «Στην περίπτωση που δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία πληρωμή, το Κράτος Μέλος μπορεί να ζητήσει – έως τις 30 Σεπτεμβρίου εκάστου έτους τη μεταφορά τυχόν αναλήψεων υποχρεώσεων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που σχετίζονται με το Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων σε άλλα Επιχειρησιακά Προγράμματα. Το Κράτος Μέλος προσδιορίζει στο αίτημά του τα Επιχειρησιακά Προγράμματα ΕΠ που επωφελούνται από τη μεταφορά αυτήν».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

Το παρόν κεφάλαιο χωρίζεται σε **τέσσερις (4) ενότητες**. Στην **πρώτη** ενότητα παρατίθεται μια γενική ανάλυση των παραγόντων που δημιουργούν το φαινόμενο της τομεακής / κλαδικής κρίσης και τις συνέπειες τους στον οικονομικό και κοινωνικό ιστό. Στη **δεύτερη** ενότητα παρατίθεται η ανάλυση Ισχυρών Σημείων – Αδυναμιών – Ευκαιριών και Απειλών για το σύνολο των περιφερειών του στόχου «Σύγκλιση» που καλύπτει το παρόν πρόγραμμα. Στην **τρίτη** ενότητα παρουσιάζεται **μια πρώτη ανάλυση** της κατάστασης έτσι όπως διαμορφώθηκε μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές του καλοκαιριού 2007 και τις επιπτώσεις τους στο ανθρώπινο δυναμικό των πυρόπληκτων περιοχών, ενώ στην **τέταρτη** ενότητα παρουσιάζονται οι δράσεις που αφορούν στην τοπική διάσταση της απασχόλησης στο πλαίσιο της 3^{ης} προγραμματικής περιόδου.

1.1. Το φαινόμενο των τομεακών / κλαδικών κρίσεων

Η είσοδος στο προσκήνιο των αναδυόμενων οικονομιών, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση ενός νέου διεθνούς καταμερισμού εργασίας και η διεύρυνση της ΕΕ προς τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης προκαλεί πιέσεις στην ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, λόγω σημαντικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων που εμφανίζουν οι χώρες αυτές.

Στο πλαίσιο αυτό, η αναγκαία προσαρμογή όλων των τομέων της ελληνικής οικονομίας στο διαρκώς μεταβαλλόμενο και έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον αποδεικνύεται δύσκολη και ενδέχεται να έχει άμεσες και σημαντικές επιπτώσεις, οι οποίες σε τοπικό / περιφερειακό, τουλάχιστον, επίπεδο δεν είναι πάντα εφικτό να προβλεφθούν.

Το δυσμενές αυτό περιβάλλον εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για μέρος του παραγωγικού ιστού της χώρας. Τη σημασία του κινδύνου επαυξάνουν ενδογενείς παράγοντες όπως είναι το μικρό μέγεθος και ο οικογενειακός χαρακτήρας των ελληνικών επιχειρήσεων, η έλλειψη επαγγελματικού management, ο χαμηλός βαθμός εξωστρέφειας, το χαμηλό επίπεδο καινοτομικής δραστηριότητας, η απουσία δικτυώσεων και συνεργασιών (clusters κλπ.).

Οι κίνδυνοι αυτοί δεν αφορούν αποκλειστικά τον τομέα της **μεταποίησης**, αλλά και άλλους τομείς και κλάδους. Η αποβιομηχάνιση πλήττει κυρίως τους κλάδους της μεταποίησης και εκδηλώνεται με μείωση των θέσεων απασχόλησης, το κλείσιμο παραγωγικών μονάδων και τη μετεγκατάσταση αρκετών από αυτές σε άλλες χώρες (κυρίως της Βαλκανικής). Ωστόσο, ευάλωτοι εμφανίζονται και οι άλλοι τομείς / κλάδοι της ελληνικής οικονομίας.

Οι κατασκευές αποτέλεσαν για αρκετά χρόνια την «ατμομηχανή» της ανάπτυξης αλλά τα όρια της μεγέθυνσης του κατασκευαστικού κλάδου είναι εκ των πραγμάτων περιορισμένα. Ήδη καταγράφονται οι πρώτες προβληματικές κατασκευαστικές επιχειρήσεις καθώς και φαινόμενα εξαγορών και συγχωνεύσεων.

Ο κλάδος του **τουρισμού** εμφανίζεται ιδιαίτερα ευάλωτος στις διεθνείς οικονομικές και πολιτικές μεταβολές, καθώς και σε απρόβλεπτα φαινόμενα και κρίσεις (πόλεμοι, φυσικές καταστροφές, ατυχήματα που προκαλούν σοβαρή βλάβη στο περιβάλλον κλπ.). Παράλληλα, οι τουριστικές επιχειρήσεις καλούνται να αντιμετωπίσουν έναν ισχυρό διεθνή ανταγωνισμό, στον οποίο εντάσσονται νέοι, ελκυστικοί και χαμηλού κόστους προορισμοί. Εκτός από τα προαναφερόμενα γενικά χαρακτηριστικά, σε τοπικό / περιφερειακό επίπεδο, απρόβλεπτοι παράγοντες (π.χ. εμφάνιση πετρελαιοκηλίδων, ανεπαρκείς ακτοπλοϊκές συνδέσεις κατά τη θερινή περίοδο) είναι δυνατό να οδηγήσουν σε κρίση τους τουριστικούς κλάδους των σχετικών περιοχών με καθοριστικές επιπτώσεις στην οικονομική και κοινωνική ζωή.

Οι **εμπορικές επιχειρήσεις** και μεγάλο μέρος των **επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών** εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την καταναλωτική δαπάνη, η οποία, εμφανίζει τάσεις μείωσης. Επίσης, ορισμένοι κλάδοι του εμπορίου και των υπηρεσιών εμφανίζουν στενή διασύνδεση με κλάδους της μεταποίησης, του τουρισμού ή του πρωτογενή τομέα. Επομένως, μία κρίση των τελευταίων, σε τοπικό έστω επίπεδο, έχει καθοριστική επίδραση στην εξέλιξη των πρώτων.

Στα προαναφερθέντα θα πρέπει να συνυπολογιστούν και οι επιπτώσεις στον **πρωτογενή τομέα** από την εφαρμογή της νέας ΚΑΠ και από την αναγκαία προσαρμογή του στις νέες συνθήκες. Με δεδομένο ότι το ποσοστό του τομέα αυτού στο σύνολο των απασχολούμενων παραμένει σημαντικό, οι προαναφερόμενες επιπτώσεις ενδέχεται να είναι εκτεταμένες και σε κάποιες περιπτώσεις απρόβλεπτες.

Εν κατακλείδι, είναι δυνατό να αναφερθεί ότι το ενδεχόμενο της εμφάνισης κρίσεων αφορά όλους τους τομείς της οικονομίας (και όχι μόνο τη μεταποίηση) ενώ η εμφάνιση αυτή σε τοπικό τουλάχιστον επίπεδο δεν είναι δυνατό να προβλεφθεί. Οι επιπτώσεις των κρίσεων αυτών στην κοινωνική συνοχή είναι καθοριστικές και επομένως απαιτείται η άμεση λήψη μέτρων για την αντιμετώπισή τους.

1.1.1. Χαρακτηριστικές Περιπτώσεις Τομεακών / Κλαδικών Κρίσεων

Οι διαφαινόμενοι κίνδυνοι τομεακών / κλαδικών κρίσεων δεν περιορίζονται σε συγκεκριμένους κλάδους ούτε εντοπίζονται σε συγκεκριμένες περιοχές. Η βιομηχανική κρίση έπληξε αρκετές περιοχές, ιδιαίτερα στη Βόρεια Ελλάδα, και εκφράστηκε με κλείσιμο παραγωγικών μονάδων ή/και την μετεγκατάσταση αυτών σε γειτονικές χώρες (η κρίση του κλάδου της κλωστοϋφαντουργίας, η οποία έπληξε περιοχές όπως ο Νομός Νάουσας αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση). Η κρίση που γνώρισε ο μεταλλευτικός κλάδος της χώρας οδήγησε στην παύση της λειτουργίας πολλών μεταλλείων καθώς και βιομηχανικών μονάδων που αυτά τροφοδοτούσαν. Το γεγονός αυτό είχε ως αποτέλεσμα την δραματική αύξηση του ποσοστού της ανεργίας σε πολλές περιοχές της Ελλάδας, στις οποίες η εξορυκτική δραστηριότητα ήταν κυρίαρχη (Βόρεια Εύβοια, Χαλκιδική κλπ.).

1.2. Ανάλυση Ισχυρών Σημείων – Αδυναμιών – Ευκαιριών και Απειλών

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται (α) η ανάλυση των ισχυρών σημείων και των αδυναμιών των περιοχών εφαρμογής του Προγράμματος, με έμφαση στις

πυρόπληκτες περιοχές, και (β) των ευκαιριών και των απειλών που δημιουργεί το εξωτερικό (ως προς τις περιοχές αυτές) περιβάλλον. Πρόκειται για τη μέθοδο ανάλυσης που είναι γνωστή με το όνομα SWOT και η οποία χρησιμοποιείται ευρέως στο σχεδιασμό και την αξιολόγηση προγραμμάτων.

Στον πίνακα που ακολουθεί, τα ισχυρά σημεία, οι αδυναμίες, οι ευκαιρίες και οι απειλές παρουσιάζονται ταξινομημένα ανά θεματικό πεδίο ανάλυσης, με στόχο την ευχερέστερη διαμόρφωση της στρατηγικής του Προγράμματος.

SWOT Ανάλυση Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ζεύξη Ρίου - Αντιρρίου. ■ Κομβική θέση Πάτρας ως Δυτική Πύλη της χώρας. ■ Λειτουργία Ερευνητικών Ινστιτούτων Διεθνούς Εμβέλειας. ■ Τουριστικοί και πολιτιστικοί πόροι, με κύριο συντελεστή παγκόσμιας εμβέλειας την Ολυμπία. ■ Περιβαλλοντικοί πόροι προστατευόμενοι από διεθνείς συμβάσεις (NATURA, RAMSAR). ■ Υψηλά ποσοστά απασχόλησης στον αγροτικό τομέα. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Πληθυσμιακή αποδυνάμωση της υπαίθρου. ■ Πολύ χαμηλό επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας - χαμηλό κ.κ.ΑΕΠ ■ Χαμηλότερα σε σχέση με τον εθνικό μ.ο. των ποσοστών απασχόλησης, πλην της κατηγορίας των ηλικιωμένων ■ Υψηλά ποσοστά ανεργίας (συνολικά, γυναίκες, νέοι, μακροχρόνια) ■ Χαμηλή παραγωγικότητα εργασίας ■ Σχετικά υψηλή συγκέντρωση κοινωνικά ευάλωτου πληθυσμού (ROM) ■ Ελλιπής διάχυση των αποτελεσμάτων των ερευνητικών προγραμμάτων στην παραγωγική διαδικασία. ■ Ενδοπεριφερειακές ανισότητες σε υποδομές υψηλής τεχνολογίας, πληροφορικής και επικοινωνίας. ■ Δύσκολη προσπελασιμότητα ορεινών περιοχών.
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Δημιουργία και λειτουργία του Δυτικού Άξονα, της ΠΑΘΕ (Κόρινθος - Πάτρα), και σύγχρονης σιδηροδρομικής γραμμής ■ Αύξηση της παγκόσμιας ζήτησης ποιοτικών υπηρεσιών στον τομέα του ειδικού ή εναλλακτικού Τουρισμού. ■ Ανάπτυξης αιολικής, υδροηλεκτρικής ενέργειας. ■ Ανάπτυξη τουρισμού και ιδιαίτερα των εναλλακτικών μορφών του. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Έντονος ανταγωνισμός σε τομείς της παραγωγής από χώρες της Ε.Ε. μετά την διεύρυνση του 2005. ■ Δυσμενείς ρυθμίσεις νέας ΚΑΠ. ■ Καθυστέρηση σύνδεσης με Εγνατία και Πανευρωπαϊκούς Άξονες. ■ Ραγδαία μείωση των απασχολούμενων στον αγροτικό τομέα.

SWOT Ανάλυση Περιφέρειας Πελοποννήσου

ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Γεωγραφική θέση με κυρίαρχο στοιχείο την άμεση γειννίαση με την Αθήνα ■ Ύπαρξη μεγάλων οδικών αξόνων από και προς την Αθήνα και σύνδεση με τα διευρωπαϊκά δίκτυα ■ Μέτρια ικανοποιητικό επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας και με έντονη παρουσία του πρωτογενή τομέα. ■ Επαρκές, σε μέγεθος, εργατικό δυναμικό. ■ Αξιόλογοι / περιώνυμοι φυσικοί και αρχαιολογικοί / πολιτιστικοί πόροι ■ Φυσικό περιβάλλον χωρίς ιδιαίτερες επιβαρύνσεις ■ Υψηλά ποσοστά απασχόλησης (συνολικά, γυναίκες, ηλικιωμένοι) ■ Σχετικά χαμηλά ποσοστά ανεργίας (συνολικά, γυναίκες) ■ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Χαμηλό επιχειρηματικό πνεύμα στο σύνολο του κοινωνικοοικονομικού ιστού της Περιφέρειας ■ Υψηλός δείκτης γήρανσης του πληθυσμού ■ Χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και εξειδίκευσης του αγροτικού εργατικού δυναμικού σε επιχειρηματικές δραστηριότητες ■ Έλλειψη στις υποδομές προστασίας του περιβάλλοντος και βασικών τεχνικών και κοινωνικών υποδομών στον αγροτικό χώρο ■ Μόλυνση και ρύπανση του εδάφους λόγω της χρήσης φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων ■ Έλλειψη υψηλής ποιότητας τουριστικών υποδομών και οργάνωσης του τουριστικού επιχειρηματικού ιστού ■ Ελλείψεις στις σιδηροδρομικές μεταφορές & στις λιμενικές υποδομές της Περιφέρειας ■ Χαμηλό επίπεδο χρήσης και εξοικείωσης με υπηρεσίες Τεχνολογιών Πληροφορικής ■ Ελλείψεις στον χωροταξικό σχεδιασμό (τοπικού επιπέδου) και στον πολεοδομικό σχεδιασμό ■ Ειδικής φύσεως διαρθρωτικά προβλήματα στην αγορά εργασίας (μακροχρόνια ανεργία, ανεργία νέων, υποαπασχόληση στο πρωτογενή τομέα) ■ Έξοδος εργατικού δυναμικού από τον αγροτικό τομέα χωρίς αντίστοιχες ευκαιρίες απασχόλησης στους άλλους τομείς της οικονομίας της Περιφέρειας
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ανάπτυξη οδικών και θαλάσσιων συνδέσεων με διευρωπαϊκά δίκτυα ■ Αυξανόμενη ζήτηση εναλλακτικών / θεματικών μορφών τουρισμού 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Περιβαλλοντικές πιέσεις από συγκέντρωση τουριστικών δραστηριοτήτων σε θύλακες θαλάσσιας τουριστικής ανάπτυξης

<ul style="list-style-type: none"> ■ Ύπαρξη κατάλληλου θεσμικού πλαισίου για ανάπτυξη οργανωμένων χώρων υποδοχής επιχειρήσεων ■ Υλοποιούμενα προγράμματα πολυαπασχόλησης στον αγροτικό χώρο 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Περαιτέρω υποβάθμιση του υδροφόρου ορίζοντα της Περιφέρειας από υπεράντληση αρδευτικού ύδατος και έλλειψη έργων εμπλουτισμού με τη χρήση / αξιοποίηση επιφανειακών υδάτων ■ Υψηλός και αυξανόμενος δείκτης γήρανσης του πληθυσμού ■ Η εφαρμογή της νέας ΚΓΠ που οδηγεί σε συρρίκνωση του πρωτογενή τομέα, στον οποίο απασχολείται ή υποαπασχολείται μεγάλο μέρος του εργατικού δυναμικού της Περιφέρειας
---	--

SWOT Ανάλυση Περιφέρειας Ιονίων Νήσων

ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Κεντρική γεωγραφική θέση της Περιφέρειας στον άξονα Αδριατικής – Ιονίου. ■ Ισχυρός, προωθητικός και διεθνώς αναγνωρίσιμος τομέας του τουρισμού που συμβάλλει στη δημιουργία-συντήρηση υψηλών ποσοστών απασχόλησης (συνολικά, γυναίκες, ηλικιωμένοι). ■ Σχετικά χαμηλά ποσοστά ανεργίας γυναικών και ιδιαίτερα στη κατηγορία των μακροχρόνια ανέργων. ■ Σημαντικές λιμενικές υποδομές για τη διασύνδεση των νησιών. ■ Σχετική ποσοτική επάρκεια σε σύγκριση με τον εθνικό μέσο όρο, σε βασικές υποδομές ■ Σημαντικά περιβαλλοντικά και πολιτισμικά αποθέματα –πόροι 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Μικρό μέγεθος «εσωτερικής» αγοράς για τις πέραν του τουρισμού οικονομικές δραστηριότητες. ■ Εξάντληση ορίων μαζικού τουρισμού ■ Ποιοτικές κυρίως ελλείψεις σε βασικές τεχνικές και κοινωνικές υποδομές. ■ Προβληματική από πλευράς χρόνου και κόστους ακτοπλοϊκή και χερσαία «εσωτερική» συγκοινωνιακή σύνδεση. ■ Τα Μικρά Νησιά της Π.Ι.Ν. αντιμετωπίζουν σε υπερθετικό βαθμό τα προβλήματα από τη νησιωτικότητα . ■ Σχετικά υψηλά ποσοστά ανεργίας συνολικά και στη κατηγορία των ανέργων νέων. ■ Σημαντική υστέρηση του επιπέδου εκπαίδευσης του τοπικού πληθυσμού σε σχέση με το εθνικό πρότυπο. ■ Η εποχικότητα της αγοράς εργασίας δημιουργεί εποχιακά αυξημένη ανεργία.
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Η εμβάθυνση της ευρω-μεσογειακής συνεργασίας σε θέματα αειφόρου τουρισμού ■ Διεθνώς αυξημένη ζήτηση για τοπικά προϊόντα ποιότητας και εναλλακτικό 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Σημαντική εξάρτηση τουρισμού από δύο ευρωπαϊκές χώρες. ■ Πληθυσμιακή εκροή, ιδιαίτερα στα Μικρά Νησιά και την ενδοχώρα της ΠΙΝ. ■ Άσκηση σημαντικών πιέσεων στο

<p>τουρισμό,</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Η υλοποίηση σημαντικού μεγέθους μεταφορικών έργων σε γειτονικές περιφέρειες της ηπειρωτικής χώρας ■ Η δημιουργία του άξονα θαλάσσιων μεταφορών Αδριατικής-Ιονίου (έως την Κύπρο) ■ Αξιοποίηση της πλήρους λειτουργίας του Ιόνιου Πανεπιστήμιου, των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας. 	<p>φυσικό και οικιστικό περιβάλλον</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Αυξανόμενη εισροή οικονομικών μεταναστών και κίνδυνος μεγέθυνσης του κοινωνικού αποκλεισμού.
--	---

SWOT Ανάλυση Περιφέρειας Θεσσαλίας

ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Κεντροβαρική γεωγραφική θέση ως προς τον ελληνικό χώρο και διέλευση βασικού αναπτυξιακού άξονα της χώρας (Αθήνα-Θεσσαλονίκη). ■ Θετικό πληθυσμιακό μέγεθος και ικανοποιητικό μορφωτικό επίπεδο ενισχύει τοπική ζήτηση και παραγωγή. ■ Σύνδεση με μεγάλα εθνικά (διευρωπαϊκά) δίκτυα μεταφορικών υποδομών (π.χ. ΠΑΘΕ, σιδηρόδρομος) ■ Ύπαρξη δυνατοτήτων για άμεσες διεθνείς συνδέσεις (π.χ. αεροδρόμια Ν. Αγχιάλου, Λάρισας και Σκιάθου, Λιμάνια περιοχής) και συνδυασμένες μεταφορές. ■ Η ποικιλομορφία και σχετικά καλή κατάσταση του φυσικού και θαλάσσιου περιβάλλοντος και ειδικότερα στις ορεινές και νησιωτικές περιοχές. ■ Ικανοποιητικό δομημένο περιβάλλον σε πολλές αγροτικές, ημιαστικές αλλά και αστικές περιοχές. ■ Η ύπαρξη πολλών θεσμοθετημένων προστατευόμενων περιοχών (π.χ. ΦΥΣΗ 2000, Θαλάσσιο Πάρκο Αλόνησου, δάση ιδιαίτερου κάλλους, βιότοποι, τοπία κ.α.). ■ Μεγάλο μέρος της βιομηχανίας χωροθετείται σε οργανωμένους υποδοχείς (περισσότερο στην ανατολική Θεσσαλία). 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Σχετικά χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ, μέτριο επίπεδο ανάπτυξης σε σχέση με μέσο όρο της χώρας. ■ Σχετικά περιορισμένη πληθυσμιακή βάση περιφερειακής ενδοχώρας περιορίζει επενδύσεις με προσανατολισμό στην τοπική αγορά. ■ Μη ύπαρξη αποδοτικών άμεσων οδικών και σιδηροδρομικών συνδέσεων με δυτική Ελλάδα. ■ Η μη έγκαιρη ολοκλήρωση του ΠΑΘΕ και ειδικά τα προβλήματα που προκαλεί το πέταλο του Μαλιακού και τα Τέμπη. ■ Πολύ περιορισμένες ακτοποϊκές συνδέσεις (σε περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο). ■ Έλλειψη σύγχρονων εμπορευματικών κέντρων και διαμετακομιστικών υπηρεσιών ■ Προβλήματα προσπελασιμότητας ορεινών και νησιώτικων περιοχών ■ Ελλείψεις περιβαλλοντικών υποδομών σε ορισμένες αστικές αλλά και σε ευαίσθητες περιοχές (π.χ. παράκτιες, δασικές) στη διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων, καθώς και προβλήματα στην αποκατάσταση των ΧΑΔΑ και στη διαχείριση ειδικών αποβλήτων. ■ Ρυπογόνος λειτουργία ορισμένων

<ul style="list-style-type: none"> ■ Δυνατότητες ανάπτυξης φιλικότερων προς το περιβάλλον μορφών ενέργειας (π.χ. φυσικό αέριο, αιολικό δυναμικό, υδροηλεκτρικό δυναμικό, βιο-αέριο, βιο-καύσιμα). ■ Περίπου ίσο (συνολικά, γυναίκες) ή και μεγαλύτερο (ηλικιωμένοι) ποσοστό απασχόλησης συγκριτικά με τον εθνικό μ.ό. ■ Ποσοστό ανεργίας (συνολικά, νέων) εφάμιλλο με τον εθνικό μ.ο. ■ Ικανοποιητικές κοινωνικές υποδομές και υποδομές πρόνοιας (π.χ. εκπαίδευση, υγεία). ■ Ύπαρξη σημαντικών υποδομών εκπαίδευσης και κατάρτισης (π.χ. Σχολεία, Γυμνάσια και Λύκεια, Πανεπιστήμιο, ΤΕΙ, ΙΕΚ, ΚΕΚ). ■ Ύπαρξη Κέντρων υποστήριξης της απασχόλησης καθώς και η ύπαρξη του ΟΑΕΔ και άλλων δομών στήριξης της απασχόλησης. ■ Σημαντικός αριθμός επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας που στηρίζεται στη συνεταιριστική κουλτούρα της Θεσσαλίας. ■ Πλούσια πολιτιστική κληρονομιά καθώς και σημαντικές σύγχρονες πολιτιστικές υποδομές. ■ Εγγύτητα των μεγάλων αστικών κέντρων (Λάρισας-Βόλου, Τρικάλων-Καρδίτσας, Τρικάλων-Λάρισας) αφήνει περιθώρια ανάπτυξης συμπληρωματικών δράσεων και οικονομιών κλίμακας (διπόλων). ■ Νησιωτικές, παράκτιες και ορεινές περιοχές με σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης. ■ Ύπαρξη σημαντικών παραγωγικών και ερευνητικών υποδομών (π.χ. ΒΙΠΕ, Τεχνολογικό Πάρκο, Πόλος Καινοτομίας, ΚΕΤΕΑΘ, Πανεπιστημιακά εργαστήρια και εργαστήρια ΤΕΙ, ΕΒΕΤΑΜ, ερευνητικά ινστιτούτα, υπό δημιουργία ΒΙΠΕ και ΒΙΟΠΑ). ■ Μεγάλος αριθμός βιομηχανιών επεξεργασίας αγροτικών πρώτων υλών, 	<p>μεταποιητικών μονάδων και περιορισμένη εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης από επιχειρήσεις.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις λόγω της εντατικής γεωργικής εκμετάλλευσης (π.χ. λιπάσματα, φυτοφάρμακα). ■ Αυξανόμενες πιέσεις της γης και στο φυσικό περιβάλλον λόγω της διείσδυσης του αστικού στον ύπαιθρο χώρο, της άναρχης δόμησης και της άναρχης χωροθέτησης παραγωγικών εγκαταστάσεων, απειλές στα τοπία. ■ Προβλήματα διαχείρισης του υδατικού δυναμικού της Περιφέρειας (π.χ. εξάντληση υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα, ποιοτική υποβάθμιση υδάτων πεδινών και παράκτιων περιοχών, επιβάρυνση θαλάσσιων υδάτων από σκάφη, ελαιοτριβεία και αστικά λύματα και έλλειψη ισχυρών φορέων διαχείρισης). ■ Σημαντικό ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας και ανεργίας των γυναικών, συνεχής μείωση της βιομηχανικής απασχόλησης, χαμηλό ποσοστό ενεργού πληθυσμού – ποσοστό ανεργίας μεγαλύτερο από τον μέσο εθνικό όρο. ■ Περιορισμένη τομεακή και γεωγραφική κινητικότητα του ανθρώπινου δυναμικού. ■ Μη πλήρης αξιοποίηση των δομών συνεχιζόμενης κατάρτισης και εκπαίδευσης, ελλιπής σύνδεση των προγραμμάτων με ανάγκες τοπικής οικονομίας. ■ Τάση συγκέντρωσης της απασχόλησης του πληθυσμού στα μεγάλα αστικά κέντρα και της κωμοπόλεις της Περιφέρειας με παράλληλη γήρανση και μείωση του πληθυσμού των υπολοίπων περιοχών. ■ Ύπαρξη άτυπης εργασίας, της μερικής απασχόλησης και της ευκαιριακής αξιοποίησης των προγραμμάτων πρόωθησης της απασχόλησης. ■ Χαμηλό επίπεδο κατάρτισης του
--	--

<p>τροφίμων, ποτών καθώς και μεγάλων βιομηχανιών στην ανατολική Θεσσαλία.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Ύπαρξη επαρκούς επιστημονικού δυναμικού καθώς και εξειδικευμένου με σημαντική βιομηχανική και αγροτική παράδοση. ■ Ύπαρξη σημαντικών τουριστικών πόρων και υποδομών, δυνατότητα ανάπτυξης όλων των μορφών τουρισμού. ■ Παράδοση και ποικιλομορφία στην αγροτική παραγωγή, μεγάλος αριθμός προϊόντων, ύπαρξη ορεινής, ημιορεινής, πεδινής και παράκτιας γεωργίας, κτηνοτροφία, αλιεία. 	<p>εργατικού δυναμικού στις νέες τεχνολογίες</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Ύπαρξη φαινόμενων κοινωνικού αποκλεισμού ειδικών ομάδων (ΑΜΕΑ, Τσιγγάνοι κ.λπ.) ■ Μη ύπαρξη τοπικού παρατηρητηρίου απασχόλησης και μελετών για αγορά εργασίας ■ Σημαντικές ενδο-περιφερειακές αναπτυξιακές ανισότητες (π.χ. μεταξύ ορεινών και πεδινών περιοχών, αστικών και αγροτικών). ■ Επιβάρυνση παράκτιων ζωνών με άναρχη, διάσπαρτη δόμηση και ορισμένων περιαστικών ζωνών με εκτός σχεδίου δόμηση / άναρχη αστική διάχυση. ■ Διαρθρωτικά προβλήματα στη γεωργία και στην μεταποίηση, προβλήματα στη ανάπτυξη και λειτουργία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και έντονος προσανατολισμός της στην τοπική αγορά, ελλείψεις υπερτοπικές συνεργασίες, ευκαιριακές υπεργολαβίες. ■ Βραδύς ρυθμός εξέλιξης των ιδιωτικών επενδύσεων σε προϊόντα έντασης γνώσης και τεχνολογίας (νέα οικονομία), καθώς και περιορισμένες καινοτόμες επενδύσεις στη μεταποίηση, στον τουρισμό και στη γεωργία. ■ Συγκριτικά χαμηλοί δείκτες καινοτομίας, περιορισμένος βαθμός σύνδεσης έρευνας με παραγωγή. ■ Διαρθρωτικές αδυναμίες στον τουριστικό κλάδο (π.χ. μικρές επιχειρήσεις, υψηλό κόστος και τιμές, μη αξιοποίηση εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, έλλειψη συνεργασιών με σημαντικούς tour operators, εποχικότητα, μη εφαρμογή σχεδίων για ολοκληρωμένη αειφορική τουριστική ανάπτυξη.) ■ Ελλείψεις υποστηρικτικών επιχειρηματικών υπηρεσιών (π.χ. συμβουλευτικών, χρηματοπιστωτικών, τεχνολογικών) και πολύ περιορισμένη ανάπτυξη καινοτομικών υπηρεσιών).
---	--

	<ul style="list-style-type: none"> ■ Περιορισμένη διάδοση των υποδομών και τεχνολογιών ΤΠΕ. ■ Μειωμένη συμμετοχή σε εξειδικευμένα Ευρωπαϊκά δίκτυα καθώς και σε δίκτυα της Ανατολικής Μεσογείου και των Βαλκανίων.
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Η δημιουργία πολλών μικρών λιμανιών για προσέγγιση τουριστικών και αλιευτικών σκαφών ■ Η δυνατότητα απευθείας σύνδεση του λιμανιού του Βόλου με λιμάνια της Τουρκίας αλλά και της Μαύρης Θάλασσας και της Ανατολικής Μεσογείου. ■ Εφαρμογή της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής νομοθεσίας και πολιτικής καθώς και των νέων περιβαλλοντικών ρυθμίσεων της νέας ΚΑΠ ■ Μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση των επιχειρήσεων, των κατοίκων και μεγαλύτερη έμφαση στην περιβαλλοντική εκπαίδευση ■ Αύξηση ζήτησης για πολιτιστικό τουρισμό ■ Η ανάπτυξη νέων μορφών ζήτησης προς τομείς προς γεωργίας (π.χ. πιστοποιημένα ποιοτικά αγροτικά προϊόντα, παραδοσιακά και καινοτομικά τρόφιμα), αλλά και του τουρισμού (π.χ. εναλλακτικές μορφές, βιωματικός τουρισμός, συνδυασμένος τουρισμός) ■ Η συνεχής τεχνολογική πρόοδος και η μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας ■ Η διεύρυνση προς ΕΕ προς 10 νέες χώρες καθώς και προς νέες από την περιοχή των Βαλκανίων διευρύνει προς εξαγωγικές δυνατότητες καθώς και την δυνατότητα προσέλκυσης επισκεπτών ■ Η διεθνοποίηση της οικονομίας και το άνοιγμα νέων αγορών διεθνώς, καθώς και η συνεχής αύξηση των άμεσων ξένων επενδύσεων και των επιχειρηματικών συνεργασιών 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Η μη βιώσιμη αξιοποίηση ορισμένων υποδομών (π.χ. αεροδρομίων, λιμανιών) και ο αυξημένος ανταγωνισμός στη χρήση υποδομών από άλλες περιοχές της χώρας ή της αλλοδαπής ■ Κίνδυνοι για το παράκτιο και θαλάσσιο περιβάλλον από τουριστική δραστηριότητα, από υπερ-αλίευση, από σκάφη, ελαιοτριβεία κ.α. ■ Κίνδυνοι καταστροφών λόγω δασικών πυρκαγιών, πλημμυρών και βιομηχανικών καταστροφών κ.α. ■ Περαιτέρω συγκέντρωση τουριστικών δραστηριοτήτων σε κορεσμένες περιοχές ■ Αύξηση οικιστικών πιέσεων σε περιαστικές και τουριστικές περιοχές ■ Ο ολοένα αυξανόμενος εξωτερικός εμπορικός και επενδυτικός ανταγωνισμός λόγω της διεύρυνσης προς ΕΕ, αλλά και της περαιτέρω διεθνοποίησης της οικονομίας σε συνδυασμό με την οριστική απώλεια των συγκριτικών πλεονεκτημάτων σε παραγωγές έντασης εργασίας ■ Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός στον τουρισμό τόσο από άλλες περιοχές της χώρας όσο και από το εξωτερικό ■ Η περαιτέρω ενίσχυση της τάσης συγκέντρωσης των οικονομικών δραστηριοτήτων προς τους δύο πόλους ανάπτυξης της χώρας (Πόλος Αττικής, Πόλος Θεσσαλονίκης) ■ Μη προσαρμογή της τοπικής γεωργίας στο νέο περιβάλλον που διαμορφώνει η νέα ΚΑΠ και η διαφαινόμενη περαιτέρω ελευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου αγροτικών προϊόντων μετά το Γύρο της Ντόχα του ΠΟΕ, κίνδυνοι για

<ul style="list-style-type: none"> ■ Η διαφαινόμενη τάση για δημιουργία ή εγκατάσταση μεγάλων επιχειρήσεων στη βιομηχανία, στο εμπόριο και στον τουρισμό ■ Βελτίωση της εικόνας της περιοχής λόγω της διοργάνωσης μεγάλων γεγονότων (π.χ. Ολυμπιακών αγώνων) με σκοπό την προσέλκυση επενδύσεων και επισκεπτών (με προϋπόθεση την εφαρμογή σχεδίου αξιοποίησης). 	<p>χρηματοδότηση ΚΑΠ μετά το 2013</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Μη έγκαιρη αντιμετώπιση του διαδεδομένου ψηφιακού και τεχνολογικού «αναλφαριθμητισμού».
--	---

SWOT Ανάλυση Περιφέρειας Ηπείρου

ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Η φυσική θέση της Ηπείρου (Δυτική Πύλη της Ελλάδας προς την Ε.Ε και τη Βαλκανική) και η κατασκευή των μεγάλων υπερτοπικών μεταφορικών υποδομών (Εγνατία Οδός, Δυτικός Άξονας, Λιμάνι Ηγουμενίτσας). ■ Η ύπαρξη βασικών προϋποθέσεων ανάπτυξης ενός πρωτογενούς τομέα παραγωγής ποιοτικών – βιολογικών αγροτικών προϊόντων (ιδιαίτερα στον κλάδο της κτηνοτροφίας) και η ύπαρξη θετικών αλληλεξαρτήσεων με το δευτερογενή τομέα (μεταποίηση). ■ Η ανάπτυξη «εμβρυακών» πολιτικών στον τομέα της καινοτομίας (Regional Information Society, Entrepreneurship through innovation in Epirus). ■ Η ύπαρξη βασικών προϋποθέσεων ανάπτυξης του τουρισμού, με δεδομένο το απaráμιλλο φυσικό κάλλος, το πολιτιστικό και πολιτισμικό πλούτο που διαθέτει, την γεωγραφική της θέση και τις προοπτικές άρσης της απομόνωσης τους με τα μεγάλα έργα μεταφορικών υποδομών που κατασκευάζονται. ■ Στις περιοχές που έχουν προϋποθέσεις ανάπτυξης του τουρισμού περιλαμβάνονται η παραλιακή ζώνη του Ιονίου, η ζώνη των ορεινών όγκων της ενδοχώρας που διαθέτουν οικολογικό και πολιτιστικό πλούτο και επιδέχονται την ανάπτυξη ήπιων μορφών 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Η απουσία οργανωμένων υποδομών εγκατάστασης επιχειρήσεων και διαμετακόμισης, σε συνδυασμό με την απουσία σιδηροδρομικής σύνδεσης της Περιφέρειας με το εθνικό σιδηροδρομικό δίκτυο και τις περιορισμένες δυνατότητες των αεροπορικών υποδομών της Περιφέρειας. ■ Η μικρή μεταποιητική δραστηριότητα, το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων, η μειωμένη παραγωγικότητα σε σχέση με τη μέση παραγωγικότητα της χώρας, ο εσωστρεφής προσανατολισμός των επιχειρήσεων. ■ Το χαμηλό επίπεδο υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις (Ε&Τ, χρηματοπιστωτικών προϊόντων), ο μικρός βαθμός διασύνδεσης και συνεργασίας των επιχειρήσεων με Παν/μιο, ΤΕΙ, Τεχνολογικό Πάρκο, Ινστιτούτα, κλπ. ■ Η έλλειψη διείσδυσης των ΤΠΕ (ΜΜΕ, φορείς του Δημοσίου, φορείς υποστήριξης) και η απουσία σύνδεσης έρευνας και επιχειρηματικής εφαρμογής. ■ Το χαμηλό σημείο εκκίνησης για την σύγκλιση της Περιφέρειας με το επίπεδο της χώρας. ■ Ο προσανατολισμός του πρωτογενή τομέα προς μη ανταγωνιστικές καλλιέργειες, η ηλικιακή διάρθρωση

<p>τουρισμού.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Η ύπαρξη περιοχών γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας κυρίως στις πεδινές περιοχές του Νομού Πρέβεζας και του Νομού Άρτας. ■ Η δυναμική ανάπτυξη του Πανεπιστημίου των Ιωαννίνων (ιδιαίτερα της τομείς των νέων τεχνολογιών και της κοινωνίας της πληροφορίας και του τομέα της ιατρικής) που δημιουργεί τις προϋποθέσεις ανάδειξης της πόλης των Ιωαννίνων και ευρύτερα της Περιφέρειας σε κέντρο εκπαίδευσης, καινοτομίας και υπηρεσιών με διαπεριφερειακή και υπερεθνική εμβέλεια (σε σχέση με την Αλβανία και την Δυτική Βαλκανική). ■ Η σημαντική ανάπτυξη δικτύου κοινωνικών υποδομών (Νοσ/μεία, Κέντρα Υγείας, Δομές Κοινωνικής Μέριμνας, κλπ) ■ Η ύπαρξη αξιοποιήσιμου δυναμικού Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας ■ Η ύπαρξη σημαντικού σε μέγεθος και ποικιλία οικολογικού πλούτου καθώς και ιδιαίτερα αξιόλογων φυσικών οικοσυστημάτων. ■ Η εκπόνηση Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών για τέσσερις προστατευόμενες περιοχές της Περιφέρειας που είναι ενταγμένες στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Natura 2000 και η σύσταση αντίστοιχων φορέων διαχείρισης, προστασίας και ανάδειξης αυτών. ■ Η συνεχής τάση βελτίωσης του μορφωτικού-εκπαιδευτικού επιπέδου του εργατικού δυναμικού στην Περιφέρεια. ■ Η συνεχής μεγέθυνση του διακρατικού εμπορίου με τις Βαλκανικές χώρες. ■ Η αξιόλογη θαλάσσια σύνδεση μεταξύ της Ηπείρου και της Ιταλίας. ■ Η λειτουργία των 3 Μεθοριακών Σταθμών στη συνοριακή γραμμή Ηπείρου – Αλβανίας. ■ Σημαντική παρουσία και επενδυτική 	<p>των απασχολούμενων και η έλλειψη των αναγκαίων εγχειοβελτιωτικών υποδομών, κυρίως στη πεδιάδα της Άρτας και της Πρέβεζας.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Η ύπαρξη σαφούς τάσεως αστικοποίησης με επίκεντρο τις πρωτεύουσες των τεσσάρων νομών, με αντίστοιχη μείωση του πληθυσμού και συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές της Περιφέρειας. ■ Οι ελλείψεις σε τουριστική υποδομή σε συγκεκριμένες τουριστικές περιοχές του ορεινού χώρου. ■ Η αύξηση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων (με κριτήριο το κατά κεφαλήν ΑΕΠ). ■ Η έλλειψη από το Λιμάνι της Ηγουμενίτσας τεχνολογικής υποδομής, εγκαταστάσεων φόρτωσης, εκφόρτωσης, αποθήκευσης καθώς και τερματικών εγκαταστάσεων για την ανάπτυξη συνδυασμένων μεταφορών. ■ Η ανεπάρκεια του τοπικού οδικού δικτύου και η υστέρηση στην προσπελασιμότητα των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών ■ Η περιορισμένη μέχρι σήμερα διάχυση της τεχνογνωσίας και των υποδομών αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών, της κοινωνίας της πληροφορίας και της γνώσης. ■ Η επιβάρυνση του φυσικού περιβάλλοντος από περιβαλλοντικά οχλούσες παραγωγικές δραστηριότητες του δευτερογενή και πρωτογενή τομέα. ■ Χαμηλά ποσοστά απασχόλησης (συνολικά, γυναίκες), πλην των ηλικιωμένων. ■ Υψηλά ποσοστά ανεργίας (συνολικά, γυναίκες, νέοι, μακροχρόνια), ως επίπτωση του «αδιεξόδου» στο οποίο σταδιακά εισέρχεται η περιφερειακή παραγωγική δομή. ■ Το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα, έναντι της χώρας (~ 9 μονάδες) και η αφθονία μη
---	---

<p>δραστηριότητα ελληνικών επιχειρήσεων στη Νότια Αλβανία.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Η ανάπτυξη διακρατικών συνεργασιών για την κοινή αντιμετώπιση των προβλημάτων υποβάθμισης του περιβάλλοντος και την πρόληψη των κινδύνων από φυσικές καταστροφές ή ανθρώπινες δραστηριότητες ■ Οι πλούσιοι πολιτιστικοί και φυσικοί πόροι. 	<p>κατάλληλου – εξειδικευμένου προσωπικού, ως επίπτωση της αποδέσμευσής του από τον μη ανταγωνιστικό αγροτικό τομέα.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Το χαμηλότερο ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της Περιφέρειας, έναντι αυτού της χώρας (~4 μονάδες). ■ Τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της ανεργίας (υψηλό ποσοστό μακροχρόνιων ανέργων, υψηλό ποσοστό ανέργων χαμηλής εκπαίδευσης). ■ Η αναποτελεσματική σύνδεση της επαγγελματικής κατάρτισης με την αγορά εργασίας και η έλλειψη της συστήματος διάγνωσης των αναγκών εκπαίδευσης και κατάρτισης για το σχεδιασμό κατάλληλων πολιτικών, που θα στοχεύουν αφενός στη μείωση των αναντιστοιχιών στην αγορά εργασίας και αφετέρου στη δια βίου μάθηση. ■ Ο παραδοσιακός τρόπος δραστηριοποίησης των αγροτών καθώς και οι δυσκολίες στην επανειδίκευση του εργατικού δυναμικού σε νέες τεχνολογίες και νέους κλάδους. ■ Οι σημαντικές ελλείψεις στο οδικό δίκτυο και τα προβλήματα πρόσβασης στους Διασυνοριακούς Σταθμούς (Αλβανία). ■ Η έντονη πληθυσμιακή αποδυνάμωση των παραμεθόριων περιοχών και η συρρίκνωση της οικονομικής και παραγωγικής βάσης. ■ Εκτεταμένη συνοριακή γραμμή με την Αλβανία, που επιτρέπει την ανάπτυξη φαινομένων λαθρομετανάστευσης.
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Η διαρκώς αυξανόμενη τάση καταναλωτικής ζήτησης επώνυμων και ποιοτικών αγροτικών προϊόντων, για την παραγωγή των οποίων η Ήπειρος διαθέτει τις βασικές προϋποθέσεις. ■ Η θέση της Περιφέρειας ως «Δυτική Πύλη» της Ελλάδας προς την Ε.Ε, αλλά και ως ενδιάμεσος κόμβος των μεταφορικών και άλλων Διευρωπαϊκών 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Η πολιτική και οικονομική αστάθεια που συνεχίζεται σε διάφορες χώρες της Βαλκανικής. ■ Η ανάγκη προσαρμογής της γεωργίας στις νέες απαιτήσεις της ΚΑΠ και ιδιαίτερα εκείνου του τμήματος που έχει μεγάλη εξάρτηση από τις επιδοτήσεις, μπορεί να οδηγήσει σε γρήγορη συρρίκνωση της γεωργίας χωρίς

<p>Δικτύων της τα Βαλκάνια, τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και τη Μέση Ανατολή.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Η ένταξη του Δυτικού Σιδηροδρομικού Άξονα στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα. ■ Η αυξανόμενη ευαισθητοποίηση πολιτών και ομάδων σε θέματα προστασίας και διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος ■ Η υιοθέτηση της αειφόρου ανάπτυξης, της αειφόρου διαχείρισης των φυσικών πόρων και της προστασίας του περιβάλλοντος ως πλαίσιο της περιφερειακής ανάπτυξης. ■ Η δημιουργία Περιφερειακού Ινστιτούτου Επιμόρφωσης του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης, στην Ήπειρο ■ Η ανάπτυξη διασυνοριακών δικτύων συνεργασίας μεταξύ φορέων (Πανεπιστήμια, Αναπτυξιακοί και Παραγωγικοί Φορείς) και Αυτοδιοικητικών Αρχών ■ Η διεύρυνση του ενιαίου οικονομικού χώρου προς το χώρο των Βαλκανίων. 	<p>εναλλακτικές εξόδους.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Η αυξανόμενη δυναμικότητα των ανθρωπογενών δραστηριοτήτων (γεωργία, τουρισμός, υποδομές) αναμένεται να προκαλέσει περιβαλλοντικές πιέσεις στο φυσικό περιβάλλον ■ Η απροθυμία αλλά και η δυσκολία προσαρμογής στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας (νέες δεξιότητες), ατόμων που αντιμετωπίζουν την ανεργία σε προχωρημένη ηλικία. ■ Ο κίνδυνος περαιτέρω περιθωριοποίησης της Αλβανίας και η δυσκολία προσαρμογής της στα πλαίσια του ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου, λόγω της κοινωνικοοικονομικής κρίσης και της πολιτικής αστάθειας που αντιμετωπίζει ■ Η ερήμωση της υπαίθρου και των ορεινών περιοχών στις παραμεθόριες περιοχές με αντίστοιχη μετακίνηση προς τα μεγάλα αστικά κέντρα. ■ Η διεύρυνση της λαθραίας απασχόλησης και η σταδιακή εξάπλωση της οργανωμένης εγκληματικότητας που σχετίζεται με τη διεθνή λαθρομετανάστευση.
--	--

Ανάλυση SWOT της Χωρικής Ενότητας Αττικής

ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Η στρατηγική γεωγραφική θέση της Περιφέρειας. ■ Ενδείξεις βελτίωσης των αναπτυξιακών και μακρο-οικονομικών μεγεθών και τάση σύγκλισης της Περιφέρειας με την Ε.Ε ■ Κυρίαρχη θέση του τριτογενή τομέα της Αττικής στην εθνική οικονομία και συνεχής ανάπτυξή του, λόγω της στρατηγικής θέσης της Περιφέρειας. ■ Υψηλή συγκέντρωση δραστηριοτήτων Ε&Α, ερευνητικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ■ Υψηλή συγκέντρωση εξειδικευμένου 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Μειωμένη ελκυστικότητα της Περιφέρειας σαν τόπος για την προσέλκυση επενδύσεων. ■ Οδικοί άξονες σε κατάσταση κυκλοφοριακής ασφυξίας. ■ Έλλειψη οργανωμένων χώρων υποδοχής – λειτουργίας των βιομηχανικών μονάδων. ■ Ελλιπής ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως συνεδριακός, πολιτιστικός κ.α. λόγω των σοβαρών ελλείψεων σε αντίστοιχες ειδικές υποδομές. ■ Σημαντική υστέρηση στην αξιοποίηση

<p>ανθρώπινου δυναμικού.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Σχετικά υψηλά ποσοστά απασχόλησης (συνολικά, γυναίκες) ■ Σχετικά χαμηλά ποσοστά ανεργίας (συνολικά, γυναίκες, νέοι) ■ Πολιτιστική κληρονομιά παγκόσμιας ακτινοβολίας. ■ Αναβαθμισμένη υποδομή υπερτοπικών μεταφορών (αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος, λιμάνι Πειραιά, σιδηρόδρομοι) ■ Ύπαρξη σημαντικής υποδομής μέσω σταθερής τροχιάς εντός Αττικής, ως κορμού για αστικές μεταφορές. ■ Σημαντική ανάπτυξη δικτύου κοινωνικών υποδομών (Νοσ/μεία, Κέντρα Υγείας, Δομές Κοινωνικής Μέριμνας, κλπ) . 	<p>των ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις, με ένα μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων μικρού και μέσου μεγέθους σε φθίνοντες βιομηχανικούς κλάδους.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Υστέρηση στους δείκτες καινοτομίας και ψηφιακής σύγκλισης σε σχέση με την Ε.Ε. ■ Οικιστικό και φυσικό περιβάλλον που δέχεται σημαντικές πιέσεις από την υψηλή συγκέντρωση πληθυσμού και οικονομικών δραστηριοτήτων. ■ Συνεχιζόμενες ελλείψεις σχολικής στέγης και υποδομών – εξοπλισμού στην εκπαίδευση. ■ Μικρή πρόοδος στην αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ■ Σχετικά χαμηλά ποσοστά απασχόλησης ηλικιωμένων. ■ Ενδοαστικές (πολεοδομικές) ανισότητες και εμφάνιση φαινομένων αστικού κοινωνικού αποκλεισμού. ■ Υψηλή εισροή μεταναστών που δημιουργεί πρόσθετες ανάγκες σε υποδομές (εκπαίδευση, πρόνοια, υγεία κ.α.). ■ Σχετικά υψηλό ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας και ανεργίας αποφοίτων Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ισχυρός εθνικός ρόλος σε χωροταξικό επίπεδο και στο αστικό δίκτυο που θα μπορούσε να λειτουργήσει ως προωθητική δύναμη για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και την αναβάθμιση του συνόλου της χώρας, γεγονός που θα αποφορτίσει μεσοπρόθεσμα τις πιέσεις περαιτέρω αστικοποίησης στην Περιφέρεια. ■ Αυξανόμενη ζήτηση εναλλακτικών / θεματικών μορφών τουρισμού . ■ Η αυξανόμενη ευαισθητοποίηση πολιτών και ομάδων σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος). ■ Αξιοποίηση των υποδομών και εγκαταστάσεων των Ολυμπιακών Αγώνων ως πόλων υπερτοπικής 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δυσαναλογία του μεγέθους της Αθήνας σε σχέση με την κλίμακα της χώρας, καθώς και διατηρούμενη πόλωση σε σχέση με το λοιπό αστικό δίκτυο πλην Θεσσαλονίκης. ■ Η συνέχιση της άναρχης οικιστικής ανάπτυξης προς τις περιοχές της Ανατολικής και Δυτικής Αττικής. ■ Επιδείνωση κοινωνικοοικονομικών τάσεων της Περιφέρειας και συνακόλουθα επιδείνωση της ελκυστικότητάς της λόγω κυκλοφοριακών συνθηκών και οργάνωσης του τομέα συγκοινωνιών. ■ Επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης στον αστικό χώρο, λόγω αυξημένης πληθυσμιακής πυκνότητας.

κοινωνικής και πολιτιστικής υποδομής.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ατμοσφαιρική ρύπανση με νέους ρύπους (όζον, αιωρούμενα σωματίδια). ■ Ανακοπή των επενδύσεων σε τεχνική και κοινωνική υποδομή μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες.
---------------------------------------	---

SWOT Ανάλυση Περιφέρεια Κρήτης

ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Η δυναμική της οικονομίας στηρίζεται σχεδόν ισόρροπα σε 2 σημαντικές δραστηριότητες (τουρισμός και γεωργία). ■ Οικονομία συνάθροισης στον τομέα του τουρισμού. ■ Υψηλής ποιότητας ξενοδοχειακές υποδομές. ■ Καλή ποιότητα, ευρεία ποικιλία και αναγνωρίσιμα προβεβλημένα τοπικά προϊόντα (κρητική κουζίνα). ■ Σημαντική συγκέντρωση περιοχών με αξιόλογα στοιχεία φυσικού περιβάλλοντος σε συνδυασμό με σημαντικά στοιχεία ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος. ■ Ύπαρξη υψηλού επιπέδου εκπαιδευτικού και ερευνητικού ιστού με δυνατότητες ανάπτυξης και διάχυσης καινοτομιών. ■ Σημαντική υποδομή ευρέος φάσματος υψηλών τεχνολογιών διεθνώς ανταγωνιστικών, σχετικά αυτόνομη λειτουργία (20% αιτούμενη κρατική χρηματοδότηση), κινητικότητα και ανταλλαγή επιστημονικού προσωπικού στην παραγωγή και προσφορά τεχνολογίας. ■ Σημαντική φυσική αύξηση πληθυσμού αλλά και προσέλκυση πληθυσμού από άλλες περιοχές εντός και εκτός της χώρας. ■ Υψηλά ποσοστά απασχόλησης (συνολικά, γυναίκες, ηλικιωμένοι) ■ Πολύ χαμηλά ποσοστά ανεργίας (συνολικά, γυναίκες, νέοι, μακροχρόνιοι). 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Εξάρτηση από τον τουριστικό τομέα ενώ το μοντέλο ανάπτυξης του μαζικού τουρισμού διέρχεται κρίση τόσο διεθνώς όσο και σε εθνικό επίπεδο. ■ Χαμηλό επίπεδο τυποποίησης αγροτικής παραγωγής και αδύναμοι μηχανισμοί εμπορίας και προβολής. ■ Μικρός βαθμός ανάπτυξης διατομεακών και ενδοτομεακών συνεργιών (δικτυώσεις). ■ Σχετικά χαμηλή παραγωγικότητα και μικρός βαθμός εξειδίκευσης των απασχολουμένων. ■ Χαμηλού βαθμού εισαγωγή καινοτομίας στον άγηνή τομέα και τον τουρισμό. ■ Άνιση ενδοπεριφερειακή κατανομή εισοδήματος και απασχόλησης. ■ Σχετικά χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης και κατάρτισης των απασχολουμένων ως προς το μέσο όρο της χώρας. ■ Έντονη τάση συγκέντρωσης της γυναικείας απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα. ■ Αυξημένες απαιτήσεις προστασίας φυσικού και ιστορικού πολιτιστικού περιβάλλοντος σε σημαντικό τμήμα της Περιφέρειας και με σημαντική χωρική διασπορά. ■ Ελλείψεις στις κοινωνικές υποδομές και υψηλός δείκτης γήρανσης στις ορεινές περιοχές.

<ul style="list-style-type: none"> ■ Ικανοποιητικά επίπεδα κατάρτισης των ανέργων. ■ Ικανοποιητικοί δείκτες υγείας. 	
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Περαιτέρω ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας του τριτογενούς τομέα, και ειδικότερα του τουρισμού. ■ Σταθερότητα ποιότητας, τυποποίηση και ολοκληρωμένη πολιτική προώθησης επιλεγμένων τοπικών προϊόντων. ■ Ενίσχυση επιχειρηματικότητας και οργάνωσης των επιχειρήσεων σε σύγχρονη βάση. ■ Ενίσχυση χωρικής εξειδίκευσης. ■ Ενίσχυση διασυνδέσεων ανεπτυγμένων οικονομικών κέντρων με πύλες εισόδου και ζώνες υπαίθρου. ■ Ενίσχυση της ελκυστικότητας ήδη ανεπτυγμένων περιοχών. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ανάδειξη ανταγωνιστικών κέντρων (Μάλτα, Κύπρος). ■ Επιπτώσεις από τη νέα ΚΑΠ. ■ Απαξίωση δεξιοτήτων των απασχολουμένων. ■ Ένταση φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού ■ Αυξημένες απαιτήσεις για προστασία περιβάλλοντος λόγω ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας / ελκυστικότητας των ήδη ανεπτυγμένων περιοχών. ■ Αυξημένες απαιτήσεις προστασίας από την ανάδειξη νέων περιοχών ανάπτυξης.

SWOT Ανάλυση Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Σχετικά ικανοποιητικό επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας που οφείλονται στη τουριστική ανάπτυξη. ■ Καλή ποιότητα και μεγάλη ποικιλία παραγόμενων τοπικών προϊόντων (πρωτογενών και μεταποιημένων αγροτικών προϊόντων). ■ Δυνατότητα επίτευξης συμπληρωματικότητας παραγωγικών δραστηριοτήτων ■ Επώνυμα τοπικά αγροτικά προϊόντα ■ Ενσωμάτωση στον κοινωνικό ιστό της πανεπιστημιακής και σπουδαστικής κοινότητας ■ Σχετικά χαμηλό ποσοστό ανεργίας (συνολικά) ■ Πλούσια διάσπαρτη πολιτιστική κληρονομιά ■ Συγκέντρωση περιοχών με αξιόλογα στοιχεία αναλλοίωτου φυσικού περιβάλλοντος 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Πολύ χαμηλά ποσοστά απασχόλησης (συνολικά, γυναίκες, ηλικιωμένοι) ■ Πολύ υψηλά ποσοστά ανεργίας στις γυναίκες, νέους και μακροχρόνια ανέργους. ■ Περιορισμένο δίκτυο κοινωνικών υπηρεσιών ■ Χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο ■ Χαμηλή παραγωγικότητα του πρωτογενή τομέα ■ Χαμηλό επίπεδο τεχνολογικού εξοπλισμού ■ Αδύναμες μεταποιητικές μονάδες ■ Χαμηλός βαθμός επιχειρηματικότητας στην τουριστική δραστηριότητα ■ Χαμηλό επίπεδο βασικών υποδομών ■ Έλλειψη / ανεπάρκεια ενεργειακού δυναμικού ■ Ενδοπεριφερειακές / ενδονησιωτικές ανισότητες ■ Δυσκολία στην ανάπτυξη σχέσεων

	<p>συνεργασίας και λειτουργικών / παραγωγικών διασυνδέσεων</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Αυξημένος δείκτης γήρανσης ■ Διπλή περιφερειακότητα ■ Απομόνωση / δυσκολίες πρόσβασης / επικοινωνίας από τα μητροπολιτικά κέντρα ■ Έλλειψη / ανεπάρκεια υδάτινων πόρων ■ Χωροταξικά άναρχα οργανωμένες περιοχές
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Εξωστρέφεια των επώνυμων αγροτικών προϊόντων ■ Προοπτική διεύρυνση της ΕΕ προς ανατολάς ■ Ανάπτυξη παραγωγικών / εμπορικών διασυνδέσεων μεταξύ των νησιών της Περιφέρειας ■ Πύλη εισόδου / εξόδου της Ε.Ε. σε τρίτες χώρες 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Έντονα ανταγωνιστικό οικονομικό περιβάλλον ■ Περαιτέρω περιφερειοποίηση των νησιών ως η πλέον απομακρυσμένη Περιφέρεια της Ε.Ε. ■ Υποβάθμιση ορισμένων ζωνών και περιοχών με ιδιαίτερα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά

SWOT Ανάλυση Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας περίπου εφάμιλλο με το μ.ο. της χώρας. ■ Γεωπολιτική θέση της ΠΚΜ στον ευρύτερο οικονομικό χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. ■ Θεσσαλονίκη, έδρα διεθνών οργανισμών περιφερειακής συνεργασίας. ■ Μεγέθυνση διακρατικών εμπορικών συναλλαγών με Βαλκανικές χώρες. ■ Η σημαντική παρουσία και επενδυτική δραστηριότητα ελληνικών επιχειρήσεων στα Βαλκάνια. ■ Σημαντικός κόμβος μεταφοράς ενέργειας (ηλεκτρική ενέργεια, φυσικό αέριο) σε ελληνικό και βαλκανικό επίπεδο. ■ Διαθεσιμότητα αξιοποιήσιμου δυναμικού Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας. ■ Πληθυσμιακή ενίσχυση μικρότερων αστικών κέντρων 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Γεωγραφική απόσταση από τα δυτικά ευρωπαϊκά κέντρα και ανεπαρκείς συνδέσεις. ■ Χαμηλή επιχειρηματικότητα «υψηλών προσδοκιών» ■ Μικρή αξιοποίηση ενεργειακού δυναμικού. ■ Πληθυσμιακή αποδυνάμωση και γήρανση των παραμεθόριων και αγροτικών περιοχών ■ Κυριαρχία παραδοσιακών κλάδων έντασης εργασίας και χαμηλής εξειδίκευσης. ■ Καθυστέρηση του πρωτογενούς τομέα ως προς την τεχνολογία, το ανθρώπινο δυναμικό, την υποδομή μεταποίησης, εμπορίας και διακίνησης των προϊόντων και τη διοικητική και τεχνική στήριξη. ■ Ύφεση βιομηχανικής δραστηριότητας. ■ Χαμηλή συγκέντρωση δυναμικών

<ul style="list-style-type: none"> ■ Συγκέντρωση σημαντικών οικονομικών δραστηριοτήτων και υπηρεσιών. ■ Δυναμικός παραγωγικός πόλος και κέντρο παραγωγής βασικών αγροτικών προϊόντων με ισχυρές τοπικές αγροτικές εξειδικεύσεις. ■ Ύπαρξη ισχυρής μεταποιητικής βάσης με μεγάλη χωρική εξειδίκευση. ■ Αξιόλογοι τουριστικοί πόροι (πολιτισμός, ιστορία, φυσικοί πόροι, κλπ) ■ Σημαντικές ερευνητικές και εκπαιδευτικές υποδομές σε εθνικό επίπεδο. ■ Ύπαρξη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού. ■ Σημαντικοί φυσικοί, εδαφικοί και υδάτινοι πόροι. ■ Η ύπαρξη ενός συνεκτικού δικτύου αστικών κέντρων μεσαίου μεγέθους που μπορούν να δράσουν συμπληρωματικά με το μητροπολιτικό ρόλο (προϋποθέσεις πολυκεντρικής ανάπτυξης). 	<p>κλάδων του τριτογενή τομέα.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Υποβαμισμένο τουριστικό προϊόν, κυρίως λόγω χαμηλής ποιότητας υπηρεσιών και συγκρούσεων χρήσεων γης. ■ Μικρή ανάπτυξη επιχειρηματικών συνεργασιών, χαμηλή χρηματοδότηση και ζήτηση έρευνας και καινοτομίας από επιχειρήσεις. ■ Χαμηλή αναλογία ερευνητικού προσωπικού ως προς το σύνολο των απασχολουμένων. ■ Χαμηλό ποσοστό απασχόλησης (συνολικά, γυναικών, ηλικιωμένων) ■ Υψηλά ποσοστά ανεργίας (συνολικά, γυναικών, νέων, μακροχρόνιας). ■ Παρουσία θυλάκων ιδιαίτερα υψηλής ανεργίας, με χωρικά ή/και θεματικά χαρακτηριστικά (π.χ.: Θεσσαλονίκη, Νάουσα). ■ Σημαντικές ελλείψεις σε υποδομές περιβαλλοντικής προστασίας (ΣΤΕΛ, ΧΥΤΑ κ.ο.κ.) και μειωμένη δράση σε ενέργειες πρόληψης, παρακολούθησης και προστασίας οικολογικών πόρων (προστατευόμενες περιοχές και διαχείριση υδάτων). ■ Ιδιαίτερα υψηλή ατμοσφαιρική ρύπανση στη Θεσσαλονίκη. ■ Σημαντικές αδυναμίες στην εσωτερική πολεοδομική οργάνωση και κυκλοφορία, στις αστικές υποδομές και στο περιβάλλον της μητροπολιτικής περιοχής της Θεσσαλονίκης – αναπαραγωγή των πολεοδομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων στα μεγάλα αστικά κέντρα της ΠΚΜ.
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Η διεύρυνση της ΕΕ προς ανατολάς και η συνεπακόλουθη αναβάθμιση των αγορών στη βαλκανική ενδοχώρα. ■ Ανάδειξη Περιφέρειας σε κέντρο παροχής υπηρεσιών γνώσης και τεχνολογίας για την ΝΑ Ευρώπη. ■ Ανάπτυξη της δια-τροπικότητας με την ολοκλήρωση του βασικού μεταφορικού 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ανταγωνισμός στα πλαίσια της σταδιακής άμβλυνσης των περιορισμών στο διεθνές εμπόριο και της διεύρυνσης της Ε.Ε. ■ Μετακίνηση παραγωγικών μονάδων έντασης εργασίας σε όμορες χώρες και περιφέρειες και η πιθανή αδυναμία αναδιάρθρωσης της παραγωγικής βάσης

<p>δικτύου ως το 2008.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Άνοδος του βιοτικού επιπέδου και αυξανόμενη ζήτηση σε παγκόσμιο επίπεδο για ποιοτικότερα προϊόντα και υπηρεσίες. ■ Αυξανόμενη ζήτηση για εναλλακτικές μορφές τουρισμού (οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, κλπ). ■ Διαρκής τεχνολογική εξέλιξη σε ψηφιακά μέσα. ■ Ενσωμάτωση των μεταναστευτικών ρευμάτων για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. ■ Ολοκλήρωση των νέων ενεργειακών δικτύων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. ■ Αυξανόμενη χρήση οικονομικών εργαλείων για την εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει». 	<p>του τομέα προς κλάδους υψηλής προστιθέμενης αξίας.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Δημογραφική γήρανση και επιβάρυνση του ασφαλιστικού συστήματος. ■ (Παράνομη) εισροή μεταναστών που δημιουργεί πιέσεις στην αγορά εργασίας ενώ ενέχει τον κίνδυνο περιθωριοποίησης της συγκεκριμένης ομάδας. ■ Η συνέχιση μη περιβαλλοντικά βιώσιμων πρακτικών και η μη κάλυψη ανελαστικών περιβαλλοντικών υποχρεώσεων. ■ Η «ευμετάβλητη» τουριστική αγορά και ο «σκληρός» διεθνής ανταγωνισμός των περιοχών – προορισμών παραθαλάσσιου και παραθεριστικού τουρισμού. ■ Αύξηση της διαρροής επιστημονικού δυναμικού υψηλού επιπέδου στο εξωτερικό
---	--

SWOT Ανάλυση Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Συγκριτικά υψηλότερο επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας σε σχέση με το μ.ο. της χώρας. ■ Η θέση της Περιφέρειας ως προς τους αναπτυξιακούς άξονες και τα διευρωπαϊκά δίκτυα. ■ Ενεργειακό Κέντρο της χώρας λόγω της ύπαρξης σημαντικών ορυκτών πόρων και πλούσιου υδάτινου δυναμικού. ■ Ύπαρξη αξιόλογων τουριστικών πόρων, σημαντικών φυσικών οικοσυστημάτων και πλούσιου πολιτιστικού αποθέματος. ■ Ιστορική παράδοση στην εμπορική δραστηριότητα, ιδίως στο γειτονικό βαλκανικό χώρο. ■ Μέσος ρυθμός ανάπτυξης μεγαλύτερος του αντίστοιχου της ΕΕ-25. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Χαμηλότερα ποσοστά απασχόλησης στην Ελλάδα (συνολικά, γυναικών, ηλικιωμένων). ■ Υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στην Ελλάδα (συνολικά, γυναικών, νέων, μακροχρόνια). ■ Το περιορισμένο εύρος κλαδικής εξειδίκευσης και το μικρό μερίδιο προϊόντων τεχνολογικής έντασης ή έντασης γνώσης και υψηλής προστιθέμενης αξίας. ■ Η υστέρηση (ή και αδυναμία) δημιουργίας παραγωγικών δικτύων σε συνδυασμό με την φθίνουσα πορεία της βιομηχανικής δραστηριότητας. ■ Η υψηλή μακροχρόνια ανεργία που επιτείνει τις τάσεις φυγής του ενεργού πληθυσμού. ■ Η ελλιπής διασύνδεση με την Κεντρική και νότια Ελλάδα και επομένως με το κέντρο του Ελληνικού Οικονομικού

	<p>χώρου.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Περιορισμένη δυνατότητα για ανάπτυξη συνδυασμένων μεταφορών λόγω του ελλιπούς σιδηροδρομικού δικτύου και της εξαιρετικά περιορισμένης δυνατότητας των αερομεταφορών. ■ Επιβάρυνση του αέρα, των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων και των εδαφών από την βιομηχανική και δευτερευόντως από την γεωργική δραστηριότητα. ■ Χαμηλή εκπαίδευση και εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού με εξαίρεση στους τομείς της ενέργειας και της γούνας.
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Το ευνοϊκό περιβάλλον και η συστηματική προσπάθεια ενίσχυσης της εξωστρέφειας της οικονομίας σε συνδυασμό με την σταδιακή πολιτική σταθεροποίηση και οικονομική ανάπτυξη του βαλκανικού χώρου. ■ Η διαρκής αύξηση της διεθνούς ζήτησης τουριστικού προϊόντος ποιότητας με βάση το φυσικό περιβάλλον και τον πολιτισμό. ■ Η ενίσχυση πολιτικών ένταξης της καινοτομίας στην παραγωγική διαδικασία. ■ Οι προοπτικές στον τομέα της ενέργειας και η δυνατότητα προσέλκυσης ιδιωτικών κεφαλαίων. ■ Η άρση της γεωγραφικής απομόνωσης σε συνδυασμό με την ενίσχυση του ρόλου των αστικών κέντρων. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ο εντεινόμενος ανταγωνισμός λόγω της σταδιακής άρσης των περιορισμών στο διεθνές εμπόριο και οι αλλαγές στο παραγωγικό περιβάλλον του πρωτογενούς τομέα λόγω της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. ■ Αλλαγές στο ευρύτερο διεθνές περιβάλλον και ιδιαίτερα στη Νοτιοανατολική Ευρώπη στον τομέα της παραγωγής ενέργειας. ■ Υπερβολική αξιοποίηση των φυσικών πόρων με ενδεχόμενη υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας του χώρου. ■ Οι εξαρτήσεις σε κρίσιμους τομείς (οικονομική δραστηριότητα, υγεία, παιδεία) από την μητροπολιτική περιοχή της Θεσσαλονίκης.

SWOT Ανάλυση Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης

ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Παραγωγική βάση σε διαδικασία μετασχηματισμού λόγω συρρίκνωσης του πρωτογενή τομέα που είναι ιδιαίτερα χαμηλής παραγωγικότητας εργασίας και απελευθέρωσης παραγωγικών δυνάμεων προς άλλους, πλέον αποδοτικούς τομείς. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Από τις φτωχότερες περιφέρειες της χώρας και με χαμηλότερο ρυθμό ανάπτυξης από το μέσο εθνικό ■ Ιδιαίτερα υψηλή παραμένουσα εξάρτηση από τον πρωτογενή τομέα (απασχόληση, προϊόν)

<ul style="list-style-type: none"> ■ Ποσοστά απασχόλησης εφάμιλλα με τον μ.ο. της χώρας (συνολικά, γυναίκες, ηλικιωμένοι). ■ Σχετική οικονομική εξωστρέφεια ■ Ικανοποιητικής στάθμης και ισόρροπα αναπτυσσόμενες εθνικές υποδομές μεταφορών (οδικές, λιμενικές, αερολιμενικές) ■ Ταχύς εκσυγχρονισμός υποδομών τηλεπικοινωνιών ■ Ικανοποιητικής στάθμης και ισόρροπα αναπτυγμένες υποδομές βιομηχανικής συγκέντρωσης (ΒΙΠΕ) ■ Επαρκώς αναπτυγμένες κεντροαστικές υποδομές (ύδρευση – αποχέτευση – διαχείριση απορριμμάτων) και μονάδες υγείας νομαρχιακού και περιφερειακού επιπέδου ■ Διαπολιτισμικότητα ■ Ευρείας διαφοροποίησης και πλούσιοι αναπτυξιακοί πόροι. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Υψηλή και αυξανόμενη ανεργία (συνολικά, γυναίκες, νέοι, μακροχρόνια). ■ Χαμηλή επιχειρηματικότητα ■ Χαμηλότερη παραγωγικότητα εργασίας στη χώρα ■ Υψηλός ρυθμός αστικοποίησης-εγκατάλειψης της υπαίθρου ■ Υστέρηση στην κατάλληλη διασύνδεση των εθνικών υποδομών μεταφορών, στη σύνδεσή τους με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα και στην περιφερειακή ολοκλήρωσή τους ■ Απουσία θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων και Τεχνολογικού Πάρκου ■ Ατελής ανάπτυξη αποκεντρωμένων περιβαλλοντικών υποδομών ■ Ατελής ανάπτυξη πρωτοβάθμιων υγειονομικών υποδομών και υποδομών φροντίδας παιδιών ■ Ανεπάρκεια σχολικής στέγης στις αστικές περιοχές και ανεπαρκής ένταση επενδύσεων στις υποδομές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ■ Μορφωτική και πολιτισμική ανισότητα του πληθυσμού
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Δημιουργία νέου περιφερειακού πόλου ανάπτυξης με πύλη την ΑΜΘ στο πλαίσιο της εισόδου Βουλγαρίας και Ρουμανίας στην Ε.Ε. και άνοιγμα των περιφερειακών – εθνικών εξωτερικών συνόρων σε Κοινοτική επικράτεια (Βουλγαρία). ■ Αναβάθμιση της γεωπολιτικής θέσης της περιφέρειας και προσέλκυσης διεθνούς επιχειρηματικού ενδιαφέροντος για επενδύσεις στο πλαίσιο αύξησης του διεθνούς ενδιαφέροντος για την εναλλακτική προς τη θάλασσα, δια του Βοσπόρου, ηπειρωτική πετρελαϊκή διασύνδεση Μαύρης Θάλασσας και Αιγαίου (πετρελαιοαγωγός Μπουργκάς – Αλεξανδρούπολης). ■ Ανάπτυξη συνολικής περιφερειακής αξίας με συνδυασμό του συνολικού 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Αύξηση της έντασης του ανταγωνισμού στην υφιστάμενη βιομηχανική βάση Ελλάδος – Βουλγαρίας – Ρουμανίας ή εκ μέρους νέων πιθανών πόλων ενδιαφέροντος (στον τουρισμό, πολιτισμό, υγεία), ■ Ενδεχόμενη καθυστέρηση κατά την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση της όμορης περιοχής (προστασία περιβάλλοντος, πρόσβαση σε και κινητοποίηση ανθρωπινων και οικονομικών πόρων, πρόσβαση σε καινοτόμους καταναλωτές/αγορές, εργατικό κόστος κ.ά), ■ Απώλεια εισαγωγικών ερεισμάτων και ισχυρής θέσης εισόδου στον αναδυόμενο κάθετο αναπτυξιακό άξονα στο πλαίσιο της αύξησης του διεθνούς ενδιαφέροντος για την ολοκλήρωση των

<p>διαθέσιμου φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, πλέον ως «ολοκληρωμένο προϊόν», στο πλαίσιο της αύξησης εθνικού / παγκόσμιου ενδιαφέροντος για εξασφάλιση συνθηκών αειφόρου ανάπτυξης και ποιότητας ζωής.</p>	<p>διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών (διευρωπαϊκός οδικός και σιδηροδρομικός άξονας IV).</p>
--	---

1.3. Το φαινόμενο της κρίσης λόγω των πυρκαγιών

1.3.1 Δημογραφικά στοιχεία Περιοχών

■ Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Ο πληθυσμός της **Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας** ανέρχεται σε 740.506 άτομα . Είναι η τέταρτη σε πληθυσμό περιφέρεια της Ελλάδας, συγκεντρώνοντας το 6,75% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Ο Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής (Μ.Ε.Ρ.Μ) του πληθυσμού για τους νομούς Αχαΐας και Ηλείας είναι θετικός, ξεπερνά δε αυτόν της χώρας και για τις δύο δεκαετίες ενώ αντίθετα ο Ν. Αιτωλοακαρνανίας παρουσιάζει μικρή μείωση του πληθυσμού. Συνολικά σημαντική αύξηση του πληθυσμού παρουσιάζουν κυρίως οι παραθαλάσσιοι Δήμοι των Νομών Αχαΐας - Ηλείας και οι παρά τον οδικό άξονα Ναυπάκτου - Αργινίου του Ν. Αιτωλ/νίας. Αντίθετα, οι ορεινοί Δήμοι παρουσιάζουν πληθυσμιακή μείωση, αναδεικνύοντας το έλλειμμα ανάπτυξης των ορεινών περιοχών της ΠΔΕ.

Πίνακας 1: Πληθυσμός Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Νομός / Περιφέρεια Σύνολο χώρας	Πληθυσμός 1991	Κατανομή Πληθυσμού 1991			Πληθυσμός 2001	Κατανομή Πληθυσμού 2001	
		Αστικός	Ημιαστικός	Αγροτικός		Αστικός	Αγροτικός
Αιτ/νίας	228.180	75.853	38.357	113.970	224.429	113.047	111.382
Αχαΐας	300.078	198.664	9.732	91.682	322.789	216.592	106.197
Ηλείας	179.429	44.517	32.775	102.137	193.288	81.994	111.294
Π.Δ.Ε.	707.687	319.034	80.864	307.789	740.506	411.633	328.873
Σύνολο χώρας	10.259.000	6.036.660	1.312.774	2.910.466	10.964.020	7.980.414	2.983.606

Πηγή: ΕΣΥΕ (Απογραφές 1991, 2001), Στοιχεία ΕΣΥΕ 2006

■ Περιφέρεια Πελοποννήσου

Ο πληθυσμός της **Περιφέρειας Πελοποννήσου** ανέρχεται σε 638.942 άτομα, αντιπροσωπεύοντας το 5,18% του συνολικού πληθυσμού της χώρας (Πίνακας 1.). Ο ρυθμός μεταβολής του πληθυσμού της Περιφέρειας την περίοδο 1991 –2001 είναι 5,1% και υπολείπεται του αντίστοιχου εθνικού (6,8%).

Πίνακας 2: Πληθυσμός Περιφέρειας Πελοποννήσου

Χωρική / Διοικητική Ενότητα	Πληθυσμός 1991	Κατανομή Πληθυσμού			Πληθυσμός 2001	Κατανομή Πληθυσμού	
		Αστικός	Ημιαστικός	Αγροτικός		Αστικός	Αγροτικός
ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ	97.636	34.186	12.653	50.797	105.770	53.405	52.365
ΑΡΚΑΔΙΑΣ	105.309	22.463	11.446	71.400	102.035	36.628	65.407
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	141.823	27.412	49.414	64.997	154.624	88.292	66.332
ΛΑΚΩΝΙΑΣ	95.696	15.531	15.713	64.452	99.637	31.827	67.810
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	166.964	47.641	26.705	92.618	176.876	84.559	92.317
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	607.428	147.233	115.931	344.264	638.942	294.680	344.262
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.259.000	6.036.660	1.312.774	2.910.466	10.964.020	7.980.414	2.983.606

Πηγή: ΕΣΥΕ (Απογραφές 1991, 2001), Στοιχεία ΕΣΥΕ 2006

Από τον παραπάνω πίνακα φαίνεται ότι ο αστικός πληθυσμός ως ποσοστό του συνολικού πληθυσμού, φαίνεται διαχρονικά να αυξάνει, ενώ αντίθετα μειώνεται ο αγροτικός πληθυσμός. Η αναλογία αστικού / αγροτικού πληθυσμού στην Περιφέρεια διαφοροποιείται πλήρως σε σχέση με την αντίστοιχη αναλογία σε επίπεδο χώρας, που είναι 72,79% για τον αστικό και 27,21% για τον αγροτικό πληθυσμό. Η αναλογία αστικού / αγροτικού πληθυσμού διαφοροποιείται, επίσης, μεταξύ των νομών της Περιφέρειας, αφού στους Νομούς Κορινθίας και Αργολίδας υπερτερεί ο αστικός πληθυσμός, ενώ στους υπόλοιπους νομούς υπερτερεί ο αγροτικός πληθυσμός έναντι του αστικού.

■ Περιφέρεια Αττικής

Ο πληθυσμός της **Περιφέρειας Αττικής** κατά την τελευταία δεκαετία (1991-2001) παρουσίασε αύξηση 6,77% και ανήλθε σε 3.761.810 κατοίκους (Απογραφή Πληθυσμού του 2001 της Ε.Σ.Υ.Ε.),. Έτσι η Περιφέρεια, αν και καλύπτει μόλις το 2,9% της συνολικής έκτασης της χώρας, συγκεντρώνει το 34,3% του συνολικού πληθυσμού, γεγονός το οποίο υπογραμμίζει το Μητροπολιτικό χαρακτήρα της.

Από τη διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού της Περιφέρειας Αττικής και της χώρας κατά τις τρεις τελευταίες δεκαετίες, είναι εμφανές ότι εξακολουθεί να αυξάνεται ο πληθυσμός της Περιφέρειας (Πίνακας 1.2α). Έτσι, κατά την τελευταία δεκαετία (1991-2001) ο ρυθμός μεταβολής του πληθυσμού της Περιφέρειας αυξήθηκε κατά 2,2 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με την προηγούμενη δεκαετία (1981-1991), με αποτέλεσμα να διαμορφωθεί στο 6,77%, δηλαδή να ταυτίζεται με το επίπεδο του ρυθμού αύξησης του συνολικού πληθυσμού της χώρας, ενώ ξεπερνά κατά πολύ τον αντίστοιχο της Ε.Ε. (2,64%).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ από την απογραφή του 2001, η κατανομή του πληθυσμού ανά φύλλο είναι 50% άνδρες και 50% γυναίκες, γεγονός που παρατηρείται σε γενικές γραμμές και στους επιμέρους νομούς των περιοχών αναφοράς. Μεγαλύτερη απόκλιση παρουσιάζεται στην Αττική με το ποσοστό των

ανδρών να ανέρχεται στο 48,4% και στο Ν. Αρκαδίας στον οποίο υπερτερούν οι άνδρες με ποσοστό 52%.

Σημαντικό πρόβλημα αποτελεί για τις περιοχές αναφοράς η γήρανση του πληθυσμού καθώς περίπου 20% του πληθυσμού είναι 65 και άνω σε αντίθεση με το 17% στο σύνολο της χώρας. Μεγαλύτερη απόκλιση παρουσιάζει η Αττική η οποία έχει ποσοστό του πληθυσμού 15% άνω των 65 ενώ στο Ν. Αρκαδίας το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται στο 25%.

1.3.2. Απασχόληση – Ανεργία

■ Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (ΠΔΕ), το ποσοστό της συνολικής απασχόλησης διαμορφώνεται στο επίπεδο του 55,6%. Βασική αιτία για την χαμηλή επίδοση στο ποσοστό απασχόλησης αποτελεί ο ιδιαίτερα χαμηλός βαθμός συμμετοχής των γυναικών στην Περιφέρεια (39,2%). Το ποσοστό απασχόλησης για τους ηλικιωμένους εργαζόμενους (55-64 ετών) ανέρχεται στο 37,8%.

Πίνακας 3: Δείκτες απασχόλησης ΠΔΕ ως προς τους Ευρωπαϊκούς στόχους

Δείκτες	Δυτική Ελλάδα		Ελλάδα	ΕΕ15	ΕΕ25
	2000	2004	2004		
Συνολικό ποσοστό απασχόλησης	56,6%	55,6%	59,4%	64,5%	63,1%
Ποσοστό γυναικείας απασχόλησης	40,5%	39,2%	45,2%	56,6%	55,5%
Ποσοστό ηλικιωμένων εργαζομένων (55-64)	42,7%	37,8%	39,4%	42,4%	40,9%

Πηγή: New Cronos, Eurostat 2005

Αναφορικά με την απασχόληση η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (Νομοί Αιτωλοακαρνανίας, Αχαιίας και Ηλείας) εμφανίζει διαφορετική κατανομή ως προς την κλαδική σύνθεση σε σχέση με αυτήν της χώρας, καθώς ο πρωτογενής τομέας αποτελεί τον δεύτερο σημαντικότερο τομέα απασχόλησης μετά τον τριτογενή. Συγκεκριμένα, οι υπηρεσίες απορροφούν το 57,6% των απασχολούμενων της Περιφέρειας (μ.ο χώρας 65%), ενώ στον πρωτογενή τομέα απασχολείται το 23,9% των απασχολούμενων (μ.ο χώρας 12,6%). Αντίθετα, με την απασχόληση στον πρωτογενή και τον τριτογενή τομέα, το ποσοστό απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα στην Περιφέρεια παρουσιάζει μικρότερη διαφοροποίηση ως προς το αντίστοιχο μέσο ποσοστό απασχόλησης της χώρας στον δευτερογενή τομέα (18,5% έναντι 22,4% της χώρας).

Σε σχέση με το 2000, παρατηρείται ραγδαία μείωση των απασχολούμενων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας στον αγροτικό τομέα και σαφής άνοδος των ποσοστών

απασχόλησης στον τριτογενή τομέα, ενισχύοντας την στροφή της Περιφέρειας προς τον τομέα των υπηρεσιών. Το ποσοστό ανεργίας στην ΠΔΕ ανέρχεται στο 12,5%¹, υψηλότερο δηλαδή του εθνικού μέσου όρου και του μέσου της ΕΕ-25 για το 2004 (10,5% και 9,2% αντίστοιχα)². Η ανεργία πλήττει κυρίως τις γυναίκες και τους νέους (ηλικίας 15 έως 24 ετών), με την Περιφέρεια να παρουσιάζει επιδόσεις χαμηλότερες του μέσου επιπέδου της χώρας και της ΕΕ25. Συγκεκριμένα, στην Περιφέρεια, το ποσοστό ανεργίας για τις γυναίκες ανήλθε στο 21% και για τους νέους στο 30,2%, με το μέσο ποσοστό ανεργίας της χώρας για τις δύο κρίσιμες ομάδες του πληθυσμού να είναι 16,2% και 26,9% αντίστοιχα.

Η χωρική διάσταση της ανεργίας σχετίζεται άμεσα με την τομεακή σύνθεση τόσο σε διαπεριφερειακό, όσο και ενδοπεριφερειακό επίπεδο. Περιφέρειες-Νομοί με εξειδίκευση σε τομείς με παραδοσιακά υψηλότερη ανεργία αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο ανεργίας.

■ Περιφέρεια Πελοποννήσου

Ο συνολικός οικονομικά ενεργός πληθυσμός της **Περιφέρειας Πελοποννήσου** (Eurostat), παραμένει σχεδόν σταθερός διαχρονικά από το 2000 μέχρι και το 2004, με σημαντικές ορισμένες φορές διακυμάνσεις κατ' έτος, κυμαινόμενος σ' ένα ποσοστό συμμετοχής της τάξης του 68% και σε αριθμό της τάξης των 260.000 ατόμων. Συγκρινόμενο το ποσοστό συμμετοχής στην αγορά εργασίας της Περιφέρειας Πελοποννήσου με το αντίστοιχο της χώρας, διαπιστώνεται ότι είναι πάντα σε υψηλότερα επίπεδα της τάξης των δύο (2) - τριών (3) ποσοστιαίων μονάδων, ενώ παραμένει χαμηλότερο κατά μία (1) ή δύο (2) ποσοστιαίες μονάδες από τα αντίστοιχα ποσοστά της Ε.Ε. των 25 και των 15.

Μεγάλη, όμως, διαφοροποίηση παρατηρείται στο ποσοστό συμμετοχής μεταξύ ανδρών και γυναικών, τόσο σε επίπεδο χώρας, όσο και σε επίπεδο Περιφέρειας Πελοποννήσου, υπερτερώντας στην Πελοπόννησο το ποσοστό συμμετοχής των ανδρών κατά 26 ποσοστιαίες μονάδες (81,1% οι άνδρες, έναντι 55,3% των γυναικών), παρουσιάζοντας παράλληλα μια μικρή αύξηση το ποσοστό των ανδρών, ενώ των γυναικών παραμένει σχεδόν στα ίδια επίπεδα, διαχρονικά, με μικρές διακυμάνσεις. Σε σύγκριση με τα αντίστοιχα ποσοστά σε επίπεδο χώρας είναι κατά μια (1) περίπου ποσοστιαία μονάδα μεγαλύτερο το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, ενώ των ανδρών κατά δύο (2) ποσοστιαίες μονάδες. Αντίθετα, σε σύγκριση με την Ε.Ε. των 25, το ποσοστό συμμετοχής των ανδρών στην Περιφέρεια Πελοποννήσου είναι μεγαλύτερο κατά τέσσερις (4) περίπου ποσοστιαίες μονάδες, ενώ των γυναικών στην Περιφέρεια είναι μικρότερο εκείνου της Ε.Ε. των 25, κατά 6,5 ποσοστιαίες μονάδες. Τα παραπάνω στοιχεία καταδεικνύουν ότι στην Αγορά Εργασίας της Περιφέρειας Πελοποννήσου συμμετέχει σε μεγαλύτερο βαθμό ο πληθυσμός εργάσιμης ηλικίας (άνδρες και γυναίκες), από το μέσο όρο της χώρας, κυρίως λόγω της διάρθρωσης της οικονομίας της Περιφέρειας, με διογκωμένο το γεωργικό τομέα. Διαχρονικά ο ρυθμός ένταξης των ανδρών στην αγορά εργασίας είναι

¹ Αξίζει να σημειωθεί ότι η αρνητική επίδοση φαίνεται να περιορίζεται αισθητά, καθώς σύμφωνα με δελτίο τύπου της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος κατά το 1^ο τρίμηνο η ανεργία της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας βρίσκεται στο 9,9% του εργατικού δυναμικού.

² Eurostat 2004.

μεγαλύτερος από εκείνον των γυναικών, φαινόμενο που συμβαδίζει με την σμίκρυνση του γεωργικού τομέα στην Περιφέρεια. Έναντι όμως της Ε.Ε. των 25, ο γυναικείος πληθυσμός εργάσιμης ηλικίας της Πελοποννήσου υστερεί σημαντικά, όσον αφορά στη συμμετοχή του στην αγορά εργασίας.

Αρνητικές διαφοροποιήσεις εμφανίζονται στην Περιφέρεια Πελοποννήσου έναντι της χώρας και της Ε.Ε των 25, ανά φύλο και ηλικία, όσον αφορά στο ποσοστό συμμετοχής. Συγκεκριμένα, το ποσοστό συμμετοχής των νέων γυναικών 15-24 ετών, είναι χαμηλότερο κατά μια μονάδα έναντι του αντίστοιχου ποσοστού της χώρας, κατά εννέα (9) μονάδες έναντι της Ε.Ε. των 25 και πολύ περισσότερο έναντι της Ε.Ε. των 15 (12 μονάδες). Αντίθετα οι νέοι άνδρες 15-24 ετών παρουσιάζουν ποσοστό συμμετοχής 45,0% στην Περιφέρεια Πελοποννήσου έναντι 40% στη Χώρα, ενώ στην Ε.Ε. των 25 το ποσοστό συμμετοχής αυτής της ηλικιακής ομάδας ανδρών φθάνει στο 48,4%, με τάσεις μείωσης διαχρονικά. Στο σύνολο δε των νέων 15-24 ετών (ανδρών και γυναικών) της Περιφέρειας Πελοποννήσου το ποσοστό απασχόλησης φθάνει, το έτος 2004, στο 38,8%, μεγαλύτερο κατά δύο μονάδες του αντίστοιχου ποσοστού σε επίπεδο χώρας, αλλά μικρότερο κατά επτά (7) ποσοστιαίες μονάδες του αντίστοιχου της Ε.Ε. των 25.

Όσον αφορά στην ηλικιακή πληθυσμιακή ομάδα απασχολούμενων 55-64 ετών, το ποσοστό απασχόλησης παρουσιάζει διαχρονική μείωση, φθάνοντας το 45,6% το έτος 2004, σταθερά υψηλότερο από το αντίστοιχο της χώρας, με μείωση όμως της διαφοράς διαχρονικά και επίσης υψηλότερο από τα αντίστοιχα ποσοστά απασχόλησης της Ε.Ε. των 25 και της Ε.Ε. των 15, με παράλληλη μείωση της διαφοράς.

Πίνακας 4: Δείκτες Αγοράς Εργασίας, απασχόλησης & ανεργίας, 2004

Γεωγραφική Ενότητα	Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός (%) (15-64 ετών)	% απασχόλησης (15-64 ετών)	% απασχόλησης γυναικών (15-64 ετών)	% απασχόλησης ηλικιωμένων (55-64 ετών)	% ανεργίας (15 ετών και άνω)	% μακροχρόνιας ανεργίας (επί των ανέργων)
ΕΕ-25	69,6	63,1	55,5	40,9	9,2	44,46
ΕΕ-15	70,4	64,5	56,6	42,4	8,2	-
Ελλάδα	66,5	59,4	45,2	39,4	10,5	53,06
Πελοπόννησος	68,5	62,1	46,6	45,6	9,2	59,88

Πηγή: New Cronos, Eurostat 2005

Πίνακας 5: Δείκτες απασχόλησης Περιφέρειας Πελοποννήσου ως προς τους Ευρωπαϊκούς στόχους

Δείκτες	Πελοπόννησος		Ελλάδα	ΕΕ15	ΕΕ25	Ευρωπαϊκός Στόχος	
	2000	2004	2004			2005	2010
Συνολικό ποσοστό απασχόλησης	61,80 %	62,10 %	59,40 %	64,50 %	63,10%	67%	70%
Ποσοστό γυναικείας απασχόλησης	53,20 %	45,60 %	45,20 %	56,60 %	55,50%	57%	60%
Ποσοστό ηλικιωμένων εργαζομένων (55-64)	53,20 %	45,60 %	39,40 %	42,40 %	40,90%		50%

Πηγή: New Cronos, Eurostat 2005

Η τομεακή σύνθεση της απασχόλησης διαφοροποιείται και παρατηρείται σημαντική μείωση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα και αύξηση της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα. Αναλυτικότερα, κατά το 2004 το 29,7% των απασχολουμένων εργάζεται στον πρωτογενή τομέα (37,7% το 1999), το 18,5% στο δευτερογενή (16,9% το 1999) και το 46% στον τριτογενή τομέα (45,3% το 1999). Η αλλαγή στη σύνθεση της απασχόλησης επιβεβαιώνει τη σχετικά έντονη φθίνουσα πορεία του πρωτογενή τομέα, την ενίσχυση του δευτερογενή και την αργή ανάπτυξη του τριτογενή. Παρά τις μεταβολές αυτές, η σύνθεση της απασχόλησης κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας είναι αρκετά διαφοροποιημένη σε σχέση με την αντίστοιχη της χώρας. Το ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα της Περιφέρειας είναι υπερδιπλάσιο του αντίστοιχου εθνικού μέσου (12,6%), στο δευτερογενή υπολείπεται του εθνικού μέσου (22,4%), ενώ και στον τριτογενή τομέα η απόκλιση είναι μεγαλύτερη (65,0%). Η διάρθρωση δε της απασχόλησης ανά βασικό παραγωγικό τομέα στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, σε σύγκριση, αφ' ενός με την αντίστοιχη διάρθρωση της απασχόλησης στη Χώρα, αφ' ετέρου με τη διάρθρωση της ΑΠΑ στη Χώρα και στην Περιφέρεια, υποδεικνύει τόσο τη σχέση κεφαλαίου και εργασίας εντός του τομέα, όσο και την πιθανότητα, αν όχι βεβαιότητα, απασχόλησης κυρίως στο δευτερογενή τομέα (βιομηχανία - κατασκευές) εργατικού δυναμικού εκτός Περιφέρειας.

Από την ανάλυση της αγοράς εργασίας της Περιφέρειας Πελοποννήσου που έχει προηγηθεί, είναι εμφανές ότι ο αγροτικός χαρακτήρας και η γενικότερη κοινωνικο-οικονομική εξέλιξη της Περιφέρειας, δημιουργούν συνθήκες υστέρησης του γυναικείου πληθυσμού στην πρόσβαση στην αγορά εργασίας, με ιδιαίτερη ένταση του φαινομένου αυτού στις νέες γυναίκες (15-24 ετών).

Όσον αφορά στα ποσοστά ανεργίας, το συνολικό ποσοστό ανεργίας των γυναικών είναι κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες μεγαλύτερο από εκείνο των ανδρών, με τάσεις αύξησης της διαφοράς, ενώ ιδιαίτερα μεγάλη είναι η διαφορά αυτή στις ηλικίες 15-24 ετών (22 ποσοστιαίες μονάδες), όταν σε επίπεδο χώρας η διαφορά του ποσοστού ανεργίας των γυναικών αυτής τη ηλικίας, σε σχέση με των ανδρών είναι 17,2 ποσοστιαίες μονάδες, μειούμενη διαχρονικά.

■ Περιφέρεια Αττικής

Η Περιφέρεια Αττικής εξακολουθεί να συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της χώρας και της απασχόλησης. Κατά το 2005 το ποσοστό συμμετοχής του εργατικού δυναμικού της Περιφέρειας στο σύνολο του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας (15-και άνω) ανήλθε στο 55%, έναντι 53,3% για το σύνολο της χώρας, ενώ το ποσοστό απασχόλησης στο 50,3% αντίστοιχα, έναντι 48,1% του εθνικού μέσου όρου. Και τα δύο ποσοστά (συμμετοχής και απασχόλησης) παρουσιάζουν διαχρονικά αύξηση. Ωστόσο, διαχρονικά παρατηρείται σταδιακή μείωση της συμμετοχής της Περιφέρειας στο σύνολο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της χώρας, από 39,11% το 1999 σε 36,75% το 2004. Αντίστοιχη μείωση παρατηρείται διαχρονικά και στη συμμετοχή της Περιφέρειας στο σύνολο των απασχολούμενων της χώρας, η οποία από 38,75% το 1999 μειώθηκε στο 37,17% το 2004.

Η κατανομή της απασχόλησης κατά τομέα παραγωγικής δραστηριότητας δείχνει τη σαφή υπεροχή του τριτογενή τομέα, όπου απασχολείται το 75,52% των εργαζομένων της Περιφέρειας, έναντι 64,90% που είναι το αντίστοιχο ποσοστό για το σύνολο της χώρας. Η μερική απασχόληση ανέρχεται στο 4,1% του συνόλου των απασχολούμενων της Περιφέρειας, έναντι 4,6% για το σύνολο της χώρας. Τέλος, χαμηλά εξακολουθούν να παραμένουν στην Αττική τα ποσοστά απασχόλησης ατόμων μεγάλης ηλικίας (55-64 ετών).

Στην Περιφέρεια Αττικής :

- Η γυναικεία απασχόληση ανέρχεται στο 47,4% (μέσος όρος ετών 2003 - 2005), έναντι 45,2% του μέσου όρου της χώρας, υπολειπόμενα όμως του Ευρωπαϊκού μέσου όρου 56,3% (ΕΕ-25)³.
- Η ανεργία των γυναικών καταγράφεται σε επίπεδα κάτω του εθνικού μέσου όρου (12,9% έναντι 15,5%), ωστόσο εμφανίζεται υψηλότερη του Ευρωπαϊκού μέσου όρου 9,8% (ΕΕ-25).

Η ανεργία στην Περιφέρεια Αττικής διαμορφώθηκε στο 8,6% για το έτος 2005. Η ανεργία στην Περιφέρεια ακολούθησε τη γενικότερη πορεία εξέλιξης της ανεργίας στη χώρα, αλλά με εντονότερο ρυθμό, δεδομένου ότι η Περιφέρεια Αττικής μέχρι το έτος 2000 παρουσίαζε σταθερά ανώτερα ποσοστά ανεργίας από τα αντίστοιχα της χώρας. Από το έτος 2001 εμφανίζεται μια αντιστροφή της πορείας, με την ανεργία στην Περιφέρεια να μειώνεται σταδιακά, ακολουθώντας και πάλι τη γενικότερη εικόνα της εξέλιξης της ανεργίας στο σύνολο της χώρας, αλλά να διαμορφώνεται σε επίπεδα χαμηλότερα του εθνικού μέσου όρου.

Σε ότι αφορά τη διάρθρωση της ανεργίας παρατηρείται στην Περιφέρεια σχετικά υψηλό ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων (53,1%), που είναι ελαφρά χαμηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό σε επίπεδο χώρας (53,4%). Παράλληλα, διατηρείται η ανεργία των γυναικών (12,9%) αλλά σε χαμηλότερο ποσοστό σε σύγκριση με αυτό της χώρας, το οποίο διαμορφώνεται στο 15,5% για το μέσο όρο των ετών 2003-2005. Η ανεργία των νέων 15 - 24 ετών στην Περιφέρεια κυμαίνεται σε χαμηλότερα επίπεδα

---

³ EUROSTAT

(23,3%) σε σύγκριση με το σύνολο της χώρας (26,6%). Το ποσοστό των ανέργων Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο εθνικό (20,3% έναντι 15,1% για το έτος 2004).

1.3.3 Οικονομικές Επιδόσεις

■ Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Το κατά κεφαλή κατά κεφαλή ΑΕΠ της **Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας** υστερεί τόσο σε εθνικό, όσο και ευρωπαϊκό επίπεδο. Ειδικότερα, για το έτος 2003 το κ.κ. ΑΕΠ κυμάνθηκε στο 77,3% του κ.κ.ΑΕΠ της χώρας, και στο 62,7% του μέσου ευρωπαϊκού κ.κ.ΑΕΠ σε ΜΑΔ (ΕΕ25=100). Η ΠΔΕ παράγει το 5,1% της συνολικής Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) της χώρας. Στο σύνολο της χώρας ο πρωτογενής τομέας παράγει το 6,8% της ΑΠΑ, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό της ΑΠΑ για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ανέρχεται, κατά μέσο όρο, στο 12,3% (Eurostat, 2003).

Σε επίπεδο NUTS 3 ο πρωτογενής τομέας παράγει το 27% της ΑΠΑ του Νομού Ηλείας, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά για την Αιτωλοακαρνανία και την Αχαΐα είναι 12,8% και 6,2%. Αντίστοιχα ο δευτερογενής τομέας παράγει το 22% της ΑΠΑ της χώρας, με την Περιφέρεια και τους Νομούς να παρουσιάζουν μικρότερα ποσοστά συμμετοχής ανά γεωγραφική περιοχή. Συγκεκριμένα, ο δευτερογενής τομέας της Περιφέρειας παράγει το 16,7% της συνολικής ΑΠΑ της Περιφέρειας, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά για Αιτωλοακαρνανία, Αχαΐα και Ηλεία είναι 14,4%, 20,2% και 11,2%. Επιπρόσθετα, η Περιφέρεια παράγει το 3,9% της συνολικής ΑΠΑ του δευτερογενή τομέα στο σύνολο της χώρας. Αναφορικά, με την συμμετοχή του τριτογενή τομέα στην ΑΠΑ σε εθνικό (Ελλάδα), περιφερειακό (Δυτική Ελλάδα) και τοπικό επίπεδο (Αιτωλοακαρνανία και Αχαΐα), παρατηρείται σχετική ισοκατανομή με το ποσοστό να κυμαίνεται από 71% (Δυτική Ελλάδα) έως 73,6% (Αχαΐα). Εξαιρέση αποτελεί ο Νομός Ηλείας, όπου το αντίστοιχο ποσοστό είναι σημαντικά χαμηλότερο (61,8%), λόγω του έντονου αγροτικού χαρακτήρα του Νομού. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι η Περιφέρεια συμμετέχει στην συνολική ΑΠΑ του τομέα των υπηρεσιών της χώρας με 5,1%.

■ Περιφέρεια Πελοποννήσου

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου παράγει το 5,2% της συνολικής Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) της χώρας. Στο σύνολο της χώρας ο πρωτογενής τομέας παράγει το 6,8% της ΑΠΑ, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό της ΑΠΑ για την Περιφέρεια Πελοποννήσου ανέρχεται, κατά μέσο όρο, στο 14% (Eurostat, 2003). Σε επίπεδο Νομού (NUTS 3), ο πρωτογενής τομέας παράγει το 22% της ΑΠΑ του Νομού Λακωνίας, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά για την Μεσσηνία, την Αρκαδία και Κορινθία είναι 19%, 12% και 8%.

Ο δευτερογενής τομέας παράγει το 22% της ΑΠΑ της χώρας, με την Περιφέρεια και τους Νομούς να παρουσιάζουν έντονα διαφοροποιημένα ποσοστά συμμετοχής ανά γεωγραφική περιοχή. Συγκεκριμένα, ο δευτερογενής τομέας της Περιφέρειας παράγει το 30% της συνολικής ΑΠΑ της Περιφέρειας, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για μεν το νομό Αργολίδας είναι 19,7%, για το νομό Αρκαδίας 30%, για το νομό Κορινθίας

53,2%, για το νομό Λακωνίας 10,1% και για το νομό Μεσσηνίας 8,5%. Η Περιφέρεια στο σύνολό της παράγει το 7,1% της συνολικής ΑΠΑ του δευτερογενή τομέα στο σύνολο της χώρας.

Όσον αφορά στη συμμετοχή του τριτογενή τομέα στην ΑΠΑ σε εθνικό (Ελλάδα), περιφερειακό (Πελοπόννησος) και τοπικό επίπεδο (Νομοί), παρατηρείται μεγάλη διαφοροποίηση στα ποσοστά συμμετοχής, κυμαινόμενα από 71,8% για τη Χώρα, 55,9% στην Πελοπόννησο, ενώ οι νομοί παρουσιάζουν έντονη διαφοροποίηση αφού στο νομό Μεσσηνίας το συγκεκριμένο ποσοστό φθάνει στο 72,1%, στο νομό Λακωνίας 67,7%, στο νομό Αργολίδας 63,5%, στο νομό Αρκαδίας 57,8% και στο νομό Κορινθίας μόνο 38,7%

Ο **Νομός Ηλείας** έχει το μεγαλύτερο ποσοστό εξάρτησης από τον πρωτογενή τομέα (21,6% του συνολικού παραγόμενου προϊόντος του νομού) και το χαμηλότερο κατά κεφαλή ΑΕΠ (10190 ευρώ ή 53% του μέσου κατά κεφαλή ΑΕΠ). Οι **Νομοί Αρκαδίας** και Κορινθίας έχουν τη μεγαλύτερη εξάρτηση από τον δευτερογενή τομέα (λόγω του εργοστασίου της ΔΕΗ στη Μεγαλόπολη καθώς και της βιομηχανικής ζώνης γειτονικά της Αττικής στην Κορινθία) κατά 31%, 54% αντιστοίχως, και τα σχετικά υψηλότερα κατά κεφαλή ΑΕΠ. (88,4% και 117,9 % αντιστοίχως του μέσου κατά κεφαλή ΑΕΠ της χώρας). Οι **Νομοί Μεσσηνίας, και Λακωνίας** έχουν τη μεγαλύτερη εξάρτηση από τον τριτογενή τομέα (λόγω των τουριστικών υπηρεσιών) κατά 73% και 72% αντιστοίχως. Οι 7 νομοί των Περιφερειών Δυτικής Ελλάδας και Πελοποννήσου συμβάλλουν κατά 7,91% στο ΑΕΠ της χώρας, κατά 17,9% στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία στον Πρωτογενή τομέα, κατά 10,4% στο δευτερογενή τομέα και 6,7% στο τριτογενή τομέα της χώρας. Όσον αφορά τη διάρθρωση της οικονομίας ο πρωτογενής τομέας συμβάλλει κατά 10% στην ΑΠΑ του πρωτογενούς τομέα, στο 27% του δευτερογενούς τομέα και στο 63% στην ΑΠΑ του τριτογενούς τομέα.

■ Περιφέρεια Αττικής

Η εξέλιξη του Περιφερειακού Ακαθάριστου Προϊόντος της Περιφέρειας Αττικής κατά την τελευταία δεκαετία αναδεικνύει τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης που επιτεύχθηκαν στην Περιφέρεια και την ονομαστική σύγκλιση που επιτεύχθηκε με τον μέσο όρο της Ε.Ε, αλλά και τη σημαντική αύξηση της παραγωγικότητας σε αυτήν.

Καθ' όλη την περίοδο 1995 -2003 η Αττική διατηρεί κατά κεφαλήν Α.Ε.Π υψηλότερο από το μέσο όρο της χώρας, παράγει περίπου το 40% του συνολικού Α.Ε.Π της χώρας και διατηρεί την κυρίαρχη θέση της στην εθνική οικονομία

Πίνακας 6. ΑΕΠ κατά Κεφαλή & Διάρθρωση Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (2004)

	ΑΕΠ		Κατά Κεφαλή ΑΕΠ		Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία κατά κλάδο								
	εκατ. ευρώ	% συνόλου	ευρώ	% του μέσου	Γεωργία, Δασοκομία, Αλιεία			Βιομηχανία συμπ. Ενέργειας & κατασκευών			Υπηρεσίες		
					εκατ. ευρώ	% διάρθρωση	% συνόλου χώρας	εκατ. ευρώ	% διάρθρωση	% συνόλου χώρας	εκατ. ευρώ	% διάρθρωση	% συνόλου χώρας
Ηλεια	1850	0,87%	10190	53,0%	368	21,9%	4,4%	287	17,1%	0,7%	1026	61,0%	0,7%
Αχαΐα	4746	2,23%	14.369	74,7%	229	5,3%	2,7%	934	21,7%	2,4%	3.140	72,3%	2,2%
Αιτωλ/ανία	2.434	1,14%	11.092	57,7%	332	15,0%	3,9%	460	20,8%	1,2%	1420	64,2%	0,98%
Αρκαδία	1531	0,72%	17003	88,4%	89	6,4%	1,1%	489	35,2%	1,2%	812	58,4%	0,6%
Λακωνία	1088	0,51%	11616	60,4%	153	15,5%	1,8%	122	12,3%	0,3%	713	72,2%	0,5%
Μεσσηνία	1874	0,88%	11288	58,7%	187	11,0%	2,2%	263	15,4%	0,7%	1253	73,6%	0,9%
Κορινθία	3.313	1,56%	22.677	117,9%	152	5,3%	1,8%	1558	54,0%	4,0%	1178	40,8%	0,8%
Αττική	101.059	45,5%	25.541	132,8%	372	0,4%	4,4%	13642	14,8%	34,6%	78423	84,8%	53,9%
Σύνολο Χώρας	212734		19232		8450	4,4%		39436	20,4%		145400	75,2%	

Πηγή: ΕΣΥΕ

1.3.4 Συνοπτική Αποτίμηση Ζημιών

Οι πυρκαγιές του καλοκαιριού 2007 στην Πελοπόννησο και την Εύβοια προκάλεσαν τον θάνατο 63 ανθρώπων και τον τραυματισμό δεκάδων. Πάνω από 120 χωριά καταστράφηκαν ή έπαθαν μεγάλες ζημιές. Περισσότεροι από 100.000 άνθρωποι έχασαν τα σπίτια τους (περισσότερα από 1.500 σπίτια έχουν καταστραφεί ολοσχερώς), τις καλλιέργειές τους ή τα ζώα τους στην Ηλεία, τη Μεσσηνία, την Αρκαδία, τη Λακωνία και την Εύβοια. Πάνω από 2.280.000 στρέμματα δασικών εκτάσεων έγιναν στάχτη, 409.150 στρέμματα καλλιεργειών, κυρίως ελαιόδεντρα, αμπέλια και εσπεριδοειδή καταστράφηκαν ενώ μεγάλο πλήγμα δέχθηκαν και οι κτηνοτρόφοι που μετρούν πάνω από 73.000 καμένα ζώα.

Δεδομένης της βαρύτητας του πρωτογενούς τομέα στις περιοχές αυτές, οι επιπτώσεις στο τοπικό κοινωνικό και οικονομικό ιστό φαίνεται να είναι σημαντικές. Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στη συγκράτηση του πληθυσμού μέσω της αποκατάστασης του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης αναβάθμισης των παρεχόμενων υπηρεσιών και των συνθηκών διαβίωσης.

1.3.4.1 Οικονομικές επιπτώσεις των πυρκαγιών στον αγροτικό τομέα

Οι πυρκαγιές που κατέκαψαν τους Νομούς Ηλείας, Αχαιίας, Λακωνίας και Αργολίδας επέφεραν τον θάνατο σε δεκάδες ανθρώπους. Πέραν αυτού, όμως, οι πυρκαγιές έπληξαν βαθύτατα και τον οικονομικό ιστό των Νομών αυτών. Παρά την έλλειψη τεκμηριωμένων στοιχείων για την ακριβή έκταση των καταστροφών, μπορούμε ήδη να σκιαγραφήσουμε τις αλυσιδωτές επιπτώσεις των πυρκαγιών σε μία σειρά από οικονομικές δραστηριότητες των Νομών.

Ο πιο άμεσος αντίκτυπος των πυρκαγιών αφορά στην καταστροφή των αγροτικών καλλιεργειών σε Νομούς όπου οι αγροτικές καλλιέργειες αποτελούσαν την κύρια πλουτοπαραγωγική πηγή και όπου ένα μεγάλο (πολύ υψηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο) ποσοστό της απασχόλησης ήταν βασισμένο στην αγροτική παραγωγή. Μεγάλο μέρος του πληθυσμού χάνει το εισόδημά του από την καταστροφή της φετινής παραγωγής, αλλά χάνει και το μελλοντικό εισόδημά του – δε χάθηκε μόνο η φετινή σοδειά αλλά και η σοδειά των επόμενων χρόνων: χαρακτηριστικό παράδειγμα η καταστροφή των ελαιόδεντρων των περιοχών αυτών, που ακόμα και αν ξαναφυτευτούν αμέσως θα χρειαστούν 10 χρόνια για να αποδώσουν καρπούς. Παράλληλα με τους αγρότες-επιχειρηματίες χάνουν τις θέσεις εργασίας τους οι μισθωτοί των μονάδων αυτών όχι μόνο φέτος αλλά και τις επόμενες χρονιές.

Σε αντίθεση με άλλου είδους φυσικές καταστροφές που έχουν κατά καιρούς πλήξει αγροτικές περιοχές (πλημμύρες, χαλάζι, κλπ), οι φωτιές έχουν καταστρέψει και τον μηχανολογικό εξοπλισμό των αγροτικών μονάδων και τις υποδομές των κοινοτήτων τους, με αποτέλεσμα την αποστέρηση της δυνατότητας των αγροτών να αποκαταστήσουν τις ζημιές στρεφόμενοι σε νέες καλλιέργειες.

Η καταστροφή της αγροτικής παραγωγής θα επηρεάσει και τις μεταποιητικές βιομηχανίες της περιοχής που βασίζονταν σε αυτήν: επεξεργασία και συσκευασία αγροτικών προϊόντων. Πλήττονται επίσης και βιομηχανίες, βιοτεχνίες ή εμπορικές

δραστηριότητες που τροφοδοτούσαν τους αγρότες με αγροτικά μηχανήματα, λιπάσματα και ζωοτροφές: πολλές από αυτές τις μονάδες, ακόμα και αν δεν καταστράφηκαν από τις πυρκαγιές, θα εισπράξουν τη δραστική μείωση της ζήτησης για τα προϊόντα ή υπηρεσίες τους. Η μείωση αυτή μπορεί εν μέρει να αντισταθμιστεί από την παραγγελία νέων αγροτικών μηχανημάτων κλπ, μόνο στο βαθμό που οι αγρότες πάρουν οικονομική βοήθεια για την ανοικοδόμηση των επιχειρήσεών τους.

Σημαντικότερες είναι οι συνέπειες των πυρκαγιών και για τον μέχρι πρότινος πολλά υποσχόμενο τουριστικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των ξενοδοχείων και των αγροτουριστικών μονάδων. Ακόμα και μονάδες που δεν κήκαν έχουν πληγεί καίρια και μακροχρόνια από την καταστροφή του περιβάλλοντος τοπίου, το φυσικό κάλλος του οποίου αποτελούσε τον κύριο πόλο έλξης τουριστών.

Βέβαια, αναμένονται και θετικές συνέπειες στην οικονομική δραστηριότητα των περιοχών που επλήγησαν, όπως στον κατασκευαστικό τομέα, για την ανοικοδόμηση των κατεστραμμένων κτηρίων, εγκαταστάσεων κλπ. Στο βαθμό που μεγάλο μέρος της απασχόλησης στον κατασκευαστικό τομέα όπως και στον αγροτικό αφορά ανειδίκευτη εργασία, θα ήταν εφικτή η μερική μεταφορά εργατικού δυναμικού από τον αγροτικό στον κατασκευαστικό τομέα με σχετικά χαμηλό κόστος κατάρτισης σε νέες δεξιότητες.

Αναμένεται επίσης να πληγούν οι αστικές περιοχές των νομών αυτών (και σε μικρότερο βαθμό, του συνόλου της χώρας) ως προς την τροφοδοσία τους σε τρόφιμα. Θα απαιτηθεί η μεταφορά αγροτικών προϊόντων από άλλες περιοχές, κάτι που θα ανεβάσει το κόστος τους. Αναμένεται αύξηση της αστυφιλίας και της ανεργίας των αστικών αυτών περιοχών, καθώς και αυξημένες απαιτήσεις από τις κοινωνικές υπηρεσίες-υποδομές τους.

Πίνακας 7: Ενδεικτικά χαρακτηριστικά των τεσσάρων Νομών

ΝΟΜΟΣ	Γεωργική Παραγωγή (% Συνόλου Χώρας)	Γεωργική Παραγωγή ή (% ΑΕΠ του Νομού)	ΑΕΠ ανά κάτοικο (% μ.ο. Ελλάδας)	Εγγεγραμμένοι άνεργοι (Απρίλιος 2005)*	Αγροτικός πληθυσμός (Απογραφή 2001)
Ηλεία	3,7	24,6	63,1	5.105	111.294
Αχαΐα	2,3	6,6	83,7	21.553	106.197
Λακωνία	2,5	25,8	78,8	3.190	67.810
Αρκαδία	1,5	26,7	106,6	4.030	65.407

Πηγή: *Νομοί 2005*

*Πηγή: Επετηρίδα Αγοράς Εργασίας Περιφέρειες και Νομοί 2005, ΠΑΕΠ

1.4. Δράσεις που αφορούν την τοπική διάσταση της απασχόλησης στο πλαίσιο της 3ης προγραμματικής περιόδου

Στο παρόν αναλύονται οι παρεμβάσεις που λαμβάνουν χώρα στην 3^η προγραμματική περίοδο, και ενσωματώνουν, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, την έννοια της τοπικής διάστασης της απασχόλησης και υποστηρίζουν, ως εκ τούτου, τη σύνδεση των δράσεων ενίσχυσης της απασχόλησης με αναπτυξιακές πολιτικές σε τοπικό επίπεδο. Οι δράσεις αυτές αναφέρονται γιατί λόγω του ολοκληρωμένου και χωρικά στοχευόμενου χαρακτήρα τους αποτελούν κατάλληλο εργαλείο για παρέμβαση και αντιμετώπιση προβλημάτων που σχετίζονται με το ανθρώπινο δυναμικό στις περιοχές που πλήττονται.

1.4.1. Δράσεις Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού στο πλαίσιο των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ)

1.4.1.1. Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας (ΕΚΤ)

Η εν λόγω κατηγορία παρεμβάσεων επιδιώκει την άμβλυση των περιφερειακών ανισοτήτων, εστιάζοντας το ενδιαφέρον στις πλέον υποβαθμισμένες και μειονεκτικές περιοχές αστικών και ημιαστικών κέντρων όπου προωθεί την υλοποίηση δράσεων - αειφόρου- αστικής ανάπτυξης σε κατεύθυνση:

- τόνωσης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και αναζωογόνησης της τοπικής οικονομίας,
- βελτίωσης της ποιότητας ζωής.

Οι παρεμβάσεις συνοδεύονται από δράσεις ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού που ενισχύουν την απασχολησιμότητα και βελτιώνουν την προσφορά, ενδυναμώνοντας, ως εκ τούτου, την τοπική απασχόληση αλλά και διευκολύνοντας την κοινωνική ενσωμάτωση μειονεκτούσων πληθυσμιακών ομάδων.

1.4.1.2. Ολοκληρωμένες / Ειδικές δράσεις ανάπτυξης υπαίθρου / ανάπτυξης ειδικών αγροτικών περιοχών / αγροτικής ανάπτυξης (ΕΚΤ)

Αντίστοιχα με τις παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης, τα υλοποιούμενα κατά την 3^η προγραμματική περίοδο Μέτρα συγκροτούν υποστηρικτικές ενέργειες στο πλαίσιο ολοκληρωμένων, στρατηγικού χαρακτήρα παρεμβάσεων προώθησης της ενδογενούς ανάπτυξης ειδικών, διακριτών χωρικών μονάδων.

Προς επίτευξη της στοχοθεσίας, δρομολογήθηκαν παρεμβάσεις που κινούνται σε δύο επίπεδα:

- Αποτελεσματική στήριξη υφιστάμενων δραστηριοτήτων απασχόλησης (δράσεις που αναφέρονται, κατά κύριο λόγο, στον πρωτογενή τομέα)
  - Βελτίωση δεξιοτήτων αγροτικού πληθυσμού κ.ά.

■ Επαναπροσανατολισμός ανθρώπινου δυναμικού σε άλλες δραστηριότητες, που συνάδουν με διαπιστωμένες τοπικές ανάγκες (υγεία – πρόνοια, προστασία περιβάλλοντος κ.ά.) ή / και τομείς που ευνοούν, υπό όρους, αναπτυξιακές προοπτικές (ενδεικτικά αναφέρονται ο πολιτισμός, ο αγροτουρισμός και εν γένει εναλλακτικός τουρισμός, η διαχείριση οικοσυστημάτων, η μεταποίηση, οι μεταφορές κ.ά.). Η συγκεκριμένη υποκατηγορία δράσεων προάγει, ως εκ τούτου:

- την ενίσχυση της ευελιξίας και προσαρμοστικότητας προσόντων και δεξιοτήτων στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς εργασίας,
- τη δημιουργία συνθηκών για νέα απασχόληση και πολυαπασχόληση,
- τη διαφοροποίηση της οικονομικής και παραγωγικής δραστηριότητας των περιοχών εφαρμογής.

1.4.1.3. Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης (ΤΠΑ)

Οι Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης εφαρμόζονται σε περιοχές που εμφανίζουν σημαντικά κοινωνικά μειονεκτήματα (υψηλή ανεργία, τομείς σε συνθήκες παραγωγικής αναδιάρθρωσης, υποβάθμισης ή αποβιομηχάνισης, υψηλή συγκέντρωση μειονεκτουσών πληθυσμιακών ομάδων -όπως παλιννοστούντες, μετανάστες, οικονομικοί πρόσφυγες, τσιγγάνοι, άτομα που απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό κ.λ.π.) και επιδιώκουν την ενίσχυση της τοπικής απασχόλησης ως αποτέλεσμα προώθησης ορθολογικών, όσο και ενδεδειγμένων για την εκάστοτε επιλέξιμη ζώνη, αναπτυξιακών διαδικασιών.

Κύριο χαρακτηριστικό των παρεμβάσεων αποτελεί ο συστηματικός -και όχι συγκυριακός- χαρακτήρας της προσέγγισης, που συσχετίζει άμεσα την απασχόληση με την τοπική ανάπτυξη και, ως εκ τούτου, ευνοεί τη διατηρησιμότητα και βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων.

1.4.2. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση 2000-2006» (ΕΠΑΕΚ)

Ως τομεακό πρόγραμμα, το ΕΠΑΕΚ αναπτύσσει δράσεις εθνικής σημασίας που απευθύνονται σε ευρύ φάσμα κατηγοριών του εγχώριου εργατικού δυναμικού (άνεργοι, μακροχρόνια άνεργοι, γυναίκες, νέοι, ευαίσθητες κοινωνικά ομάδες κ.λ.π.). Στο πλαίσιο του ΑΠ2 το Μέτρο 2.3 – *Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υπέρ ειδικών μειονεκτουσών ομάδων και υπέρ των ανέργων σε περιοχές ή τομείς υψηλής ανεργίας*, χρηματοδοτεί δράσεις ολοκληρωμένης υποστήριξης μειονεκτουσών ομάδων και ανέργων συγκεκριμένων περιοχών που εμφανίζουν οξυμένα προβλήματα ανεργίας, οι οποίες εντάσσονται, υπό την ευρεία έννοια, σε τοπικούς αναπτυξιακούς σχεδιασμούς και στρατηγικές προώθησης της απασχόλησης.

Συγκεκριμένα, το Μέτρο περιλαμβάνει δύο κατηγορίες παρεμβάσεων που αφορούν ισάριθμες, αντίστοιχα, ομάδες ωφελούμενων:

- Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις (προκατάρτιση, κατάρτιση, προώθηση στην απασχόληση, παροχή Σ.Υ.Υ. κ.λ.π.) για ιδιαίτερα ευπαθείς κοινωνικές ομάδες (άτομα με σημαντικά προβλήματα υγείας, ομάδες με πολιτιστικές ιδιαιτερότητες, φυλακισμένοι, μακροχρόνια άνεργοι άνω των 45 ετών, άνεργοι σε περιοχές ή κλάδους υψηλής ανεργίας κ.λ.π.), που αποσκοπούν στη βελτίωση της απασχολησιμότητας, τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην τοπική αγορά εργασίας και, συνεπακόλουθα, την κοινωνική τους ενσωμάτωση.
- Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για τις λοιπές κατηγορίες ανέργων σε περιοχές ή τομείς υψηλής ανεργίας.

Η τοπική διάσταση είναι περισσότερο σαφής στην ως άνω κατηγορία, ενώ υπογραμμίζεται η μεθοδολογία που υιοθετείται από τον προγραμματικό σχεδιασμό (ανάλυση προφίλ δεξιοτήτων και ελλείψεων ωφελούμενων – συσχέτιση με ανάγκες, ιδιαιτερότητες και εν γένει δυνατότητες απασχόλησης τοπικής αγοράς εργασίας – ένταξη σε κατάλληλα προγράμματα κατάρτισης – προώθηση σε προγράμματα απασχόλησης).

1.4.3. Κοινοτική Πρωτοβουλία για την καταπολέμηση των διακρίσεων και ανισοτήτων σε σχέση με την αγορά εργασίας («EQUAL») στην Ελλάδα

Η Κοινοτική Πρωτοβουλία «EQUAL 2000-2006» αποτελεί ένα εθνικό πρόγραμμα που αναπτύσσει την δράση του σε θεματικά πεδία που αποσκοπούν στην προώθηση νέων μέσων καταπολέμησης κάθε μορφής διάκρισης στον τομέα της αγοράς εργασίας. Προάγει ακόμη την εφαρμογή νέων, ευέλικτων και καινοτομικών πρακτικών προώθησης της απασχόλησης, προκειμένου αφενός να αντιμετωπιστούν διαπιστωμένες αδυναμίες της εγχώριας αγοράς εργασίας, αφετέρου δε να αξιοποιηθεί σειρά πλεονεκτημάτων και ευνοϊκών συγκυριών.

Για την υλοποίηση των έργων συγκροτούνται γεωγραφικές ή τομειακές Αναπτυξιακές Συμπράξεις που διέπονται από τις πέντε βασικές αρχές της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας «EQUAL 2000-2006» - την εταιρικότητα, την ενδυναμωση και ενεργό συμμετοχή των ομάδων στόχου στο σχεδιασμό και την υλοποίηση παρεμβάσεων, τη διακρατική συνεργασία, την καινοτομία και το mainstreaming των βέλτιστων αποτελεσμάτων στις οποίες δύνανται να συμμετέχουν, στη βάση ικανοποίησης αρχών καταλληλότητας, συμπληρωματικότητας, συνάφειας εμπειρίας με το αντικείμενο του έργου κ.λ.π., επιχειρήσεις, επαγγελματικοί φορείς, κοινωνικοί εταίροι, ΟΤΑ, εκπαιδευτικοί οργανισμοί, δομές κατάρτισης κ.ά., ενώ ορίζεται συγκεκριμένο φυσικό πρόσωπο ως νομικά υπόλογος Διαχειριστής.

1.4.4. Κοινοτική Πρωτοβουλία «LEADER+»

Η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER+ έχει κατεξοχήν αναπτυξιακό χαρακτήρα, προωθώντας, με συστηματικό και ολοκληρωμένο τρόπο, την επίλυση χρόνιων, συσσωρευμένων προβλημάτων που ταλανίζουν την ελληνική περιφέρεια. Το

πρόγραμμα συμβάλλει στην αναζωογόνηση των τοπικών οικονομιών και την ενεργοποίηση αναπτυξιακών διαδικασιών, σε κατεύθυνση άρσης της απομόνωσης καθυστερημένων περιοχών και μείωσης ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων.

1.4.5. Το Άρθρο 6 του Κανονισμού ΕΚΤ

Ο γενικός στόχος του άρθρου 6 του κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου είναι η *στήριξη καινοτόμων μέτρων που αποβλέπουν στην προώθηση νέων προσεγγίσεων και στον εντοπισμό παραδειγμάτων ορθής πρακτικής τα οποία αναμένεται να βελτιώσουν την εφαρμογή ενεργειών που στηρίζονται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.*

Τα προγράμματα «Τοπικών Στρατηγικών Απασχόλησης» που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του Άρθρου 6 του κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου έχουν σχεδιαστεί και υλοποιούνται με βάση τις παρακάτω παραμέτρους:

- Συνάφεια με το ΕΣΔΑ: οι τοπικές στρατηγικές για την απασχόληση αξιοποιούν το εθνικό σχέδιο δράσης και την ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση (ΕΣΑ), ως πλαίσιο για την ανάπτυξη μιας πιο συνεκτικής και προγραμματισμένης προσέγγισης για την προώθηση της απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο.
- Αμφίδρομη συνεργασία μεταξύ εθνικού και περιφερειακού/τοπικού επιπέδου: οι τοπικές στρατηγικές αναπτύσσονται στο πλαίσιο των σχετικών εθνικών ή περιφερειακών σχεδίων δράσης για την απασχόληση, και κατόπιν διαβούλευσης στο μέτρο του δυνατού, με τις εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες για την κατάρτιση των εθνικών σχεδίων δράσης - ή και με τις περιφερειακές αρχές.
- Γενική προσέγγιση: οι τοπικές στρατηγικές λαμβάνουν υπόψη δραστηριότητες που ήδη υποστηρίζονται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα στην ίδια περιοχή, όπως οι κύριες δραστηριότητες του ΕΚΤ, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης ή η κοινοτική πρωτοβουλία EQUAL, καθώς και εθνικές πηγές χρηματοδότησης.
- Ενσωμάτωση στα κύρια προγράμματα του ΕΚΤ: Σύμφωνα με το γενικό στόχο του άρθρου 6, τα διδάγματα που θα εξαχθούν από τις στρατηγικές αυτές πρέπει να αξιοποιηθούν για την ενημέρωση και τη διαμόρφωση των κύριων προγραμμάτων του ΕΚΤ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ ΠΟΥ ΠΛΗΤΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΕΣ ΤΟΠΙΚΕΣ Ή ΤΟΜΕΑΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΜΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ, ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΗΣ ΤΥΧΟΝ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΠΟΥ ΠΡΟΚΑΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ, Ή ΜΕ ΤΙΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007-2013

2.1 Στρατηγικός σχεδιασμός του Επιχειρησιακού Προγράμματος

Το παρόν ΕΠ αποτελεί μορφή παρέμβασης για την κάλυψη συνεπειών από απρόβλεπτες τοπικές ή τομεακές κρίσεις όπως ορίζονται στο άρθρο 51 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 1083/2006, δηλαδή, κρίσεις που συνδέονται με την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση ή με την απελευθέρωση του εμπορίου. Ο στρατηγικός του στόχος συνίσταται στην:

“Πρόωθηση του ανθρώπινου δυναμικού στην απασχόληση και επανένταξη του στην αγορά εργασίας, συμβολή στην αποκατάσταση του κοινωνικό οικονομικού ιστού, δημιουργία προϋποθέσεων για τη συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού, διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και ανάπτυξη και βιωσιμότητα της τοπικής οικονομίας σε περιοχές που πλήττονται από απρόβλεπτες τοπικές ή τομεακές κρίσεις που συνδέονται με οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση ή με τις συνέπειες της απελευθέρωσης του εμπορίου”.

Επιδίωξη και ζητούμενο είναι, αφενός μεν η αντιμετώπιση των άμεσων συνεπειών μιας κρίσης που συνδέεται με οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση ή με τις συνέπειες της απελευθέρωσης του εμπορίου και αφετέρου η δημιουργία των προϋποθέσεων για κοινωνική και οικονομική ανασυγκρότηση και ενεργοποίηση των τοπικών κοινωνιών που υφίστανται τις συνέπειες, έτσι ώστε, να ανακτήσουν μια δυναμική και να επανενταχθούν, τόσο στον κοινωνικοοικονομικό ιστό της χώρας, όσο και στο Ευρωπαϊκό οικονομικό περιβάλλον. Η στρατηγική αυτή είναι σε συνάφεια με τους στρατηγικούς στόχους των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ και ειδικότερα με την χωρική / περιφερειακή διάσταση αυτών. Βρίσκεται επίσης σε αντιστοιχία με τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, μέσω της διαφοροποίησης της τοπικής οικονομικής βάσης, της βελτίωσης της ποιότητας ζωής των κατοίκων και της μείωσης των διαφορών και ανισοτήτων στο επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών μεταξύ των κατοίκων των αστικών και αγροτικών περιοχών.

Η στρατηγική έχει **βραχυπρόθεσμο και μέσο-μακροπρόθεσμο, ολοκληρωμένο χαρακτήρα**, επιδιώκοντας σε **πρώτο χρόνο** την άμεση στήριξη και αντιμετώπιση των αναγκών του ανθρώπινου δυναμικού και των πληθυσμών που πλήττονται από την κρίση και σε **δεύτερο χρόνο** την κοινωνική και παραγωγική ενσωμάτωση τους σε μία προσπάθεια αναστροφής των δυσμενών τάσεων. Η προσπάθεια αυτή θα περιλαμβάνει

την προώθηση δυνατοτήτων πολυαπασχόλησης, τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών μεταξύ των φύλων και των κοινωνικών ομάδων, τη δημιουργία συνθηκών και προϋποθέσεων για την αναστροφή των δυσμενών δημογραφικών τάσεων και την αξιοποίηση των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων και δυνατοτήτων τόσο του πληγέντος ανθρώπινου δυναμικού όσο και της περιοχής στο πλαίσιο των αρχών της αειφόρου ανάπτυξης.

Στην κατεύθυνση αυτή οι αναπτυξιακές επιλογές επιβάλλεται να ενεργοποιούν το σύνολο του ανθρώπινου δυναμικού και του πληθυσμού μιας περιοχής και να αξιοποιούν τους τοπικούς φυσικούς πόρους, τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της και τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα. Η προσέγγιση αυτή συντελεί στην διάχυση των αναπτυξιακών αποτελεσμάτων στο σύνολο της τοπικής κοινωνίας, με συνέπεια την εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και την αυτοτροφοδότηση της αναπτυξιακής διαδικασίας.

Η οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση του ανθρώπινου δυναμικού, και γενικότερα των πληθυσμών που αντιμετωπίζουν τις συνέπειες μιας απρόβλεπτης κρίσης, δεν αποτελεί αποκλειστική μέριμνα και αρμοδιότητα της κεντρικής εξουσίας, αλλά απαιτεί ενεργό συμμετοχή και ευθύνη και των τοπικών αρχών και των τοπικών κοινωνιών. Οι κεντρικές πολιτικές γίνονται αποδοτικότερες όταν λειτουργούν σε συνέργεια με τις **τοπικές πρωτοβουλίες**.

Για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των ως άνω πολιτικών απαιτείται κατ' αρχάς η λήψη **αμέσων μέτρων** για τη δημιουργία προϋποθέσεων ανακούφισης και στήριξης των πληγέντων τοπικών πληθυσμών η/και του ανθρώπινου δυναμικού που υφίσταται τις συνέπειες της κρίσης.

Παράλληλα, απαιτείται ο μέσο-μακροπρόθεσμος σχεδιασμός μιας ολοκληρωμένης παρέμβασης στη βάση διερευνητικής μελέτης για τη διαπίστωση του είδους και του μεγέθους της κρίσης που συνδέεται με την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση ή με τις συνέπειες της απελευθέρωσης του εμπορίου, καθώς και των συνεπειών της σε μια περιοχή ή σε έναν τομέα απασχόλησης. Στο πλαίσιο μιας τέτοιας παρέμβασης είναι απαραίτητη η εξειδίκευση των τοπικών/τομεακών αναπτυξιακών πολιτικών, σύμφωνα με τα ειδικά οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα που δημιουργούνται κατά περιοχή/τομέα. Γι' αυτό, χρειάζονται περαιτέρω ειδικές στρατηγικές επιλογές σε ότι αφορά στη βιωσιμότητα της ανάπτυξης και στην πλήρη απασχόληση του ανθρώπινου δυναμικού, ενώ πρέπει να λαμβάνονται μέτρα προστασίας του άνεργου ανθρώπινου δυναμικού και, όταν είναι αναγκαίο, της μεταβατικής υποστήριξης του παραγωγικού δυναμικού, το οποίο εντάσσεται σε μια διαδικασία αναδιάρθρωσης. Τα μέτρα παρέμβασης θα πρέπει να διαμορφώνονται ανάλογα με το είδος της κρίσης. Στην περίπτωση που οι συνέπειες της κρίσης απαιτούν συγκυριακές ή σσονος σημασίας διαρθρωτικές διορθώσεις, η παραγωγική δραστηριότητα της περιοχής μπορεί να στηριχθεί στους υπάρχοντες παραγωγικούς τομείς για να ξεπεράσει τα πρόσκαιρα προβλήματα που αντιμετωπίζει. Σε κάθε άλλη περίπτωση θα πρέπει να στηριχθεί η οικονομική (διαρθρωτική) ανάπτυξη της περιοχής με την ενίσχυση εναλλακτικών παραγωγικών τομέων, στους οποίους διαθέτει η περιοχή ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.

2.2 Βασικές αρχές σχεδιασμού του Επιχειρησιακού Προγράμματος

Για την εφαρμογή των πιο πάνω στρατηγικών επιλογών θα πρέπει να τηρούνται βασικές αρχές σχεδιασμού όπως:

- Οι πόροι θα κατευθύνονται αποκλειστικά στην επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων. Αυτό συνεπάγεται επικέντρωση και όχι διάχυση των πόρων που αξίζει να σημειωθεί ότι δεν είναι μόνο χρηματικοί, αλλά και πόροι ανθρώπινου δυναμικού, και ικανών συστημάτων διοίκησης και διαχείρισης,
- Θα διασφαλίζεται η αρμονική συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων προκειμένου να συμφωνηθούν και να υλοποιηθούν από κοινού οι αναπτυξιακοί στόχοι.

Η επεξεργασία και υλοποίηση τέτοιων στόχων θα έχει ως αφετηρία την τοπική/τομεακή οικονομία, όπου είναι δυνατόν να διαμορφωθούν ολοκληρωμένα προγράμματα αναδιάρθρωσης, τα οποία λαμβάνουν υπόψη το σύνολο του υπαρκτού παραγωγικού δυναμικού, τις ανάγκες της οικονομίας και της κοινωνίας σε αυτό το επίπεδο, αλλά και το υπαρκτό κεφάλαιο εμπειριών και γνώσεων, το οποίο μπορεί να αποτελέσει τη βάση μιας νέας διαδικασίας παραγωγής και αξιοποίησης νέων γνώσεων και καινοτομιών.

- Θα δίνεται έμφαση στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος με ταυτόχρονη προσαρμογή του στους κανόνες του διεθνούς ανταγωνισμού δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στην αξιοποίηση νέας γνώσης και την υιοθέτηση καινοτομιών.
- Τέλος η μεγαλύτερη βαρύτητα θα δίνεται , στην επανατοποθέτηση στην αγορά εργασίας στη βάση ολοκληρωμένου σχεδιασμού σε τοπικό και κεντρικό επίπεδο που θα πρέπει να διευκολυνθεί μέσω μεγαλύτερης κινητικότητας, η οποία θα είναι αποτέλεσμα μιας σύγχρονης διαδικασίας κατάρτισης και σύνδεσης των δεξιοτήτων των εργαζομένων με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Τα προγράμματα της δια βίου μάθησης και οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης μπορούν να στηρίξουν τους άνεργους και κυρίως τις πιο ευπαθείς ομάδες πληθυσμού όπως τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας ή τα άτομα χαμηλού επιπέδου δεξιοτήτων.

2.2.1 Βασικές αρχές σχεδιασμού για την αντιμετώπιση των συνεπειών κρίσης που συνδέεται με οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση που οφείλεται σε φυσικές καταστροφές..

Οι βασικές αρχές που προαναφέρθηκαν και ισχύουν για την περίπτωση αντιμετώπισης μιας απρόβλεπτης κρίσης όπως ορίζεται στο άρθρο 51 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 1083/2006, διέπουν όπως είναι φυσικό και την περίπτωση όπου η οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση με την οποία συνδέεται η κρίση, οφείλεται σε απρόσμενες φυσικές καταστροφές. Με αυτό το σκεπτικό εξετάζεται η περίπτωση της πλέον πρόσφατης κρίσης που πρόεκυψε από τις πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2007.

Κάτω από τις δεδομένες συνθήκες και μετά από μια πρώτη αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης, των μέσο-μακροπρόθεσμων αναγκών και των αναπτυξιακών δυνατοτήτων / προοπτικών των περιοχών που επλήγησαν ο στρατηγικός στόχος για την αντιμετώπιση της συγκεκριμένης κρίσης συνίσταται στην:

“Μεσο-μακροπρόθεσμη προώθηση και επανένταξη στην αγορά εργασίας του ανθρώπινου δυναμικού των περιοχών που πλήττονται, αποκατάσταση του κοινωνικό-οικονομικού ιστού, δημιουργία προϋποθέσεων για τη συγκράτηση του πληθυσμού, διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και ανάπτυξη και βιωσιμότητα της τοπικής οικονομίας”.

Επιδίωξη και ζητούμενο είναι η δημιουργία των προϋποθέσεων για κοινωνική και οικονομική ανασυγκρότηση και ενεργοποίηση των τοπικών κοινωνιών έτσι ώστε οι περιοχές να ανακτήσουν μια δυναμική και να επανενταχθούν τόσο στον κοινωνικοοικονομικό ιστό της χώρας όσο και στο Ευρωπαϊκό οικονομικό περιβάλλον.

Όπως προαναφέρθηκε ο στόχος αυτός διατυπώνεται στη βάση μιας πρώτης αποτίμησης της κατάστασης στις πυρόπληκτες περιοχές. Το ΕΠ θα λάβει υπόψη του και θα επαναπροσδιορίσει την μέσο-μακροπρόθεσμη εξειδίκευση του επιχειρησιακού σχεδιασμού του σύμφωνα με τα συμπεράσματα ενδελεχούς και εμπειριστατωμένης μελέτης που θα χρηματοδοτηθεί από το Πρόγραμμα και θα έχει ως στόχο την σε βάθος αποτίμηση των μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων συνεπειών των καταστροφικών πυρκαγιών στην οικονομική και κοινωνική διάρθρωση των περιοχών. Το ΕΠ διασφαλίζεται ότι θα δράσει με τρόπο στοχευμένο, διακριτό και ολοκληρωμένο, σε πλήρη συνέργεια, συμπληρωματικότητα και συνάφεια με τις λοιπές συγχρηματοδοτούμενες από τα διαρθρωτικά ταμεία παρεμβάσεις, αποφεύγοντας οποιαδήποτε επικάλυψη δράσεων, με σκοπό την ανάδειξη της πρόσθετης αξίας των δράσεων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

2.2.2 Η ισότητα των ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών

Η ανάδειξη του οικονομικού, κοινωνικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα των θεμάτων ισότητας των φύλων αποτελεί τον 11^ο γενικό στόχο του ΕΣΠΑ 2007-2013. Στο πλαίσιο αυτό, η εφαρμογή της αρχής της ισότητας των ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες αποτελεί επιλογή σύμφωνη και με την αναθεωρημένη Στρατηγική της Λισσαβόνας, τις κατευθύνσεις για την Οικονομική Μεγέθυνση και την Απασχόληση (2005-2008) και τις Στρατηγικές Κατευθύνσεις για τη Συνοχή 2007-2013. Οι στόχοι της ανάπτυξης, της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την πλήρη συμμετοχή όλου του ενεργού πληθυσμού στην οικονομική και κοινωνική ζωή.

Στο πλαίσιο του παρόντος ΕΠ όλες οι πολιτικές και δράσεις κινητοποιούνται προκειμένου να επιτευχθεί η ισότητα των δύο φύλων κατά τα διάφορα στάδια υλοποίησης των δράσεων και ειδικότερα της πρόσβασης σε αυτά. Τούτο σημαίνει ότι τα θέματα ισότητας αποτελούν ενδογενή συστατικά στοιχεία του Επιχειρησιακού

Προγράμματος, ενώ θα ενσωματώνονται στην εξειδίκευση και εφαρμογή όλων των αξόνων, δράσεων και προτεραιοτήτων κάθε παρέμβασης.

Λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο του Άρθρου 16 του Καν. 1083/2006 αναφορικά με την **ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και τη μη διάκριση**, καθώς και την προσέγγιση του Γενικού Στόχου 11 του ΕΣΠΑ, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα διασφαλίζει:

- την **προώθηση της ισότητας των φύλων** καθώς και
- την **ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου, οριζόντια**, στο σύνολο των παρεμβάσεων του.

2.2.3 Διασφάλιση της αρχής της μη διάκρισης

Στο πλαίσιο του παρόντος ΕΠ όλες οι πολιτικές και δράσεις κινητοποιούνται προκειμένου να επιτευχθεί η αρχή της μη διάκρισης, λόγω του φύλου, της φυλής ή της εθνικής καταγωγής, της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, της ύπαρξης αναπηρίας, της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού κατά τα διάφορα στάδια υλοποίησης των δράσεων και ειδικότερα, της πρόσβασης σε αυτά. Τούτο σημαίνει ότι τα θέματα μη διάκρισης αποτελούν ενδογενή συστατικά στοιχεία του προγραμματισμού και της εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Λεπτομέρειες σχετικά με την υλοποίηση της εφαρμογής της αρχής της μη διάκρισης, την παρακολούθησή της καθώς και την αξιολόγησή της αναφέρονται στις διατάξεις εφαρμογής του Ε.Π.

2.2.4 Προσβασιμότητα

Τόσο η στρατηγική, όσο και οι στόχοι και οι προτεραιότητες του παρόντος ΕΠ περιλαμβάνουν ενσωματωμένες τις αρχές της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας των Ατόμων Με Αναπηρία, όπως προβλέπεται και στο άρθρο 16 του Κανονισμού 1083/2006 και κατά συνέπεια οι προτεραιότητες/δράσεις του ΕΠ θα υλοποιηθούν με τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η ισότιμη πρόσβαση όλων των κατηγοριών των Ατόμων Με Αναπηρία.

2.2.5 Ενσωμάτωση των αρχών της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL

Λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα από την υλοποίηση της Κ.Π. EQUAL Συνεπακόλουθα, οι παρεμβάσεις του ΕΠ, θα υλοποιηθούν, και θα διαχυθούν στη βάση των παρατιθέμενων αρχών υλοποίησης της Πρωτοβουλίας: την εταιρικότητα σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, τη διακρατικότητα, την καινοτομία των παρεμβάσεων, το mainstreaming των βέλτιστων αποτελεσμάτων, την ενεργό συμμετοχή των ομάδων

στόχου στο σχεδιασμό και την υλοποίηση παρεμβάσεων και τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών.

2.3 Διαδικασία Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης

Σύμφωνα με το υπ' αριθμ. Α.Π. 100496 έγγραφο της Ειδικής Υπηρεσίας Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων **δεν εμπίπτει** στα σχέδια και προγράμματα της παραγράφου 1α του άρθρου 3 (Πεδίο εφαρμογής) της με α.π. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ.107017/2006 ΚΥΑ (ΦΕΚ/1225/Β/5-9-2006) «Διαδικασία Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΠΕ)». Ως εκ τούτου, **δεν απαιτείται η τήρηση της διαδικασίας περιβαλλοντικού προελέγχου**, σύμφωνα με το άρθρο 5 της α' σχετικής ΚΥΑ, ούτε η τήρηση της εφαρμογής Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΠΕ), σύμφωνα με το άρθρο 7 της σχετικής ΚΥΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

3.1 ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1 «Μέσο-μακροπρόθεσμη στήριξη του ανθρώπινου δυναμικού που υφίσταται τις συνέπειες απρόβλεπτων τοπικών η τομεακών κρίσεων που συνδέονται με την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση, συμπεριλαμβανομένης τυχόν αναδιάρθρωσης που προκαλείται από φυσικές καταστροφές, ή με τις συνέπειες της απελευθέρωσης του εμπορίου στις περιφέρειες που πληρούν τους όρους για το στόχο σύγκλισης και στις περιφέρειες που είναι επιλέξιμες για μεταβατική στήριξη στο πλαίσιο του στόχου σύγκλισης»

3.1.1 Βασικές στρατηγικές προτεραιότητες

Ο παρών άξονας προτεραιότητας προβλέπεται να καλύψει, με **μέσο-μακροπρόθεσμα μέτρα ολοκληρωμένου χαρακτήρα**, τις συνέπειες που υφίσταται το ανθρώπινο δυναμικό εξαιτίας των τοπικών η τομεακών κρίσεων που συνδέονται με την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση η με τις συνέπειες της απελευθέρωσης του εμπορίου.

Βασική και άμεση προτεραιότητα του άξονα είναι η παροχή δυνατοτήτων απασχόλησης και προσαρμογής του ανθρώπινου δυναμικού στην υπό οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση αγορά εργασίας, η παροχή κίνητρων και η διαμόρφωση συνθηκών για τη διατήρηση και ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής και η συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού στις περιοχές που πλήττονται.

Οι κρίσεις που συνδέονται με κοινωνικές και οικονομικές διαρθρωτικές αλλαγές έχουν συνήθως αναπάντεχες και καταστροφικές επιπτώσεις στο ανθρώπινο δυναμικό που βρίσκεται στη δίνη αυτών των μεταβολών. Ωστόσο, αξίζει εδώ να σημειωθεί, ότι ακόμη και αν οι διαρθρωτικές αυτές μεταβολές έχουν τομεακό χαρακτήρα και αφορούν σε ένα ευρύτερο τομέα απασχόλησης η εμπορίου, οι συνέπειες, στη μεγαλύτερη τους ένταση, συνήθως εντοπίζονται χωρικά σε συγκεκριμένες περιοχές και αγγίζουν ιδιαίτερα το σύνολο του πληθυσμού τους. Παρά τις καταστροφικές όμως συνέπειες, στις περιοχές που πλήττονται, παρέχεται η δυνατότητα με σωστό προγραμματισμό, τεχνική υποστήριξη και χρηματοδότηση να τεθούν και πάλι σε μια δυναμική αναπτυξιακή τροχιά μέσα από την ανασύσταση / αναδιάρθρωση του παραγωγικού ιστού, τη δημιουργία και επέκταση κοινωνικών δομών και την ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού.

Η διατήρηση της πληθυσμιακής βάσης αποτελεί προϋπόθεση για την αναζωογόνηση και αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων μιας περιοχής στην προοπτική μιας ενδογενούς αναπτυξιακής διαδικασίας. Μια ενδεχόμενη σημαντική πληθυσμιακή μείωση και ειδικότερα μια συρρίκνωση του διαθέσιμου εργατικού δυναμικού θα καταστήσει ανέφικτη οποιαδήποτε ενδογενή αναπτυξιακή προσπάθεια εφόσον δεν θα υπάρχει επάρκεια των απαραίτητων ανθρώπινων πόρων. Επιπλέον, προσπάθεια θα πρέπει να καταβληθεί ώστε οι περιοχές να καταστούν ελκυστικές για να μπορέσουν να

προσελκύσουν νέα άτομα τα οποία θα αναζητήσουν τόπο διαβίωσης και εργασίας στις περιοχές αυτές.

3.1.2 Ειδικοί αναπτυξιακοί στόχοι

Οι **ειδικοί αναπτυξιακοί στόχοι**, των οποίων η πραγματοποίηση αφενός θα ικανοποιήσει το στρατηγικό στόχο και εφ' ετέρου θα επιτύχει τα προαναφερόμενα προσδοκώμενα αποτελέσματα στον κοινωνικοοικονομικό ιστό της περιοχής, είναι οι εξής:

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 1

<i>Πρόσβαση στην απασχόληση και διατήρηση στην αγορά εργασίας του ενεργού πληθυσμού των περιοχών/τομέων που πλήττονται, μέσω ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης και ολοκληρωμένων σχεδίων απασχόλησης τοπικού χαρακτήρα - Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας</i>
--

Οι απρόβλεπτες τοπικές ή τομεακές κρίσεις που συνδέονται με την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση ή με τις συνέπειες της απελευθέρωσης του εμπορίου έχουν αναμφίβολα ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις στον κοινωνικοοικονομικό ιστό των περιοχών που πλήττονται. Εν τούτοις, παρέχεται η δυνατότητα / προοπτική οικονομικής ανασυγκρότησης, εκσυγχρονισμού της τοπικής οικονομίας και ενσωμάτωσής της στο εθνικό και διεθνές περιβάλλον. Από τη μια απαιτείται ο εκσυγχρονισμός / αναδιάρθρωση των οικονομικών τομέων με την εισαγωγή νέων τεχνολογιών και διαδικασιών παραγωγής και επεξεργασίας, καθετοποίηση της παραγωγής και από την άλλη, η δημιουργία νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Σε κάθε περίπτωση προϋπόθεση αποτελεί μεταξύ των άλλων και η κατάρτιση και τεχνική υποστήριξη του τοπικού πληθυσμού.

Ενδεικτικές δράσεις για την επίτευξη του στόχου:

- Ενέργειες προώθησης της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους, τις γυναίκες, τους μακροχρόνια άνεργους και τα άτομα από ειδικές κοινωνικές ομάδες.
- Ενέργειες για την κατάρτιση/επανακατάρτιση και αναβάθμιση δεξιοτήτων των κατοίκων ώστε να αντιμετωπίσουν τις νέες προκλήσεις καθώς και να αξιοποιήσουν τις προοπτικές απασχόλησης που δημιουργούνται μέσα από την υλοποίηση ειδικών σχεδίων ανασυγκρότησης
- Ενίσχυση των παρεμβάσεων των υπηρεσιών απασχόλησης προς όφελος των ανέργων που πλήττονται από τις συνέπειες της κρίσης.
- Προγράμματα Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών.
- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας των ατόμων που χάνουν τις επιχειρήσεις τους με έμφαση σε τομείς αιχμής (τουρισμός, πολιτισμός, περιβάλλον κλπ.).

- Ανάπτυξη τοπικών πρωτοβουλιών απασχόλησης.
- Ενσωμάτωση των αρχών της Κ.Π. EQUAL στην αναπτυξιακή πολιτική

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 2

Ενεργές πολιτικές για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής – τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής- και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού

Για τη συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού που υφίσταται τις αρνητικές συνέπειες διαρθρωτικών αλλαγών, την διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και την οικονομική ανάπτυξη, βασική προϋπόθεση αποτελεί η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Ο στόχος αφορά στην αποκατάσταση / επέκταση/ βελτίωση των κοινωνικών δομών και παρεχόμενων υπηρεσιών. Εστίαση των παρεμβάσεων κοινωνικής ένταξης στις νέες αναδυόμενες εκφάνσεις – απειλές της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, οι οποίες επενεργούν είτε στην εμφάνιση νέων ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού που απειλούνται ή βιώνουν κοινωνικό αποκλεισμό ως συνέπεια των καταστροφών, είτε στην περαιτέρω επιβάρυνση ομάδων του πληθυσμού που παραδοσιακά απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό.

Ενδεικτικές δράσεις για την επίτευξη του στόχου:

- Προγράμματα κοινωνικής ενσωμάτωσης και επαγγελματικής ένταξης . Ενίσχυση των δράσεων κοινωνικής ένταξης με έμφαση στις ομάδες πληθυσμού με ειδικές ανάγκες (ηλικιωμένοι, άτομα με αναπηρία κτλ.)
- Ενίσχυση των υπηρεσιών προστασίας και αναβάθμιση της ποιότητας ζωής ατόμων που χρήζουν προστασίας (βρέφη, νήπια, ηλικιωμένοι, ΑμΕΑ κλπ)
- Παρέμβαση στην ποσότητα και ποιότητα των παρεχόμενων δημόσιων υπηρεσιών στις περιοχές που πλήττονται: τοπικά παραρτήματα του ΟΑΕΔ, Κοινωνικές δομές, Πρωτοβάθμια κέντρα υγείας.
- Αναβάθμιση των παρεχόμενων Υπηρεσιών του τομέα υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης κατά προτεραιότητα στις περιοχές που πλήττονται.
- Ενίσχυση των υπηρεσιών πρωτοβάθμιας φροντίδας και δημόσιας υγείας με δράσεις πρόληψης και διασφάλισης της δημόσιας υγείας στις περιοχές που πλήττονται.
- Ολοκληρωμένες δράσεις συμβουλευτικής και ψυχολογικής υποστήριξης ευπαθών ομάδων στις περιοχές που πλήττονται (ενδεικτικά συμβουλευτική προς τον σχολικό πληθυσμό, κινητές μονάδες, κλιμάκια ψυχολογικής παρέμβασης σε απομακρυσμένες περιοχές κλπ)
- Πρόληψη και αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού ομάδων ή ατόμων των τοπικών πληθυσμών που απειλούνται από φτώχεια.
- Προγράμματα κινητοποίησης και συμμετοχής των τοπικών, κοινωνικών εταίρων σε δράσεις οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης

- Αξιοποίηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας για την εργασιακή ένταξη ευπαθών ομάδων του πληθυσμού.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 3

Παρεμβάσεις ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού στους τομείς αποκατάστασης και προστασίας του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος

Η αποκατάσταση/αναζωογόνηση, προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος και των πολιτισμικών και φυσικών πόρων μιας περιοχής που υφίσταται τις συνέπιες μιας κρίσης, όπως την ορίζει το Άρθρο 51, με κίνδυνο να βρεθεί σε παρακμή και απαξίωση, αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων που όχι μόνο θα τονώσουν την παραγωγική και κοινωνική βάση της περιοχής αλλά και θα αναβαθμίσουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Η ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού στους τομείς αποκατάστασης και ορθολογικής διαχείριση του περιβάλλοντος και των πολιτισμικών και φυσικών πόρων με βάση τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης, αποτελεί βασική επιλογή της στρατηγικής, δεδομένου ότι με αυτήν εξασφαλίζεται μια συνεχής αυτοτροφοδοτούμενη αναπτυξιακή πορεία.

Με το στόχο αυτό θα επιδιωχθεί η **με παρεμβάσεις ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού** συμβολή στην αποκατάσταση, τη διατήρηση και ανάδειξη του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς, του αστικού και αγροτικού τοπίου και των πολιτιστικών και φυσικών πόρων, την αναζωογόνηση και ανάδειξη δασικών περιοχών, κ.λ.π.

Ενδεικτικές δράσεις για την επίτευξη του στόχου:

- Δράσεις ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης σε θέματα περιβάλλοντος και πολιτισμού
- Ενίσχυση των κέντρων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης
- Ενίσχυση των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στο τομέα του περιβάλλοντος
- Δράσεις κατάρτισης στην αποκατάσταση και προστασία του περιβάλλοντος και φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς
- Προγράμματα απασχόλησης ανέργων στους αρμόδιους φορείς για τον καθαρισμό, την εκτέλεση αντιπλημμυρικών έργων και την αναδάσωση των περιοχών που πλήττονται.
- Προγράμματα κατάρτισης σε θέματα πολιτικής προστασίας, διαχείρισης κρίσεων, εκτάκτων αναγκών και δημόσιας υγείας.
- Έμφαση σε παρεμβάσεις απασχόλησης, εκπαίδευσης, κοινωνικής ένταξης, κατάρτισης σε σχέση με την διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος, της πολιτικής προστασίας και της δημόσιας υγείας.

3.1.3 Εξειδίκευση των προτεραιοτήτων του παρόντος άξονα για την περίπτωση κρίσεων που συνδέονται με οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση που προέρχεται από φυσικές καταστροφές.

Όπως προαναφέρθηκε στην εισαγωγή με το παρόν πρόγραμμα δίνεται η δυνατότητα το τμήμα της κρίσης που συνδέθηκε με την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση που προκλήθηκε από τις καταστροφικές πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2007 να καλυφθεί από μέρος ή το σύνολο του παρόντος Άξονα προτεραιότητας. Επισημάνθηκε ωστόσο ότι η εξειδίκευση της στρατηγικής για την αντιμετώπιση των συνεπειών από τις πυρκαγιές, στηρίζεται σε μια πρώτη αποτίμηση της κατάστασης στις πυρόπληκτες περιοχές. Όμως μια αποτίμηση αυτής της εμβέλειας είναι χρήσιμη, περισσότερο για τον προσδιορισμό των άμεσων μέτρων, ικανών να ανακουφίσουν τις πρώτες ανάγκες των πυρόπληκτων πληθυσμών και λιγότερο για τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό μέσο-μακροπρόθεσμων στρατηγικών παρεμβάσεων. **Αντίθετα για την εξειδίκευση του επιχειρησιακού σχεδιασμού σε επίπεδο κατηγοριών πράξεων ειδικά για την περίπτωση των πυρκαγιών του καλοκαιριού 2007, για να διασαφηνιστεί και οριστικοποιηθεί η μεθοδολογία, οι προτεραιότητες υλοποίησης και η βαρύτητα των ειδικών στόχων, και για τον αξιόπιστο προσδιορισμό ποιοτικών και ποσοτικών δεικτών παρακολούθησης των εν λόγω στόχων⁴ θα ληφθούν υπόψη τα συμπεράσματα εκτεταμένης και εμπειριστατωμένης μελέτης η οποία θα έχει ως στόχο την σε βάθος αποτίμηση των μέσο-μακροπρόθεσμων συνεπειών των καταστροφικών πυρκαγιών καθώς και τον τρόπο που αυτές επηρεάζουν την οικονομική και κοινωνική κατάσταση καθώς και τους τομείς απασχόλησης των πυρόπληκτων πληθυσμών.**

Για τον λόγο αυτό προβλέπεται στο πλαίσιο του συγκεκριμένου Άξονα του ΕΠ η εκπόνηση μελέτης, με σκοπό την αποτύπωση της υπάρχουσας κατάστασης, την εκτίμηση των συνεπειών της κρίσης στις πυρόπληκτες περιοχές και τη διαμόρφωση εξειδικευμένης πρότασης για την αντιμετώπισή της. Η μελέτη αυτή προβλέπεται να συμβάλλει στη δημιουργία ολοκληρωμένου σχεδίου δράσης για την κοινωνική και οικονομική ανασυγκρότηση και επαγγελματική επανένταξη των πληθυσμών/ανθρώπινου δυναμικού των περιοχών και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας.

Το ΕΠ θα δράσει σε πλήρη συνέργεια και συνάφεια με τα τομεακά προγράμματα του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου αποφεύγοντας οποιαδήποτε επικάλυψη δράσεων με σκοπό την ανάδειξη της προστιθέμενης αξίας των δράσεων του ΕΚΤ.

 Όλες οι δράσεις του ΕΠ θα υλοποιηθούν κατά τρόπο στοχευμένο, διακριτό και ολοκληρωμένο, προσαρμοσμένες στην αντιμετώπιση των συνεπειών της κρίσης, σε πλήρη συνέργεια, συμπληρωματικότητα και συνάφεια με τις λοιπές δράσεις που συγχρηματοδοτούνται από άλλες παρεμβάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, αποφεύγοντας οποιαδήποτε επικάλυψη.

---

⁴ Τα στοιχεία αυτά θα ενσωματωθούν στο πρόγραμμα, σύμφωνα με τις συστάσεις του Εγγράφου Οδηγιών της ΕΕ (Aide Memoir – Case 1 NCR OP) στη βάση των συμπερασμάτων της εν λόγω μελέτης.

3.1.4 Ρήτρα ευελιξίας 10% ΕΚΤ/ΕΤΠΑ

Στο πλαίσιο του Ε.Π. «Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων» και του παρόντος Άξονα δύνανται να γίνει χρήση της ρήτρας ευελιξίας (σύμφωνα με το άρθρο 34 παρ 2 του ΓΚ).

3.1.5 Ειδικά Ζητήματα Εφαρμογής του Άξονα

Η ενεργός συμμετοχή των υπουργείων που χειρίζονται θέματα Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (Υπ. Απασχόλησης, Υγείας, Παιδείας, Εσωτερικών) είναι απαραίτητη για την εξειδίκευση και υλοποίηση του προγράμματος προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέργεια και συμπληρωματικότητα των δράσεων και η κινητοποίηση των αρμόδιων δομών εφαρμογής. Η συμμετοχή των Υπουργείων θα διασφαλιστεί τόσο με την εκπροσώπηση τους στην Επιτροπή Παρακολούθησης όσο και με την εκχώρηση αρμοδιοτήτων Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης κατά περίπτωση.

Στο πλαίσιο του παρόντος άξονα προβλέπεται η χρηματοδότηση δράσεων τύπου Τεχνικής Υποστήριξης Εφαρμογής με ανώτερο όριο 3% της κοινοτικής συνδρομής του, οι οποίες θα καλύπτουν το σύνολο των ενεργειών και δραστηριοτήτων που αφορούν στην υλοποίηση των παρεμβάσεων, την παροχή οδηγιών και υποστήριξης προς τους εμπλεκόμενους φορείς (δημόσιους, ιδιωτικούς), την υποστήριξη και υποβοήθηση όλων των διοικητικών δομών και μηχανισμών που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα καθώς επίσης και τις σύμφωνα με το Άρθρο 69 του Κανονισμού δράσεις για την ευαισθητοποίηση, πληροφόρηση και δημοσιότητα του Προγράμματος.

Προβλέπεται επίσης η δυνατότητα χρήσης διαχειριστικών εργαλείων τύπου συνολικών επιχορηγήσεων.

3.2 ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2 «Ταχεία αντιμετώπιση των άμεσων συνεπειών που υφίσταται το ανθρώπινο δυναμικό εξαιτίας απρόβλεπτων τοπικών ή τομειακών κρίσεων που συνδέονται με την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση, συμπεριλαμβανομένης τυχόν αναδιάρθρωσης που προκαλείται από φυσικές καταστροφές, ή με τις συνέπειες της απελευθέρωσης του εμπορίου στις περιφέρειες που πληρούν τους όρους για το στόχο σύγκλισης και στις περιφέρειες που είναι επιλέξιμες για μεταβατική στήριξη στο πλαίσιο του στόχου σύγκλισης».

3.2.1 Βασικές στρατηγικές προτεραιότητες

Ο παρών άξονας προτεραιότητας προβλέπεται να καλύψει τα **βραχυπρόθεσμα μέτρα** που είναι απαραίτητα για την αντιμετώπιση των **άμεσων αναγκών** που είναι

αποτέλεσμα μιας κρίσης **που συνδέεται με την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση ή με τις συνέπειες της απελευθέρωσης του εμπορίου.**

Βασική προτεραιότητα του άξονα είναι η λήψη άμεσων μέτρων για την ανακούφιση και στήριξη των τοπικών πληθυσμών που πλήττονται η/και του ανθρώπινου δυναμικού που υφίσταται τις συνέπειες μιας κρίσης.

Η επιτυχής αντιμετώπιση των άμεσων επιπτώσεων μιας κρίσης όπως ορίζεται στο Άρθρο 51 του Γενικού Κανονισμού 1083 είναι πρωταρχικής σημασίας για την περαιτέρω ομαλή και αποτελεσματική διαχείριση της. Η απορρόφηση του ψυχολογικού, κοινωνικού και οικονομικού σοκ που υφίστανται οι πληγέντες αποτελεί κομβικό παράγοντα για την οικοδόμηση κλίματος ασφάλειας και εμπιστοσύνης, που θα οδηγήσει στη συνέχεια στη δημιουργία κατάλληλων προϋποθέσεων για ανασυγκρότηση των πληθυσμών και/η του ανθρώπινου δυναμικού.

Για το λόγο αυτό στον παρόντα άξονα προβλέπεται η υλοποίηση παρεμβάσεων που θα καλύψουν κατά τρόπο άμεσο, ευέλικτο, αποτελεσματικό και ολοκληρωμένο τις πρώτες προκύπτουσες ανάγκες, **δρώντας κυρίως σε τρία επίπεδα:**

- στο επίπεδο παροχής ψυχολογικής στήριξης,
- στο επίπεδο αποτροπής της υποβάθμισης η/και στο μετρό του δυνατού, αποκατάστασης της ποιότητας ζωής και της διασφάλισης ικανοποιητικών συνθηκών διαβίωσης και υγιεινής, και
- στο επίπεδο παροχής προοπτικών και διεξόδων για επαγγελματική αποκατάσταση.

Η δυσκολία υλοποίησης των δράσεων έγκειται κύρια στην **ιδιαιτερότητα του χαρακτήρα** τους αφού απαιτείται σε άμεσο χρόνο:

- η ορθή αξιολόγηση του είδους και των διαστάσεων της κρίσης και των συνεπειών της,
- η επιλογή της κατάλληλης μεθόδου δράσης και ο αποτελεσματικός συντονισμός των δράσεων και
- ο άμεσος ευέλικτος, αποτελεσματικός και ολοκληρωμένος τρόπος υλοποίησης τους.

Προκειμένου να διαμορφωθεί το κατάλληλο πλαίσιο ταχείας και αποτελεσματικής αντιμετώπισης κρίσεων προβλέπεται στο πλαίσιο του Άξονα η εκπόνηση μελέτης για τη δημιουργία ειδικού κανονιστικού και εφαρμοστικού πλαισίου, τον προσδιορισμό συστήματος και κριτηρίων αξιολόγησης κρίσεων, καθώς και της αποτελεσματικότερης δομής διαχείρισης κρίσεων, η οποία θα εξασφαλίζει κατά τρόπο ευέλικτο, αποτελεσματικό και άμεσο το σχεδιασμό, το συντονισμό και την υλοποίηση των δράσεων που αποσκοπούν στη στήριξη του πληθυσμού /ανθρώπινου δυναμικού.

Οι Ελληνικές Αρχές θα καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια προκειμένου τα αποτελέσματα της μελέτης να είναι διαθέσιμα το αργότερο ένα χρόνο μετά την

έγκριση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή του ΕΠ «Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων» ώστε να καταστεί ο Άξονας λειτουργικός.

Ενδεικτικές δράσεις για την επίτευξη του στόχου:

- Παροχή άμεσων βραχυπρόθεσμων συνοδευτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών – συμβουλευτικής - ψυχολογικής στήριξης
  - Προσαρμοσμένη ενίσχυση παροχής υπηρεσιών κοινωνικής μέριμνας και φροντίδας προς τον τοπικό πληθυσμό
  - Δημιουργία έκτατων κινητών δόμων κοινωνικής φροντίδας και ενίσχυση λειτουργίας υπάρχουσών δομών που συμμετέχουν ενεργά στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης.
  - Ενίσχυση των υπηρεσιών πρωτοβάθμιας φροντίδας και δημόσιας υγείας με τη δημιουργία έκτατων κινητών μονάδων για δράσεις πρόληψης και διασφάλισης της δημόσιας υγείας σε περιοχές που πλήττονται.
  - Εξειδικευμένες και προσαρμοσμένες ολοκληρωμένες δράσεις συμβουλευτικής και ψυχολογικής υποστήριξης ευπαθών ομάδων σε περιοχές /τομείς που πλήττονται (ενδεικτικά συμβουλευτική προς τον σχολικό πληθυσμό, κινητές μονάδες, κλιμάκια ψυχολογικής παρέμβασης κλπ)
  - Άμεσες δράσεις προώθησης στην απασχόληση (ενδεικτικά ειδικά μέτρα για μικρό χρονικό διάστημα, όπως ενίσχυση αναζήτησης εργασίας, κινητικότητας ή συμμετοχής στην δια βίου μάθηση.)
- Όλες οι δράσεις του ΕΠ θα υλοποιηθούν κατά τρόπο στοχευμένο, διακριτό και ολοκληρωμένο, προσαρμοσμένες στην αντιμετώπιση των συνεπειών της κρίσης, σε πλήρη συνέργεια, συμπληρωματικότητα και συνάφεια με τις λοιπές δράσεις που συγχρηματοδοτούνται από άλλες παρεμβάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, αποφεύγοντας οποιαδήποτε επικάλυψη.

3.2.2 Ρήτρα ευελιξίας 10% ΕΚΤ/ΕΤΠΑ

Στο πλαίσιο του Ε.Π. «Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων» και του παρόντος Άξονα δύναται να γίνει χρήση της ρήτρας ευελιξίας (σύμφωνα με το άρθρο 34 παρ 2 του ΓΚ).

3.2.3 Ειδικά Ζητήματα Εφαρμογής του Άξονα

Η ενεργός συμμετοχή των υπουργείων που χειρίζονται θέματα Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (Υπ. Απασχόλησης, Υγείας, Παιδείας, Εσωτερικών) είναι απαραίτητη για την εξειδίκευση και υλοποίηση του προγράμματος προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέργεια και συμπληρωματικότητα των δράσεων και η κινητοποίηση των αρμόδιων δομών εφαρμογής. Η

συμμετοχή των Υπουργείων θα διασφαλιστεί τόσο με την εκπροσώπηση τους στην Επιτροπή Παρακολούθησης όσο και με την εκχώρηση αρμοδιοτήτων Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης κατά περίπτωση.

Για την υποστήριξη της εφαρμογής του Άξονα δύναται να συσταθεί Τεχνική Επιτροπή Καθοδήγησης, με τη συμμετοχή και εμπειρογνομώνων, που θα έχει ως αντικείμενο την επεξεργασία σε επιστημονικό και τεχνοκρατικό επίπεδο των συμπερασμάτων της πιο πάνω μελέτης και την υποβολή των κατάλληλων εισηγήσεων προς τη Διαχειριστική Αρχή του προγράμματος.

Στο πλαίσιο του παρόντος άξονα προβλέπεται η χρηματοδότηση δράσεων τύπου Τεχνικής Υποστήριξης Εφαρμογής με ανώτερο όριο 3% της κοινοτικής συνδρομής του, οι οποίες θα καλύπτουν το σύνολο των ενεργειών και δραστηριοτήτων που αφορούν στην υλοποίηση των παρεμβάσεων, την παροχή οδηγιών και υποστήριξης προς τους εμπλεκόμενους φορείς (δημόσιους, ιδιωτικούς), την υποστήριξη και υποβοήθηση όλων των διοικητικών δομών και μηχανισμών που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα καθώς επίσης και τις σύμφωνα με το Άρθρο 69 του Κανονισμού δράσεις για την ευαισθητοποίηση, πληροφόρηση και δημοσιότητα του Προγράμματος.

Προβλέπεται επίσης η δυνατότητα χρήσης των χρηματοδοτικών εργαλείων τύπου συνολικών επιχορηγήσεων.

3.3 Οι ενδεικτικές ομάδες-στόχοι των παρεμβάσεων του Προγράμματος

Οι ενδεικτικές ομάδες-στόχοι των παρεμβάσεων του Προγράμματος θα συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με τις συνέπειες των κρίσεων και είναι οι ακόλουθες:

- Άνεργοι - γυναίκες, νέοι/ες (15-24 ετών), μεγαλύτερης ηλικίας (55-64 ετών).
- Άτομα ευπαθών κοινωνικών ομάδων που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας.
- Ανενεργοί/ές (άτομα εκτός αγοράς εργασίας).
- Άτομα που διατρέχουν τον κίνδυνο να μείνουν άνεργοι.
- Εργαζόμενοι/ες των περιοχών που υφίστανται τις συνέπειες της κρίσης σε όλους τους κλάδους της οικονομίας, Επιχειρηματίες/εργοδότες, αυτοαπασχολούμενοι/ες.,
- Άτομα προερχόμενα από ευπαθείς ομάδες πληθυσμού συγκεκριμένων περιοχών στο πλαίσιο της ανάπτυξης τοπικών σχεδίων κοινωνικής ένταξης
- Οικογένειες και άτομα (ηλικιωμένοι – παιδιά) σε κατάσταση φτώχειας

3.4 Συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων με αυτές που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής

Ανάπτυξης(ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ) - Κριτήρια Διαχωρισμού των Παρεμβάσεων των Ταμείων με το ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ.

3.4.1 Γενικά

Ο κύριος όγκος των παρεμβάσεων που αφορούν στη βελτίωση της προσπελασιμότητας των αγροτικών περιοχών και τις παρεμβάσεις σε υποδομές περιβάλλοντος, **θα καλυφθεί από το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)**, η ενίσχυση μεγάλης κλίμακας επενδυτικών σχεδίων, η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, η αναβάθμιση του συστήματος υγείας και κοινωνικής πρόνοιας, η προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης, καθώς και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος **θα καλυφθούν από το ΕΤΠΑ**, ενώ η αναβάθμιση της δημόσιας διοίκησης, η βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και οι παρεμβάσεις στους ανθρώπινους πόρους, **θα καλυφθούν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)**.

Η **θέσπιση κριτηρίων διαχωρισμού** μεταξύ των ομοειδών κατηγοριών πράξεων που δύνανται να χρηματοδοτηθούν από τα διαφορετικά Ταμεία δεν διαπνέεται από «διαχειριστική» λογική, αλλά **αντανακλά τις προτεραιότητες των επιμέρους πολιτικών** (περιφερειακή πολιτική, πολιτική αγροτικής ανάπτυξης, αλιευτική πολιτική) το σύνολο των οποίων βεβαίως επηρεάζεται από τη διάσταση του χώρου.

Η μεγάλη έκταση των αγροτικών περιοχών, το μήκος της ακτογραμμής και το πλήθος των νησιών καθιστούν απαγορευτική την υιοθέτηση ως μόνου κριτηρίου διαχωρισμού των πράξεων των Ταμείων το «χωρικό – γεωγραφικό» κριτήριο, διότι είναι δεδομένο ότι οι πόροι του ΕΓΤΑΑ και του ΕΤΑ δεν επαρκούν για να καλύψουν ικανοποιητικά τις ανάγκες στις **δύο γενικές ομάδες παρεμβάσεων**, μέσω των οποίων θα εξυπηρετηθούν **ο στόχος της διαφοροποίησης της οικονομίας των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία και ο στόχος της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές.**

Οι δύο γενικές ομάδες παρεμβάσεων αφορούν:

- Στις παρεμβάσεις στο παραγωγικό περιβάλλον
- Στα έργα υποδομών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία.

Αναγκαιότητα θέσπισης κριτηρίων εντοπίζεται, επίσης στους ακόλουθους τομείς παρεμβάσεων:

- Δράσεις κατάρτισης – Ανθρώπινο δυναμικό
- Παρεμβάσεις στον τομέα του Περιβάλλοντος.
- Παρεμβάσεις με βάση την προσέγγιση LEADER που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ
- Παρεμβάσεις για την ανάπτυξη επιλεγμένων αλιευτικών περιοχών μέσω μιας τοπικής στρατηγικής, που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΑ.

Με βάση την παραπάνω προσέγγιση, τα κριτήρια διαχωρισμού των πράξεων που παρουσιάζονται στη συνέχεια, αποτελούν ένα συγκερασμό χωρικών – γεωγραφικών, οικονομικών και διοικητικών κριτηρίων.

Για τις παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν στις περιοχές εφαρμογής του **Άξονα Προτεραιότητας 4 Leader του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007 -2013**, με νομική βάση τα άρθρα 61 - 64 του Καν. (ΕΚ) 1698/2005 του Συμβουλίου, της 20/9/2005, «για τη στήριξη της Αγροτικής Ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)» **κριτήριο διαχωρισμού των παρεμβάσεων αποτελεί αυτή καθ' εαυτή η προσέγγιση Leader.**

Επίσης, για τις παρεμβάσεις με στόχο την ανάπτυξη **επιλεγμένων αλιευτικών περιοχών** στο πλαίσιο εφαρμογής του **άξονα Προτεραιότητας 4 του Ε.Π Αλιείας (ΕΠΑΛ) 2007 -2013**, με νομική βάση τα άρθρα 43 - 45 του Καν.(ΕΚ) 1198/2006 του Συμβουλίου, της 27/7/2006, για το «Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας», κριτήριο διαχωρισμού των παρεμβάσεων αποτελεί αυτή καθ' εαυτή η επιλεχθείσα τοπική στρατηγική για την κάθε αλιευτική περιοχή.

Επενδύσεις για τον **εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (κατεύθυνσης φυτικής και ζωικής παραγωγής) και δασοκομικών εκμεταλλεύσεων(άξονας 1 ΠΑΑ)**, στο πλαίσιο συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, **χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ.**

Επενδύσεις για την **αύξηση της προστιθέμενης αξίας των γεωργικών, κτηνοτροφικών και δασοκομικών προϊόντων (άξονας 1 ΠΑΑ)**, δράσεις **επιχειρηματικότητας και γενικότερα όλες οι δράσεις**, οι οποίες αφορούν στην πρώτη μεταποίηση ή/και εμπορία προϊόντων (δεν αφορά επενδύσεις στο λιανικό εμπόριο) **που καλύπτονται από το Παράρτημα Ι της Συνθήκης, καθώς και δασικών προϊόντων, χρηματοδοτούνται κατά αποκλειστικότητα από το ΕΓΤΑΑ.** Σύμφωνα με τον Καν. 1698/2005, η **στήριξη από το ΕΓΤΑΑ περιορίζεται στις πολύ μικρές, τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, κατά την έννοια της Σύστασης 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής⁵ καθώς και για τις επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερους από 750 υπαλλήλους ή έχουν κύκλο εργασιών μικρότερο των 200 εκ. €.** Στην περίπτωση της **δασοκομίας** η στήριξη παρέχεται από το **ΕΓΤΑΑ στις πολύ μικρές επιχειρήσεις, σύμφωνα με τον Καν. 1698/2005.**

Οι επενδύσεις στον τομέα της **υδατοκαλλιέργειας, της αλιείας εσωτερικών υδάτων και της θαλάσσιας αλιείας**, χρηματοδοτούνται από το ΕΤΑ μέχρι εξαντλήσεων των πόρων του ΕΠΑΛ.

---

⁵ Οι πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις ορίζονται με βάση τον αριθμό των απασχολούμενων ατόμων και τον κύκλο εργασιών τους ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού τους. Ειδικότερα:

- Ως πολύ μικρή επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 10 εργαζόμενους και της οποίας ο κύκλος εργασιών ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 2 εκατ. Ευρώ.
- Ως μικρή επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 50 εργαζόμενους και ο κύκλος εργασιών της ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 10 εκατ. Ευρώ.
- Ως μεσαία επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 250 εργαζόμενους και της οποίας ο κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 50 εκατ. Ευρώ ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 43 εκατ. Ευρώ.

Οι επενδύσεις στην πρώτη **μεταποίηση και εμπορία** ιχθύων, οστράκων κ.λ.π. χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΑ, μέχρι εξαντλήσεως των πόρων του ΕΠΑΛ.

Η στήριξη στην **υδατοκαλλιέργεια και στη μεταποίηση των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας**, από το ΕΤΑ, περιορίζεται στις **επιχειρήσεις, όπως αυτές προβλέπονται στον Καν. 1198/2005⁶**.

Υδρεύσεις, αποχετεύσεις και βιολογικοί καθαρισμοί χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ.

Τα κριτήρια διαχωρισμού, που παρουσιάζονται στη συνέχεια και τα οποία εκφράζονται σε χρηματοοικονομικούς όρους, αφορούν στο συνολικό προϋπολογισμό της παρέμβασης (δημόσια δαπάνη και ιδιωτική συμμετοχή).

3.4.2 Ειδικά Κριτήρια Διαχωρισμού

3.4.2.1 Έργα υποδομών που χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ

Παρεμβάσεις σε υποδομές υλοποιούνται στο σύνολο των αγροτικών περιοχών εφαρμογής του **άξονα προτεραιότητας 3 του Προγράμματος Αγροτική Ανάπτυξη** (ΠΑΑ) 2007 -2013 σε Δημοτικά Διαμερίσματα έως 3000 κατοίκους και στις περιοχές εφαρμογής του ΕΠΑΛ, ως ακολούθως:

3.4.2.1.1 Υποδομές για την ενθάρρυνση της τουριστικής δραστηριότητας και τη διατήρηση και αναβάθμιση της πολιτιστικής κληρονομιάς (άξονας 3 ΠΑΑ)

- Τοπικά κέντρα τουριστικής πληροφόρησης (γραφεία-περίπτερα ενημέρωσης και πληροφόρησης), σήμανση αξιοθέατων, μνημείων, κ.λ.π., ποδηλατικές διαδρομές σε περιοχές της αγροτικής υπαίθρου, προβολή και προώθηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών.
- Υποδομές για τη διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της αγροτικής υπαίθρου (μνημεία, γεφύρια, μύλοι, λιοτρίβια, πατητήρια, βρύσες κ.λ.π.) και το τοπίο της υπαίθρου (όπως αναβαθμίδες κ.λ.π.).

Τα ανωτέρω αφορούν σε παρεμβάσεις τοπικής κλίμακας και **δεν επιτρέπονται παρεμβάσεις σε μνημεία αρμοδιότητας του Υπουργείου Πολιτισμού.**

Ως ανώτατο ύψος συνολικού προϋπολογισμού των παρεμβάσεων αυτών είναι τα **300.000€** .

---

⁶ Οι ενισχύσεις επενδύσεων από το ΕΤΑ περιορίζονται σύμφωνα με τον Καν. 1198/2006 σε πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ομοίως, σύμφωνα με τη Σύσταση 2003/361/ΕΚ, της Επιτροπής) καθώς και σε επιχειρήσεις, οι οποίες απασχολούν λιγότερους από 750 υπαλλήλους ή των οποίων ο κύκλος εργασιών είναι μικρότερος από 200 εκ. Ευρώ.

Ίδιες κατηγορίες παρέμβασης, συνολικού προϋπολογισμού υψηλότερου αυτού του ορίου, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

3.4.2.1.2 Υποδομές και Υπηρεσίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές (άξονας 3 ΠΑΑ)

A) Παρεμβάσεις σε κτίρια για τη μετατροπή τους σε μουσεία – συλλογές - εκθετήρια που σχετίζονται με την λαογραφική / αγροτική πολιτιστική κληρονομιά, κέντρα φροντίδας παιδιών προσχολικής ηλικίας, βιβλιοθήκες, ωδεία, χώροι άσκησης πολιτιστικών δραστηριοτήτων (θέατρο, κινηματογράφος).

Ως ανώτατο ύψος συνολικού προϋπολογισμού των παρεμβάσεων αυτών είναι τα 300.000 €. Ίδιες κατηγορίες παρέμβασης, συνολικού προϋπολογισμού υψηλότερου αυτού του ορίου, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

B) Ενίσχυση πολιτιστικών εκδηλώσεων και εκδηλώσεων ανάδειξης και διατήρησης της τοπικής κληρονομιάς – στήριξη πολιτιστικών φορέων για μικρής κλίμακας υποδομή, προμήθεια εξοπλισμού, μουσικών οργάνων, στολών κλπ.

Ως ανώτατο ύψος συνολικού προϋπολογισμού των παρεμβάσεων αυτών, είναι τα 300.000 €. Ίδιες κατηγορίες παρέμβασης, προϋπολογισμού υψηλότερου αυτού του ορίου, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Οι παρεμβάσεις των σημείων Α, Β, ανωτέρω δεν σχετίζονται με επιχειρηματική δραστηριότητα.

3.4.2.1.3 Ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών (άξονας 3 ΠΑΑ).

Για την ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών, θα χρηματοδοτηθούν δράσεις για τη συνολική αναβάθμιση χωριών (Δημοτικά Διαμερίσματα έως 3.000 κατοίκων κατά βάση ορεινών και μειονεκτικών στο πλαίσιο εφαρμογής του άξονα 3 του ΠΑΑ) σε **εφαρμογή συνολικής μελέτης αναβάθμισης⁷** του οικισμού. Οι επιλέξιμες κατηγορίες δαπανών αφορούν τα παρακάτω:

- βελτίωση και ανάπλαση κοινοχρήστων χώρων (διαμόρφωση υπαίθριων χώρων, πλακοστρώσεις, πεζοδρομήσεις, φωτισμός κ.λ.π.)
- αποκατάσταση κτιρίων για κοινωφελή χρήση
- αποκατάσταση εξωτερικών όψεων κτισμάτων με ιδιαίτερα στοιχεία αισθητικής και ιστορικής αξίας

Το μέτρο αφορά κυρίως σε **δημόσια έργα** και συνολικά για τις ανωτέρω παρεμβάσεις ο συνολικός προϋπολογισμός θα ανέρχεται έως **1.000.000 €** .

⁷ Ως προς αυτό το μέτρο απαραίτητη προϋπόθεση είναι η σύνταξη μελέτης συνολικής θεώρησης αισθητικής και λειτουργικής αναβάθμισης και ανάδειξης συνολικά του οικισμού ή σύνταξη σχεδίου αναβάθμισης αυτού. Αυτή η κατηγορία παρέμβασης δεν εφαρμόζεται σε εγκαταλελειμμένους οικισμούς. Το περιεχόμενο της μελέτης θα προσδιορισθεί σε συνεργασία με το ΥΠΕΧΩΔΕ. Κατά προτεραιότητα εντάσσονται περιοχές που έχουν ήδη ολοκληρωθεί τα βασικά δίκτυα (ύδρευσης, αποχέτευσης)

Δράσεις για την **ανακαίνιση και ανάπτυξη χαρακτηρισμένων «παραδοσιακών οικισμών» θα συγχρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το ΕΓΠΑ.**

3.4.2.1.4 Υποδομές πρόσβασης.

Μικρά έργα πρόσβασης στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις συνολικού προϋπολογισμού **μέχρι 500.000€**, χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ.

3.4.2.1.5 Αλιευτικά καταφύγια (Άξονας 3 ΕΠΑΛ).

Το ΕΤΑ θα χρηματοδοτεί:

(α) Την κατασκευή μόνο μικρών αλιευτικών καταφυγίων (μέχρι 50 θέσεις ελλιμενισμού και προϋπολογισμού μέχρι 1,5Μ€ στα απομακρυσμένα Ελληνικά Νησιά, όπως αυτά αναφέρονται στο κεφάλαιο 1 του Ε.Π Αλιείας 2007 –2013.

(β) Τον εκσυγχρονισμό και εξοπλισμό των υφιστάμενων αλιευτικών καταφυγίων.

3.4.2.1.6 Υποδομές Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)

Το σύνολο των παρεμβάσεων που άπτονται υποδομών, ανάπτυξης και εφαρμογών ΤΠΕ για την εξυπηρέτηση του πολίτη, χρηματοδοτούνται αποκλειστικά και μόνο από το ΕΤΠΑ.

3.4.2.1.7 Λοιπά έργα υποδομών

Τα λοιπά έργα υποδομών, στις αγροτικές και αλιευτικές περιοχές, χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ.

3.4.3 Ανθρώπινο δυναμικό

3.4.3.1 Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007-2013

Η διαφοροποίηση μεταξύ ΕΓΤΑΑ και ΕΚΤ, για δράσεις **επαγγελματικής κατάρτισης**, εξειδικεύεται, ως ακολούθως:

ΕΓΤΑΑ		ΕΚΤ	
Το ταμείο θα καλύπτει αποκλειστικά κατάρτιση που θα αφορά στη θεματολογία και στους δικαιούχους των παρακάτω μέτρων του Άξονα 2 του ΠΑΑ 2007-2013.		Το ταμείο θα καλύπτει αποκλειστικά κατάρτιση που θα αφορά στη θεματολογία και στους δικαιούχους των παρακάτω μέτρων του άξονα 1 καθώς και των μέτρων των αξόνων 3 και 4 του ΠΑΑ 2007-2013	
211	Ενισχύσεις για φυσικά μειονεκτήματα στους γεωργούς ορεινών περιοχών	112	Εγκατάσταση Νέων Γεωργών
212	Ενισχύσεις στους γεωργούς περιοχών με μειονεκτήματα, εκτός των ορεινών	121	Εκσυγχρονισμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων

	περιοχών.		
213	Natura 2000	123	Αύξηση προστιθέμενης αξίας στα γεωργικά και δασοκομικά προϊόντα
214	Γεωργοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις		Κατάρτιση στο πλαίσιο εφαρμογής των αξόνων 3 και 4 του ΠΑΑ (Ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας – Προσέγγιση Leader), όπως αυτοί καθορίζονται στον Καν. 1698/05.
215	Ενισχύσεις για την καλή διαβίωση των ζώων		
216	Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (γεωργία)		
221	Πρώτη δάσωση γεωργικών γαιών		
222	Πρώτη εγκατάσταση γεωργοδασοκομικών συστημάτων σε γεωργική γή		
223	Πρώτη δάσωση μη γεωργικών γαιών		
225	Δασοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις		
226	Αποκατάσταση του δασοκομικού δυναμικού και εισαγωγή δράσεων πρόληψης.		
227	Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (δάση)		

Η διαφοροποίηση μεταξύ ΕΓΤΑΑ και ΕΚΤ, για δράσεις ενημέρωσης-πληροφόρησης-εκπαίδευσης, εξειδικεύεται, ως ακολούθως:

Όσον αφορά **δράσεις ενημέρωσης-εκπαίδευσης**, οι οποίες αφορούν **όλες τις στρατηγικές, πολιτικές και κατευθύνσεις για την Αγροτική Ανάπτυξη** στη νέα προγραμματική περίοδο, υλοποιούνται κυρίως στο πλαίσιο χρηματοδότησης του ΕΓΤΑΑ, μέσω του **ΠΑΑ**.

Ειδικότερα:

Οι δράσεις ενημέρωσης για **θέματα αγροτικής ανάπτυξης, τα οποία αφορούν Περιβαλλοντικά ζητήματα** (Κοινοτική Στρατηγική Βιοποικιλότητας, Δίκτυο Natura 2000, Πλαίσιο για τα νερά, Θεματική στρατηγική για την προστασία του εδάφους, Κοινοτικό πρόγραμμα για την κλιματική αλλαγή, Θεματική στρατηγική για τη

μόλυνση του αέρα, Θεματική στρατηγική για την αειφόρο χρήση των φυτοφαρμάκων), **στρατηγική για τα δάση, καινοτομία στις στρατηγικές για την αγροτική ανάπτυξη, βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία, βιοενέργεια, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ.**

Οι δράσεις ενημέρωσης-εκπαίδευσης για θέματα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων στις αγροτικές περιοχές καθώς και για Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) για γεωργική και αγροτική ανάπτυξη, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΚΤ.

3.4.3.2 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας (ΕΠΑΛ) 2007-2013

Δεν περιλαμβάνονται δράσεις κατάρτισης στο ΕΠ Αλιείας 2007 – 2013 και οι σχετικές δράσεις θα υλοποιηθούν με συγχρηματοδότηση του ΕΚΤ.

3.4.4 Περιβάλλον

3.4.4.1 Κριτήρια διαχωρισμού ανά περιβαλλοντικό τομέα

Οι ειδικότερες περιβαλλοντικές δράσεις ομαδοποιήθηκαν ανά περιβαλλοντικό τομέα (φύση, έδαφος, ατμοσφαιρικό περιβάλλον, ακουστικό περιβάλλον, κλιματική αλλαγή, πολιτική προστασία, μηχανισμοί-εργαλεία-θεσμοί, υδατικό περιβάλλον, χωροταξια-πολεοδομία).

Για τα πεδία που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από περισσότερα του ενός Ταμείου και για τα οποία υπάρχει αναγκαιότητα προσδιορισμού κριτηρίων διαχωρισμού και διασφάλισης συμπληρωματικότητας εφαρμόζονται τα ακόλουθα κριτήρια, τα οποία παρατίθενται ανά τομέα:

■ Τομέας «Φύση»:

- Η εφαρμογή **μέτρων προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων και γενικότερα τα θέματα παρεμβάσεων σε περιοχές Δικτύου Natura 2000** αποτελεί από τα σημαντικότερα πεδία εφαρμογής κριτηρίων διαχωρισμού, ιδιαίτερα μεταξύ των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ και του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (βλ. ανάλυση στον πίνακα 2 που ακολουθεί).
- **Μεταχείριση και παρακολούθηση γενετικά τροποποιημένων προϊόντων και οργανισμών που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή.** Οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από κάθε Ε.Π. εξειδικεύονται στις αντίστοιχες περιγραφές των προγραμματικών κειμένων. **Γενικό κριτήριο διαχωρισμού αποτελεί το Παράρτημα Ι της Συνθήκης,** όπου σχετικές δράσεις είναι επιλέξιμες μόνο στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ.
- **Πυρκαγιές: Το ΠΑΑ** θα καλύψει τον τομέα των δασικών πυρκαγιών και ειδικότερα θα χρηματοδοτήσει δράσεις αντίστοιχες αυτών που χρηματοδοτήθηκαν από τα ΠΕΠ, μέσω του ΕΓΤΠΕ-Π κατά τη Γ' προγραμματική περίοδο, όπως **έργα**

πρόληψης και προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων από πυρκαγιές και άλλες φυσικές καταστροφές. (Ο εξοπλισμός δασοπυρόσβεσης χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ (βλ. και πίνακα 1)).

■ **Τομέας «Ατμοσφαιρικό περιβάλλον»:**

- **Ενίσχυση ασφάλειας προστατευόμενων περιοχών από φυσικούς ή άλλους κινδύνους** (Μεταφορά, χρήση ή αποθήκευση ουσιών – πυρκαγιές).

Το ΕΓΤΑΑ συγχρηματοδοτεί δράσεις για την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών, ως ανωτέρω.

■ **Τομέας «Κλιματική Αλλαγή»:**

- **Προώθηση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ):** Το ΕΓΤΑΑ (μέσω ΠΑΑ), θα συγχρηματοδοτήσει αποκλειστικά **μικρής κλίμακας** (συνολικού προϋπολογισμού έως **300.000 €**) επενδυτικά σχέδια προώθησης ΑΠΕ που αφορούν σε δικαιούχους γεωργούς και για ίδια κατανάλωση, στο πλαίσιο του **Άξονα 3, του ΠΑΑ**.

Επενδύσεις στο σύνολο της χώρας που αφορούν σε μονάδες παραγωγής ΑΠΕ για την πώληση ενέργειας στην αγορά, ανεξαρτήτως προϋπολογισμού, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Οι επενδύσεις σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης για την προώθηση των ενεργειακών καλλιεργειών θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ (από τον Άξονα Προτεραιότητας 1 του ΠΑΑ 2007 – 2013).

- **Ενίσχυση τεχνολογιών και προϊόντων για την προστασία της στοιβάδας του όζοντος:**

Οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ στο συγκεκριμένο τομέα αφορούν αποκλειστικά σε επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις (ζωικής και φυτικής παραγωγής) καθώς και των επιχειρήσεων σχετιζομένων με την πρώτη μεταποίηση των προϊόντων του Παραρτήματος Ι της Συνθήκης.

Παρεμβάσεις για την προστασία της στοιβάδας του όζοντος περιλαμβάνονται στο ΠΑΑ, μέσω της παροχής στρεμματικών ενισχύσεων, στο πλαίσιο εφαρμογής γεωργο-περιβαλλοντικών μέτρων.

■ **Τομέας «Μηχανισμοί, Εργαλεία, Θεσμοί»:**

Αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα του ΕΤΠΑ.

■ **Τομέας «Χωροταξία – Πολεοδομία»:**

- Οι παρεμβάσεις χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ. Όσον αφορά παρεμβάσεις σχετικές με την οριοθέτηση, καταγραφή και αποτύπωση δασών και δασικών εκτάσεων, δύναται η χρηματοδότηση να γίνει από το ΕΓΤΑΑ.

Με βάση τα σημαντικότερα πεδία δυνητικών επικαλύψεων που εντοπίστηκαν, διαμορφώθηκε ο Πίνακας 1, που ακολουθεί, στον οποίο εξειδικεύονται οι δράσεις του τομέα περιβάλλοντος που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Συνοχής και το ΕΓΤΑΑ.

Πίνακας 1: ΕΠΙΚΑΛΥΨΕΙΣ ΤΟΜΕΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΤΠΑ, Τ.Σ. ΚΑΙ ΕΓΤΑΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ: ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΥ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ	ΕΤΠΑ	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	ΕΓΤΑΑ
Αντιπλημμυρικά έργα	♦	♦	
Αντιπλημμυρικά έργα, στο πλαίσιο παρεμβάσεων ορεινής υδρονομίας σε δάση			♦
Αρδευτικά δίκτυα ⁸			♦
Δίκτυα ύδρευσης	♦	♦	
Ταμιευτήρες, Λιμνοδεξαμενές, Φράγματα για άρδευση			♦
Ταμιευτήρες, Λιμνοδεξαμενές, Φράγματα για ύδρευση	♦	♦	
Ταμιευτήρες, Λιμνοδεξαμενές, Φράγματα στα νησιά ή αγροτικές περιοχές υπό όρους (μικτής χρήσης, ύδρευση- άρδευση)			♦
Βιοποικιλότητα, παρεμβάσεις σε περιοχές Natura 2000 ⁹	♦		
Βιοποικιλότητα, παρεμβάσεις σε περιοχές Υψηλής Αισθητικής αξίας, μέσω γεωργοπεριβαλλοντικών και δασοπεριβαλλοντικών μέτρων, στο πλαίσιο εφαρμογής του Καν. 1698/2005			♦
Έρευνα και τεχνολογία σε θέματα περιβάλλοντος	♦		
Δάση, πρόληψη πυρκαγιών, αναδασώσεις			♦
Μονοπάτια, ποδηλατικές διαδρομές, σήμανση, παρατηρητήρια, θέσεις θέας (αγροτικές περιοχές)			♦
Μονοπάτια, ποδηλατικές διαδρομές, σήμανση, παρατηρητήρια, θέσεις θέας (περιοχές Natura 2000)	♦		
Ύδρευση / αντικατάσταση δικτύων κλπ.	♦		
Βιολογικοί καθαρισμοί	♦	♦	
Διαχείριση απορριμμάτων	♦	♦	
Απειλούμενοι φυτικοί και ζωικοί πόροι (είδη και φυλές)			♦
Άγρια πανίδα και χλωρίδα	♦		
Προστασία άγριας πανίδας και χλωρίδας μέσω εφαρμογής γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων στο πλαίσιο εφαρμογής του Καν. 1698/2005			♦
Έργα υποδομής σε περιοχές NATURA ¹⁰	♦		♦
Μηχανισμοί πιστοποίησης και σήμανσης (προϊόντα του παραρτήματος 1 της συνθήκης)			♦
Μηχανισμοί πιστοποίησης και σήμανσης (λοιπά προϊόντα)	♦		
Μηχανισμοί παρακολούθησης της ποιότητας του περιβάλλοντος	♦		
Βιοκαύσιμα μικρής κλίμακας - μονάδες παραγωγής για ίδια χρήση			♦
Βιοκαύσιμα (μεγάλες μονάδες παραγωγής)	♦		

⁸ Δεν υπάρχουν μικτά δίκτυα

⁹ Κατηγοριοποίηση των Παρεμβάσεων σύμφωνα με τον τεχνικό Οδηγό για τη χρηματοδότηση του Δικτύου Natura 2000 (2006)

¹⁰ Έργα υποδομών, σε περιοχές Natura 2000 ακολουθούν την κατηγοριοποίηση ανά Ταμείο, όπως αποτυπώνονται στους πίνακες 1 και 2.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ	ΕΤΠΑ	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	ΕΓΤΑΑ
Αξιοποίηση βιομάζας γεωργοκτηνοτροφικής και δασικής προέλευσης			♦
Εξοπλισμός δασοφυλάκων	♦		

3.4.4.2 Κριτήρια διαχωρισμού για παρεμβάσεις στις περιοχές του δικτύου Natura 2000

Το Δίκτυο **Natura 2000** καλύπτει διαφορετικούς τύπους εκτάσεων και εδαφών της χώρας, στους οποίους περιλαμβάνονται γεωργικές εκτάσεις, δάση, άλλες χερσαίες εκτάσεις (όπως αλπικές, θαμνώδεις, εγκαταλελειμμένες γεωργικές εκτάσεις κλπ), εσωτερικά ύδατα, υγρότοποι, παράκτιες ζώνες και θαλάσσιες ζώνες. Ως εκ τούτου, καθίσταται προφανές ότι οι σχετικές δραστηριότητες εμπίπτουν στο πεδίο παρέμβασης τόσο των προγραμμάτων του ΕΤΠΑ όσο και των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΑ και χρήζουν διαχωρισμού.

Δεδομένου ότι το μεγαλύτερο μέρος της Κοινοτικής συγχρηματοδότησης του Δικτύου **Natura 2000** παρέχεται μέσω των υφιστάμενων Κοινοτικών πόρων που προορίζονται για την ενίσχυση της αγροτικής, περιφερειακής και θαλάσσιας ανάπτυξης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε έναν Τεχνικό Οδηγό για την καταγραφή των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων για το Δίκτυο **Natura 2000** (Τεχνικός Οδηγός για τη Χρηματοδότηση του δικτύου Natura 2000, (Ε.Ε). 2006). Ο συγκεκριμένος Τεχνικός Οδηγός αποτέλεσε χρήσιμο εργαλείο για τον προσδιορισμό της συμπληρωματικότητας και των συνεργιών που αναπτύσσονται μεταξύ των διαφορετικών χρηματοδοτικών μέσων καθώς και την αποφυγή πιθανών επικαλύψεων και επαναλήψεων, σε ότι αφορά τη χρηματοδότηση επιμέρους δραστηριοτήτων, που αναπτύσσονται στις περιοχές του δικτύου και χρηματοδοτούνται από διαφορετικά μέσα.

Ως **βασικές αρχές για το διαχωρισμό των δραστηριοτήτων** σημειώνονται οι εξής:

- Οι δραστηριότητες που αφορούν στο καθεστώς προστασίας των περιοχών (φορείς διαχείρισης, μελέτες, επιχειρησιακά σχέδια κλπ) καθώς και στην υλοποίηση πιλοτικών έργων, θα χρηματοδοτηθούν από τα προγράμματα του ΕΤΠΑ.
- Οι δράσεις που αφορούν στην εφαρμογή γεωργικών και δασικών πρακτικών μέσω της παροχής στρεμματικών ενισχύσεων, συγχρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ.
- Δράσεις προστασίας και μελέτης συγκεκριμένων ειδών θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.
- Δράσεις προστασίας ειδών, μέσω της εφαρμογής γεωργοπεριβαλλοντικών και δασοπεριβαλλοντικών μέτρων, συγχρηματοδοτείται αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ, ενώ
- Υποδομές για τη διευκόλυνση της πρόσβασης, την ενθάρρυνση της επισκεψιμότητας, δράσεις για την αποκατάσταση οικοτόπων ή ειδών θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Ο διαχωρισμός των δραστηριοτήτων στις περιοχές του δικτύου **Natura 2000** αποτυπώνεται στον Πίνακα 2, που ακολουθεί:

Πίνακας 2: ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ / ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ NATURA 2000

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ NATURA 2000	ΕΤΠΑ	ΕΓΤΑΑ	Παρατηρήσεις
Διαχείριση της διαδικασίας επιλογής	+		
Επιστημονικές Μελέτες/ Κατάλογοι Απογραφής για τον προσδιορισμό και την κήρυξη περιοχών	+		
Προετοιμασία αρχικού Ενημερωτικού & Διαφημιστικού Υλικού	+		
Πιλοτικά Έργα	+		
Προετοιμασία Σχεδίων & Στρατηγικών Διαχείρισης	+		
Σύσταση Φορέων Διαχείρισης ή άλλων οργανωτικών σχημάτων διαχείρισης	+		
Διαβούλευση και Δικτύωση-Δημόσιες Συσκέψεις, Δικτύωση, Σύνδεσμοι με Γαιοκτήμονες	+		
Εκπόνηση και Αναθεώρηση Σχεδίων & Στρατηγικών Διαχείρισης	+		
Τρέχουσες Δαπάνες Φορέων Διαχείρισης ή άλλων οργανωτικών σχημάτων διαχείρισης	+		
Συντήρηση Εγκαταστάσεων για το Κοινό - Πρόσβαση και Χρήση Περιοχών	+		
Τρέχουσες Δαπάνες Προσωπικού	+		
Διαχείριση Προστασίας - Οικότοποι			
Ενισχύσεις για Φυσικά Μειονεκτήματα στους γεωργούς ορεινών περιοχών		+	
Ενισχύσεις στους γεωργούς περιοχών με μειονεκτήματα, εκτός ορεινών		+	
Ενισχύσεις Natura 2000 και ενισχύσεις που συνδέονται με την Οδηγία 2000/60		+	
Αγροπεριβαλλοντικές ενισχύσεις		+	
Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (γεωργικές εκτάσεις)		+	
Πρώτη Δάσωση Γεωργικών Γαιών		+	
Πρώτη εγκατάσταση αγροδασοκομικών συστημάτων σε γεωργική γη		+	
Πρώτη δάσωση μη γεωργικών γαιών		+	
Ενισχύσεις Natura (δάση)		+	
Δασοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις		+	
Αποκατάσταση δασοκομικού δυναμικού & δράσεις πρόληψης		+	
Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (δάση)		+	
Διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής κληρονομιάς		+	
Διαχείριση Προστασίας – Είδη	+		
Διαχείριση Προστασίας – Είδη, μέσω γεωργοπεριβαλλοντικών και δασοπεριβαλλοντικών μέτρων		+	
Διαχείριση Προστασίας – Εισβάλλοντα Ξενικά Είδη	+		
Υλοποίηση Σχεδίων και Συμβάσεων Διαχείρισης	+		

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ NATURA 2000	ΕΤΠΑ	ΕΓΤΑΑ	Παρατηρήσεις
Παροχή Υπηρεσιών και απώλεια εσόδων από αγροτικές δραστηριότητες		+	
Παρακολούθηση και επισκόπηση	+		
Διαχείριση Κινδύνων	+		
(Συνεχιζόμενη) Επιτήρηση Περιοχών	+		
Παροχή Ενημερωτικού και Διαφημιστικού Υλικού Εθνικής και Περιφερειακής εμβέλειας	+		
Παροχή Ενημερωτικού και Διαφημιστικού Υλικού Τοπικής εμβέλειας		+	
Επιμόρφωση και Εκπαίδευση στις περιοχές Natura από τους Φορείς Διαχείρισης	+		
Εγκαταστάσεις για την ενθάρρυνση της χρήσης επισκεπτών και την εκτίμηση περιοχών Natura 2000	+		
Αγορά γαιών, περιλαμβανομένης της αποζημίωσης για δικαιώματα ανάπτυξης	+		
Υποδομή που απαιτείται για την αποκατάσταση οικοτόπων ή ειδών	+		
Υποδομή που απαιτείται για την αποκατάσταση οικοτόπων ή ειδών μέσω γεωργοπεριβαλλοντικών και δασοπεριβαλλοντικών μέτρων		+	
Υποδομή για Δημόσια Πρόσβαση	+		
Υποδομή για Δημόσια Πρόσβαση (αγροτική οδοποιία)		+	

Στο πλαίσιο της νέας προγραμματικής περιόδου, δημιουργείται Ειδική Υπηρεσία για το συντονισμό των δράσεων στον τομέα του Περιβάλλοντος. Ο ρόλος και οι αρμοδιότητες της Ειδικής Υπηρεσίας περιγράφονται αναλυτικά στο ΕΣΠΑ. Η σύσταση της Ειδικής Υπηρεσίας αναμένεται ότι όχι μόνο θα διασφαλίσει την αποφυγή επικαλύψεων, αλλά θα συμβάλλει στην μέγιστη συνέργεια και συμπληρωματικότητα των πράξεων στον τομέα του Περιβάλλοντος, ανεξάρτητα πηγής (Ταμείου) χρηματοδότησης.

3.4.4.3 Περιβάλλον στο πλαίσιο της αλιείας

Στο βαθμό που η αειφόρος διαχείριση των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία και η προστασία του περιβάλλοντος αποτελούν βασικούς στρατηγικούς στόχους της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής και του ΕΣΣΑΑΛ για την Δ΄ προγραμματική περίοδο, σχεδόν το σύνολο των δράσεων που προβλέπονται στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος αποτελούν δράσεις για το περιβάλλον.

Ειδικότερα, **οι δράσεις προς την κατεύθυνση του περιβάλλοντος που θα χρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το ΕΠΑΛ**, είναι αυτές που προβλέπονται από τον Κανονισμό του ΕΤΑ και περιλαμβάνουν:

- Μεθόδους υδατοκαλλιέργειας που μειώνουν τον αρνητικό αντίκτυπο ή ενισχύουν το θετικό αντίκτυπο στο περιβάλλον, σε σχέση με τη συνήθη πρακτική στον τομέα τα υδατοκαλλιέργειας.

- Στήριξη παραδοσιακών μεθόδων υδατοκαλλιέργειας για τη διατήρηση και ανάπτυξη του οικονομικού και κοινωνικού πλέγματος και του περιβάλλοντος.
- Μορφές υδατοκαλλιέργειας για τη βελτίωση του περιβάλλοντος, των φυσικών πόρων και της γενετικής ποικιλίας καθώς και την διαχείριση των χαρακτηριστικών τοπίου και των παραδοσιακών χαρακτηριστικών των ζωνών υδατοκαλλιέργειας.
- Βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια συμβατή με συγκεκριμένους περιβαλλοντικούς περιορισμούς, που προκύπτουν από το χαρακτηρισμό των περιοχών Natura 2000, σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ.
- Βιώσιμη συμβολή στην καλύτερη διαχείριση ή προστασία των αλιευτικών πόρων.
- Δράσεις που αφορούν άμεσα στις αλιευτικές δραστηριότητες για την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος στο πλαίσιο του Δικτύου Natura, εκτός λειτουργικών εξόδων.
- Προστασία του περιβάλλοντος σε μικρές αλιευτικές περιοχές για τη διατήρηση της ελκυστικότητάς τους, ανάπλαση μικρών παράκτιων κωμοπόλεων και χωριών και προστασία και βελτίωση της φυσικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.
- Για την ανάπτυξη, αναδιάρθρωση ή την βελτίωση ζωνών υδατοκαλλιέργειας, στους φορείς διαχείρισης Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (ΠΟΑΥ), (Νόμος 2742/1999 & αριθ Η.Π.17239 / 30.8.2002 Υπουργική Απόφαση), χορηγείται στήριξη προκειμένου να υλοποιούν ενέργειες συλλογικού χαρακτήρα, ιδίως για την προμήθεια συλλογικού εξοπλισμού για παρακολούθηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών του νερού στις ΠΟΑΥ και για αντιμετώπιση περιστατικών έκτακτης ρύπανσης, διενέργεια σχετικών μελετών κλπ.
- Στο πλαίσιο την εφαρμογής του Κανονισμού 1967/2006, για τα μέτρα διαχείρισης στη Μεσόγειο, χορηγείται ενίσχυση, ιδίως για:
  - (i) τη συλλογή επιστημονικών πληροφοριών προκειμένου να χαρτογραφηθούν οι βιοτόποι που θα προστατευθούν (*Posidonia oceanica*) σύμφωνα με το άρθρο 4 του Κανονισμού,
  - (ii) τη συλλογή επιστημονικών πληροφοριών για την επιστημονική ταυτοποίηση και χαρτογράφηση των περιοχών (Εθνικές προστατευόμενες περιοχές), οι οποίες θα προστατευθούν στο πλαίσιο του άρθρου 7 του Κανονισμού, και
  - (iii) την επιστημονική παρακολούθηση των σχεδίων διαχείρισης, σύμφωνα με τα άρθρα 18 και 19 του Κανονισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Οι παρούσες διατάξεις έχουν προκύψει, ως προς τις γενικές αρχές τους, μετά από διαβούλευση των ελληνικών αρχών με τις υπηρεσίες της ΕΕ για όλα τα ΕΠ του ΕΣΠΑ και ισχύουν ως έχουν. Παρόλα αυτά, λόγω του ιδιαίτερου χαρακτήρα του ΕΠ «Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων» ενδέχεται να προκύψει η ανάγκη συμπληρωματικών διατάξεων εφαρμογής για την απρόσκοπτη υλοποίηση του προγράμματος.

4.1 ΑΡΧΕΣ και ΦΟΡΕΙΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και ειδικότερα τα όσα προβλέπονται στα άρθρα 58 έως 62 και του Καν. (ΕΚ) 1828/2006, άρθρα 12 έως 26, για κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα (ΕΠ) ορίζονται η διαχειριστική αρχή, η αρχή πιστοποίησης και η αρχή ελέγχου και προσδιορίζονται οι ενδιάμεσοι φορείς που θα οριστούν για τη διαχείρισή του. Στο κοινό σύστημα διαχείρισης και ελέγχου των ΕΠ του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς, εφεξής ΕΣΠΑ, ορίζεται εθνική αρχή συντονισμού για τη διασφάλιση του απαραίτητου συντονισμού της εφαρμογής των ΕΠ και την επίτευξη των στόχων του ΕΣΠΑ. Η εθνική αρχή συντονισμού συνεργάζεται με την ειδική υπηρεσία συντονισμού και παρακολούθησης δράσεων ΕΚΤ του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας για θέματα που άπτονται του ΕΚΤ. Η εξειδίκευση των αρμοδιοτήτων, η απαραίτητη διάκριση καθηκόντων και ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας αυτών των αρχών και φορέων καθορίζονται με νόμο και όπου απαιτείται θα εκδοθούν επί μέρους κανονιστικές πράξεις. Οι αρμοδιότητες διαχείρισης, πιστοποίησης και ελέγχου ασκούνται μέσω διακριτών υπηρεσιών προκειμένου να διασφαλίζεται η απαιτούμενη διάκριση καθηκόντων μεταξύ των αρχών αυτών.

Η εθνική αρχή συντονισμού, η ειδική υπηρεσία συντονισμού και παρακολούθησης δράσεων ΕΚΤ και οι διαχειριστικές αρχές των ΕΠ συνιστούν δίκτυο με στόχο τη στενή συνεργασία, την άμεση ενημέρωση και τη μεταφορά των καλών πρακτικών που αναπτύσσονται.

Αναλυτική περιγραφή του τρόπου άσκησης των αρμοδιοτήτων κάθε αρχής και φορέα στην διαχείριση και τον έλεγχο του ΕΠ θα γίνει στην περιγραφή του κοινού Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου των ΕΠ που θα κοινοποιηθεί στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 71 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.

Το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών εκπροσωπεί τις ελληνικές αρχές έναντι της ΕΕ για θέματα που άπτονται του ΕΣΠΑ. Για θέματα που άπτονται των ΕΠ εκπροσωπεί τις ελληνικές αρχές σε συνεργασία με τα κατά περίπτωση αρμόδια Υπουργεία. Η διαχειριστική αρχή έχει την ευθύνη έναντι της Επιτροπής για θέματα του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

4.1.1 Εθνική αρχή συντονισμού αναπτυξιακών προγραμμάτων 2007-2013

Η εθνική αρχή συντονισμού έχει την ευθύνη του συντονισμού του προγραμματισμού και της εφαρμογής των ΕΠ στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ και της καθοδήγησης των

διαχειριστικών αρχών, με στόχο την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης και της εφαρμογής τους. Στο πλαίσιο αυτό η εθνική αρχή συντονισμού:

- (i) παρακολουθεί και συντονίζει τον προγραμματισμό και την εφαρμογή του ΕΣΠΑ και των ΕΠ του ΕΣΠΑ, παρέχοντας κατευθύνσεις για τη συμβατότητά τους με τις εθνικές πολιτικές και τις πολιτικές και προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- (ii) έχει την ευθύνη για το σχεδιασμό του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου, την κοινοποίησή του στην Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 21 του Καν. (ΕΚ) 1828/06, συνοδευόμενο από τη γνώμη συμμόρφωσης του άρθρου 71 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, την εποπτεία της αποτελεσματικής εφαρμογής του και την προσαρμογή του ώστε να διασφαλίζεται η επίτευξη των στόχων του,
- (iii) συντονίζει τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΣΠΑ και εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις σχετικές με τον προγραμματισμό, τη διαχείριση, την εξειδίκευση των ΕΠ, την αξιολόγηση, τις επαληθεύσεις και κάθε δραστηριότητα που υπάγεται στην αποστολή των διαχειριστικών αρχών των ΕΠ,
- (iv) παρέχει την απαραίτητη πληροφόρηση προς τη Διυπουργική Επιτροπή κοινοτικών προγραμμάτων που συστάθηκε με το άρθρο 20 του Ν.3483/2006 και τη διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ και μεριμνά για την εφαρμογή των αποφάσεων τους,
- (v) συνεργάζεται με τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΣΠΑ, την αρχή πιστοποίησης, την αρχή ελέγχου και τον αρμόδιο για τη λειτουργία του ΟΠΣ φορέα, προκειμένου το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις διαχείρισης, παρακολούθησης, ελέγχου και αξιολόγησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ, καθώς και ενημέρωσης της Επιτροπής,
- (vi) παρέχει οδηγίες και κατευθύνσεις για τη διενέργεια των αξιολογήσεων που συνδέονται με την παρακολούθηση ΕΠ, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 47 και 48 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και στο υποκεφάλαιο 4.3 του παρόντος, επεξεργάζεται τα πορίσματα των αξιολογήσεων και παρέχει κατευθύνσεις στις διαχειριστικές αρχές σχετικά με την αναθεώρηση των ΕΠ,
- (vii) ενημερώνει τις διαχειριστικές αρχές σχετικά με το κοινοτικό και εθνικό δίκαιο, παρακολουθεί και ενημερώνεται για τις σχετικές ενέργειες των διαχειριστικών αρχών για τη διασφάλιση της συμβατότητας των παρεμβάσεων με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο, ιδίως σε ό,τι αφορά την τήρηση των διατάξεων για τον ανταγωνισμό, τις δημόσιες συμβάσεις, την προστασία του περιβάλλοντος, την εξάλειψη των ανισοτήτων, την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της αρχής της μη διάκρισης εξαιτίας του φύλου, της φυλής ή της εθνικής καταγωγής, της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, της ύπαρξης αναπηρίας, της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού και εισηγείται στη Διυπουργική Επιτροπή τη λήψη των κατάλληλων μέτρων για την αποτελεσματική εφαρμογή αυτών,

- (viii) διαμορφώνει προτάσεις για τον προγραμματισμό και τη διαχείριση του εθνικού αποθεματικού απροβλέπτων, σύμφωνα με το άρθρο 51 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,
- (ix) διαμορφώνει το πλαίσιο αρχών δημοσιότητας και πληροφόρησης για τα ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ομοιογένεια, η συνοχή και ο συντονισμός των μέτρων δημοσιότητας και πληροφόρησης των ΕΠ και του ΕΣΠΑ και μεριμνά για την παρακολούθηση και τήρηση του πλαισίου αυτού,
- (x) συμμετέχει στις ετήσιες συναντήσεις των διαχειριστικών αρχών των ΕΠ και της Επιτροπής που προβλέπονται στο άρθρο 68 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,
- (xi) παρακολουθεί την τήρηση των δεσμεύσεων για την προσθετικότητα και παρέχει στην Επιτροπή τις απαιτούμενες πληροφορίες για την επαλήθευσή της, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 15 του Κανονισμού,
- (xii) μεριμνά για το συντονισμό του ΕΣΠΑ με τις πολιτικές του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) και υποβάλλει τα αναγκαία στοιχεία σχετικά με τη συμβολή των ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από τα Ταμεία στην εφαρμογή του ΕΠΜ, προκειμένου να συμπεριληφθούν στην ετήσια έκθεση υλοποίησής του κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 29 παρ 1 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,
- (xiii) συντάσσει τις εκθέσεις στρατηγικής παρακολούθησης του ΕΣΠΑ που προβλέπονται στις παρ.2 και 3 του άρθρου 29 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, σχετικά με τη συμβολή των ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από τα Ταμεία στην επίτευξη των στόχων της πολιτικής για τη συνοχή όπως ορίζεται στη Συνθήκη, των στόχων των Ταμείων όπως ορίζονται στον Κανονισμό, των προτεραιοτήτων που διατυπώνονται στις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή όπως προσδιορίζονται στο ΕΣΠΑ και του στόχου προώθησης της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης,
- (xiv) διασφαλίζει από κοινού με τις διαχειριστικές αρχές του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και του ΕΠ Αλιείας, το συντονισμό μεταξύ της συνδρομής των διαφόρων Ταμείων, του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αλιείας (ΕΤΑ) και το συντονισμό μεταξύ των Ταμείων και των παρεμβάσεων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και άλλων χρηματοδοτικών μέσων,
- (xv) έχει την ευθύνη για την τήρηση της κατανομής των πόρων των Ταμείων κατά τύπο Περιφερειών (Περιφέρειες αμιγούς στόχου 1, στατιστικής σύγκλισης, σταδιακής εισόδου)
- (xvi) μεριμνά για την υλοποίηση των αποφάσεων και κατευθύνσεων της ειδικής επιτροπής της παρ. 4.1.2.6 για τον προγραμματισμό και την εφαρμογή των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κρατικών ενισχύσεων και για την τήρηση του κοινοτικού θεσμικού πλαισίου σε ότι αφορά τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων,

- (xvii) διαμορφώνει το σύστημα επιβεβαίωσης της διαχειριστικής επάρκειας των δικαιούχων εξαιρουμένων αυτών που λαμβάνουν κρατική ενίσχυση κατά τα άρθρα 87 και 88 της συνθήκης, παρέχει οδηγίες και εποπτεύει την ορθή και ενιαία εφαρμογή του,
- (xviii) διαμορφώνει σε συνεργασία με την αρχή πιστοποίησης τους κανόνες για την επιλεξιμότητα των δαπανών και εκδίδει οδηγίες για την υποστήριξη των διαχειριστικών αρχών και των δικαιούχων,
- (xix) συγκροτεί και λειτουργεί θεματικές δικτυώσεις με στόχο τη διερεύνηση και διάχυση καλών πρακτικών και προτάσεων απλούστευσης και μείωσης της γραφειοκρατίας,
- (xx) οργανώνει και λειτουργεί την ηλεκτρονική δικτύωση όλων των διαχειριστικών αρχών, καθώς και των ειδικών υπηρεσιών συντονισμού, με στόχο την καλύτερη και ταχύτερη ενημέρωση και την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών στην αντιμετώπιση και επίλυση κοινών θεμάτων,
- (xxi) υποστηρίζει την αποστολή και τις εργασίες της διάσκεψης των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ
- (xxii) μεριμνά για την παρακολούθηση της προόδου/εφαρμογής των κωδικών παρέμβασης που συνδέονται με τη Στρατηγική της Λισσαβόνας (earmarking) σύμφωνα με το άρθρο 9.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,
- (xxiii) παρακολουθεί την εφαρμογή των πολιτικών που σχετίζονται με τους πόλους ανάπτυξης, όπως αυτές έχουν αποτυπωθεί στο ΕΣΠΑ και τα ΕΠ 2007-2013.

Η εθνική αρχή συντονισμού έχει την ευθύνη του συντονισμού και της καθοδήγησης των διαχειριστικών αρχών των ΕΠ του ΕΣΠΑ και δεν τις υποκαθιστά στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.

Η άσκηση των αρμοδιοτήτων που περιγράφονται ανωτέρω γίνεται μέσω ειδικών υπηρεσιών που υπάγονται στη Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Περιφερειακής Πολιτικής και Δημοσίων Επενδύσεων της Γενικής Γραμματείας Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

4.1.2 Βασικοί μηχανισμοί συντονισμού

Πέραν της εθνικής αρχής συντονισμού, η οποία συντονίζει το σύνολο των διαχειριστικών αρχών για θέματα εφαρμογής του ΕΣΠΑ και των ΕΠ του ΕΣΠΑ, όπως ορίζεται στο υποκεφάλαιο 4.1.1, προσδιορίζονται μηχανισμοί συντονισμού των δράσεων σε συγκεκριμένους τομείς, με στόχο τη διασφάλιση της συνάφειας των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων με τις εθνικές πολιτικές κάθε τομέα, καθώς και μεταξύ των παρεμβάσεων του ΕΓΤΑΑ, του ΕΑΤ, της ΕΤΕπ και άλλων υφιστάμενων χρηματοδοτικών μέσων.

Για το σκοπό αυτό οι μηχανισμοί συντονισμού:

- (i) Καθορίζουν, σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού, προτεραιότητες και παρέχουν κατευθύνσεις για την υλοποίηση των εθνικών τομεακών πολιτικών,
- (ii) συνεργάζονται με τις αρμόδιες διαχειριστικές αρχές και την εθνική αρχή συντονισμού για την ενσωμάτωση στα ΕΠ των κατευθύνσεων άσκησης πολιτικής στο τομέα αρμοδιότητάς τους,
- (iii) παρακολουθούν την πρόοδο και αποτελεσματικότητα των δράσεων και τη συμβολή τους στην επίτευξη των τεθέντων στόχων,
- (iv) προβαίνουν στις απαιτούμενες προτάσεις αναθεώρησης των κατευθύνσεων εφόσον απαιτείται.

4.1.2.1 Συντονισμός δράσεων ΕΚΤ

Ο συντονισμός των δράσεων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ ασκείται από την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Παρακολούθησης Δράσεων ΕΚΤ (ΕΥΣΕΚΤ) του Υπουργείου Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού και τις αρμόδιες εθνικές αρχές.

Ειδικότερα η ΕΥΣΕΚΤ:

- (i) Ασκήει καθήκοντα συντονισμού και παρακολούθησης των δράσεων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών και Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, εξειδικεύονται οι αρμοδιότητες τής υπηρεσίας καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.
- (ii) Παρακολουθεί τις εθνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς εξελίξεις και πολιτικές στα θέματα που σχετίζονται με την απασχόληση, την κοινωνική ένταξη, τη δια βίου μάθηση, την προώθηση της ισότητας των φύλων και των ίσων ευκαιριών καθώς και τις επιπτώσεις άλλων πολιτικών (εθνικών, Ε.Ε., διεθνών) και συμμετέχει στις σχετικές επιτροπές της Ε.Ε. Παρακολουθεί την εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης και συμβάλλει στο σχεδιασμό τους.
- (iii) Παρακολουθεί την τήρηση της περιφερειακής κατανομής των πόρων του ΕΚΤ ανά ΕΠ/δράση και τύπο Περιφερειών (Περιφέρειες αμιγούς στόχου 1, στατιστικής σύγκλισης, σταδιακής εισόδου).
- (iv) Εκπονεί το αναγκαίο θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει την υλοποίηση δράσεων συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΚΤ, όπου αυτό απαιτείται, σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού, τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ και τα συναρμόδια Υπουργεία, προκειμένου να διασφαλίζεται η ενιαία υλοποίηση δράσεων ίδιου τύπου. Στο πλαίσιο αυτό, εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς.
- (v) Παρακολουθεί και επεξεργάζεται τις χρηματοδοτικές ροές και τις συνολικές δεσμεύσεις των επιχειρησιακών προγραμμάτων ΕΚΤ για τον έγκαιρο εντοπισμό

τυχόν προβλημάτων και σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού εισηγείται κατάλληλα διορθωτικά μέτρα στις οικείες επιτροπές παρακολούθησης, για την αποφυγή εφαρμογής του κανόνα αυτόματης αποδέσμευσης $v+3/v+2$.

- (vi) Είναι αρμόδια για την παροχή κατευθύνσεων και την παρακολούθηση δράσεων τύπου ΕΚΤ που συγχρηματοδοτούνται μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%) σε όλα τα εμπλεκόμενα ΕΠ, με στόχο την αποφυγή επικαλύψεων και την επίτευξη συνεργιών.
- (vii) Εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις για το σχεδιασμό και τις τροποποιήσεις των δεικτών και για τα θέματα αξιολόγησης γενικά, που αφορούν σε παρεμβάσεις ΕΚΤ στο επίπεδο του ΕΣΠΑ και των ΕΠ, σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού και τους συναρμόδιους φορείς. Μεριμνά για τη συμβατότητα των παραπάνω με τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση και τους συναφείς στόχους της Κοινότητας στους τομείς της Κοινωνικής Ένταξης, της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της ισότητας.
- (viii) Παρακολουθεί και συντονίζει την εκ των προτέρων αξιολόγηση και τις αξιολογήσεις που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού σε επίπεδο ΕΣΠΑ και ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, σε συνεργασία με τους συναρμόδιους φορείς.
- (ix) Συντονίζει τους αρμόδιους εθνικούς φορείς και συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την εκπόνηση των αξιολογήσεων σε θέματα Ανθρωπίνων Πόρων, που πραγματοποιούνται με ευθύνη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με το Άρθρο 49 του Γεν. Κανονισμού 1083/2006.
- (x) Συμμετέχει στη διαμόρφωση του σχεδίου των αξιολογήσεων της περιόδου 2007-2013 σε ό,τι αφορά θέματα ανθρωπίνων πόρων, σε συνεργασία με τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΚΤ και την εθνική αρχή συντονισμού.
- (xi) Οργανώνει, συντονίζει και παρακολουθεί τις δράσεις πληροφόρησης και δημοσιότητας για την προβολή των πολιτικών και των παρεμβάσεων του ΕΚΤ στην Ελλάδα, προκειμένου να εξασφαλίζεται η συνέργια των δράσεων επικοινωνίας μεταξύ των ΕΠ, καθώς και τη συμπληρωματικότητα αυτών με τις δράσεις επικοινωνίας του ΕΣΠΑ. Συνεργάζεται προς τούτο, κυρίως με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Γεν. Δ/σης Απασχόλησης της Ε.Ε., την εθνική αρχή συντονισμού, τις αρμόδιες εθνικές αρχές και τις διαχειριστικές αρχές για όλα τα ζητήματα που αφορούν σε δράσεις επικοινωνίας για το ΕΚΤ.
- (xii) Αναπτύσσει υποβοηθητικά εργαλεία σε συνεργασία με τις αρμόδιες εθνικές αρχές για την υποστήριξη των φορέων διαχείρισης και υλοποίησης και μεριμνά για την εκπόνηση μελετών, ερευνών, εμπειρογνωμοσυμών και αξιολογήσεων σχετικά με ζητήματα ανθρωπίνων πόρων για την εκτέλεση του έργου της.

Για την αποτελεσματικότερη άσκηση των καθηκόντων της ΕΥΣΕΚΤ, διασφαλίζεται η επαρκής στελέχωσή της. Επίσης, στις διαχειριστικές αρχές των Περιφερειακών ΕΠ, καθώς και των ΕΠ τα οποία θα υλοποιήσουν δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%), ορίζονται στέλεχος /στελέχη με αποκλειστικό

καθήκον τη διαχείριση πράξεων ΕΚΤ και τη συνεργασία τους με την ΕΥΣΕΚΤ και με τις διαχειριστικές αρχές των αρμοδίων υπουργείων για θέματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων τους.

Η ενσωμάτωση των αρχών της EQUAL κάθετα και οριζόντια (horizontal and vertical mainstreaming) θα διασφαλιστεί μέσω ειδικής υπηρεσίας, η οποία θα αποτελεί μετεξέλιξη της ειδικής υπηρεσίας διαχείρισης του Προγράμματος της Κ.Π. EQUAL του ΚΠΣ 2000-2006. Η ειδική αυτή υπηρεσία αφενός θα εντοπίζει ευκαιρίες για την ενσωμάτωση των αρχών της EQUAL στις δράσεις των ΕΠ, αφετέρου θα παρέχει την απαραίτητη τεχνογνωσία προς την κατεύθυνση αυτή με ενδεδειγμένες εμπειρογνωμοσύνες. Επίσης θα παρακολουθεί και θα παρέχει συμβουλευτική για την ορθή εφαρμογή των αρχών της EQUAL.

Οι υφιστάμενες Ειδικές Υπηρεσίες Εφαρμογής που λειτουργούν στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ στα Υπουργεία Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας, Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης συνεχίζουν τη λειτουργία τους και την προγραμματική περίοδο 2007-2013.

Για την υποστήριξη της αποτελεσματικής εφαρμογής του ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση», προωθείται ο μετασχηματισμός της ανώνυμης μη κερδοσκοπικής εταιρίας του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα «Κοινωνία της Πληροφορίας» σε «Διοικητική Αναδιοργάνωση Α.Ε.», με κύριο αντικείμενο τον περιορισμό της πολυνομίας, την αξιολόγηση και αναβάθμιση της διοικητικής ικανότητας των δημόσιων οργανισμών, τον οργανωτικό και λειτουργικό ανασχεδιασμό και την ανασυγκρότησή τους.

Για την υποστήριξη της αποτελεσματικής εφαρμογής του άξονα «Συστημικές Προτεραιότητες» του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», συνιστάται στο Υπουργείο Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας, στη Γενική Γραμματεία Διαχείρισης Κοινοτικών & άλλων Πόρων, αρμόδια δομή για το σχεδιασμό, την οργάνωση και την παρακολούθηση της εφαρμογής και αξιολόγησης των δράσεων του εν λόγω άξονα.

4.1.2.2 Συντονισμός δράσεων στον τομέα του περιβάλλοντος

Ο συντονισμός των δράσεων στον τομέα του περιβάλλοντος ασκείται μέσω Ειδικής Υπηρεσίας στο ΥΠΕΧΩΔΕ, η οποία θα συντονίζει, θα καθορίζει προτεραιότητες και θα παρακολουθεί σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού, το σύνολο των περιβαλλοντικών έργων και δράσεων ανεξάρτητα από την πηγή χρηματοδότησής τους, ώστε να διασφαλιστεί η αναγκαία συνέργια και συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων στον τομέα του περιβάλλοντος. Επιπλέον θα συνεργάζεται με την εθνική αρχή συντονισμού για την ενσωμάτωση των κατευθύνσεων άσκησης περιβαλλοντικής πολιτικής στα περιφερειακά ΕΠ.

Η ειδική αυτή υπηρεσία θα υποστηρίζει και θα συντονίζει τη λειτουργία περιβαλλοντικού δικτύου (Environmental Network) σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΚΠΑΑ) και τις λοιπές Υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ και τις συναρμόδιες Κεντρικές & Περιφερειακές Αρχές, θα συντάσσει ετήσιες

απολογιστικές εκθέσεις για την πρόοδο των έργων και δράσεων περιβάλλοντος τις οποίες θα αποστέλλει και προς την εθνική αρχή συντονισμού και τις αρμόδιες υπηρεσίες της ΕΕ, θα υποστηρίζει με επεξεργασμένα στοιχεία και αναφορές την Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠ «Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη» και την Ετήσια Διάσκεψη των Προέδρων των Επιτροπών Παρακολούθησης (ΕΔΙΠ), θα συμμετέχει στις Επιτροπές Παρακολούθησης των ΕΠ και θα υποστηρίζει το ΥΠΕΧΩΔΕ και τις λοιπές δημόσιες αρχές στην αναγκαία διαρκή δημόσια διαβούλευση με τους Κοινωνικούς Εταίρους και τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) για συναφή ζητήματα.

Στην ειδική αυτή υπηρεσία υποβάλλονται επίσης οι εκθέσεις που προβλέπονται στην κοινή υπουργική απόφαση έγκρισης της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του ΕΠ και αφορούν στην παρακολούθηση των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του ΕΠ.

4.1.2.3 Συντονισμός δράσεων στον τομέα της υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης

Ο συντονισμός των δράσεων του τομέα της υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης ασκείται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης μέσω:

- (α) Διυπουργικού Οργάνου, όπως αυτό θα οριστεί από κοινή υπουργική απόφαση των εμπλεκόμενων εθνικών αρχών και υπό την προεδρία του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, το οποίο θα καθορίζει σε στρατηγικό, επιτελικό επίπεδο, τις αναγκαίες παρεμβάσεις στα τομεακά και περιφερειακά ΕΠ και τις προτεραιότητες του συνόλου των έργων και δράσεων ανεξάρτητα από την πηγή χρηματοδότησής τους, ώστε να διασφαλιστεί η αναγκαία συνέργια και συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων,
- (β) ειδικής δομής που θα οριστεί με Κοινή Υπουργική Απόφαση και η οποία θα αποτελεί μετεξέλιξη της ειδικής υπηρεσίας διαχείρισης του ΕΠ «Υγεία – Πρόνοια» της προγραμματικής περιόδου 2000 – 2006. Η δομή αυτή θα υποστηρίζει αφενός το διυπουργικό όργανο για θέματα κατάρτισης της στρατηγικής και θα συντονίζει αφετέρου την εφαρμογή των δράσεων του τομέα υγείας – κοινωνικής αλληλεγγύης που θα υλοποιούνται από τα ΕΠ του ΕΣΠΑ. Στο πλαίσιο του συντονισμού θα παρέχει οδηγίες και κατευθύνσεις για το σχεδιασμό και τις τροποποιήσεις των παρεμβάσεων των ΕΠ με την σύμφωνη γνώμη της εθνικής αρχής συντονισμού και των εμπλεκόμενων συναρμόδιων αρχών.

Στο πλαίσιο της ειδικής αυτής δομής θα αναληφθούν επίσης καθήκοντα ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης, ο οποίος θα οριστεί σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο υποκεφάλαιο 4.1.4.

4.1.2.4 Συντονισμός δράσεων ΕΤΠΑ στον τομέα της εκπαίδευσης

Ο συντονισμός των δράσεων ΕΤΠΑ στον τομέα της εκπαίδευσης θα διασφαλιστεί από την αντίστοιχη μονάδα της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία θα αναλάβει και αρμοδιότητες συντονισμού της εφαρμογής των δράσεων ΕΤΠΑ του τομέα της εκπαίδευσης που υλοποιούνται από τα περιφερειακά ΕΠ του ΕΣΠΑ και από το ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση».

4.1.2.5 Συντονισμός των ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση»

Για το συντονισμό της εφαρμογής των ΕΠ: «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση» του ΕΣΠΑ 2007-2013, συνιστάται διυπουργική επιτροπή στην οποία μετέχουν ο Γενικός Γραμματέας Εσωτερικών και ο Γενικός Γραμματέας Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, ο Ειδικός Γραμματέας Ψηφιακού Σχεδιασμού του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, ο προϊστάμενος της εθνικής αρχής συντονισμού και οι προϊστάμενοι των οικείων ειδικών υπηρεσιών. Αποστολή της επιτροπής είναι ο συντονισμός των δύο ΕΠ στον προγραμματισμό των προσκλήσεων για τις δράσεις και την εφαρμογή των αλληλοσυμπληρούμενων παρεμβάσεων. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, καθορίζονται η συγκρότηση και οι ειδικότερες αρμοδιότητες της επιτροπής.

4.1.2.6 Συντονισμός συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κρατικών ενισχύσεων, μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής και δανείων ΕΤΕπ

Για το συντονισμό του προγραμματισμού και της εφαρμογής των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κρατικών ενισχύσεων, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων για τη σώρευση ενισχύσεων και την αποφυγή της διπλής χρηματοδότησης της δαπάνης από άλλα κοινοτικά ή εθνικά χρηματοδοτικά μέσα ή από άλλη προγραμματική περίοδο, συνιστάται επιτροπή στην οποία μετέχουν οι προϊστάμενοι της εθνικής αρχής συντονισμού, της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα», της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση», της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» και της διαχειριστικής αρχής των ΠΕΠ. Στις συνεδριάσεις της επιτροπής δύναται να μετέχουν κατά περίπτωση και εκπρόσωποι άλλων φορέων.

Η ανωτέρω επιτροπή υποστηρίζει επίσης την εθνική αρχή συντονισμού στην εποπτεία της οργάνωσης και διαχείρισης των ταμείων που ιδρύονται και οργανώνονται και λειτουργούν σύμφωνα με το άρθρο 44 του Κανονισμού.

Ο συντονισμός των δανείων που χορηγούνται από την ΕΤΕπ για τη χρηματοδότηση μεγάλων έργων που εντάσσονται στα ΕΠ (συμπεριλαμβανομένων και των μεγάλων έργων που προωθούνται με συγχρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα) ή άλλων

επενδύσεων μικρότερου μεγέθους, ασκείται από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομίας & Οικονομικών, σε συνεργασία με την ανωτέρω επιτροπή και τις αρμόδιες διαχειριστικές αρχές.

4.1.2.7 Συντονισμός και προώθηση της Έρευνας και Τεχνολογίας

Ο συντονισμός των δράσεων και παρεμβάσεων Έρευνας και Τεχνολογίας ασκείται μέσω της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας η οποία αποτελεί τον αρμόδιο φορέα για τη χάραξη και άσκηση πολιτικής στους τομείς αυτούς.

4.1.2.8 Συντονισμός δράσεων στον τομέα του πολιτισμού

Ο συντονισμός των δράσεων στον τομέα του πολιτισμού θα διασφαλιστεί από την ειδική υπηρεσία του ΕΠ «Πολιτισμός» η οποία λειτουργεί στο πλαίσιο του ΚΠΣ 2000-2006 στο Υπουργείο Πολιτισμού, η οποία θα αναλάβει και αρμοδιότητες συντονισμού της εφαρμογής των δράσεων του τομέα πολιτισμού που υλοποιούνται από τα ΕΠ του ΕΣΠΑ.

4.1.2.9 Συντονισμός ΕΠ του ΕΣΠΑ με ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ

Ο συντονισμός μεταξύ των ΕΠ του ΕΣΠΑ και των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΑ, ασκείται από την εθνική αρχή συντονισμού και τις ειδικές υπηρεσίες διαχείρισης του προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) και του ΕΠ Αλιείας (ΕΠΑ), σε συνεργασία με αρμόδιες εθνικές αρχές, κατά τον προγραμματισμό και την παρακολούθηση της υλοποίησης των αντίστοιχων δράσεων.

Ο συντονισμός αυτός ασκείται μέσω μηχανισμού προώθησης της συμπληρωματικότητας των δράσεων, χωρικά (περιοχή παρέμβασης) και θεματικά (τομέας παρέμβασης), που λειτουργεί σε επίπεδο α) προγραμματισμού, β) παρακολούθησης υλοποίησης (διαχειριστικές αρχές), και γ) επανεξέτασης στρατηγικής (εθνική αρχή συντονισμού και διαχειριστικές αρχές του ΠΑΑ και του ΕΠΑ).

Στο πρώτο επίπεδο, ο μηχανισμός αυτός εξειδικεύει κατευθύνσεις για τη διασφάλιση της συμπληρωματικότητας και του διαχωρισμού των δράσεων και συντονίζει το πλαίσιο εφαρμογής τους, θεματικά και γεωγραφικά.

Στο δεύτερο επίπεδο, οι διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΣΠΑ, του ΠΑΑ και του ΕΠΑ τηρούν τις κατευθύνσεις κατά τη διαδικασία επιλογής των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων. Σε ετήσια βάση, συντάσσουν ειδική αναφορά για την πρόοδο και αποτελεσματικότητα των δράσεων με χρήση των κωδικών θεματικής και εδαφικής διάστασης και τις γνωστοποιούν στον μηχανισμό αυτό.

Στο τρίτο επίπεδο και στο πλαίσιο της ανωτέρω ειδικής αναφοράς, ο μηχανισμός, εξετάζει την πρόοδο και αποτελεσματικότητα των δράσεων, προσδιορίζει ενδεχόμενη ανάγκη αναθεώρησης των κατευθύνσεων και της κατανομής των Κοινοτικών πόρων, συνεπεία αλλαγών στις προτεραιότητες (κοινοτικές, εθνικές, περιφερειακές) ή στις συνθήκες υλοποίησής τους και εισηγείται μέτρα στην Ετήσια Διάσκεψη των προέδρων των Επιτροπών Παρακολούθησης.

4.1.3 Διαχειριστική αρχή του προγράμματος

Ως διαχειριστική αρχή του προγράμματος «Εθνικό Αποθεματικό για Απρόβλεπτα», σύμφωνα με το άρθρο 59 παρ.1 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, ορίζεται, με κοινή απόφαση του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του Υπουργού Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Ειδική Υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

Η διαχειριστική αρχή, σύμφωνα με το άρθρο 60 του Καν. (ΕΚ) 1083/06, είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και την υλοποίηση του προγράμματος σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και ασκεί τις ακόλουθες αρμοδιότητες :

- (i) Διασφαλίζει την επιλογή των προς χρηματοδότηση πράξεων σύμφωνα με τα κριτήρια που εφαρμόζονται στο πρόγραμμα καθώς και τη συμμόρφωση των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων με τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες, καθ' όλη την περίοδο υλοποίησής τους,

Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή:

- Μεριμνά, μέσω πρόσκλησης, για την παροχή στους δυνητικούς δικαιούχους λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με:
  - τους όρους επιλεξιμότητας τους οποίους πρέπει να πληρούν οι προτεινόμενες πράξεις προκειμένου να ενταχθούν για χρηματοδότηση στο πλαίσιο του προγράμματος,
  - τα τυποποιημένα έντυπα που θα χρησιμοποιηθούν για την υποβολή αιτήσεων χρηματοδότησης,
  - τις διαδικασίες για την εξέταση των αιτήσεων χρηματοδότησης και των σχετικών χρονικών περιόδων,
  - τα κριτήρια για την ένταξη των προς χρηματοδότηση πράξεων,
  - τους αρμόδιους σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, οι οποίοι μπορούν να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα,
  - τη δημοσιοποίηση καταλόγου στον οποίο παρατίθενται ο τίτλος των πράξεων, οι δικαιούχοι και το ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης που χορηγείται.

- Εφαρμόζει διαδικασίες αξιολόγησης των πράξεων με βάση τα κριτήρια ένταξης που εγκρίνονται από την επιτροπή παρακολούθησης του προγράμματος. Οι προτάσεις που δεν έχουν αξιολογηθεί ή δεν έχουν λάβει θετική αξιολόγηση δεν δύνανται να ενταχθούν στο πρόγραμμα. Ως ομάδες κριτηρίων δύνανται να χρησιμοποιεί τη σκοπιμότητα της πράξης, τη συμβατότητα της πράξης με τις εθνικές και κοινοτικές πολιτικές, τη συμβολή της πράξης στους στόχους του προγράμματος, τη φύση και το είδος της πράξης στο πλαίσιο της διενεργούμενης πρόσκλησης, την πληρότητα και την ωριμότητα της πράξης. Εξετάζει τη διαχειριστική επάρκεια των δικαιούχων εξαιρουμένων αυτών που λαμβάνουν κρατική ενίσχυση κατά τα άρθρα 87 και 88 της συνθήκης σύμφωνα με το σύστημα που προσδιορίζεται στην παράγραφο (xvii) του υποκεφαλαίου 4.1.1, πριν ληφθεί η απόφαση ένταξης της πράξης στο ΕΠ. Στις περιπτώσεις πράξεων για τις οποίες κατά τη χρονική στιγμή υποβολής τους στο πρόγραμμα έχουν αναληφθεί νομικές δεσμεύσεις ή βρίσκονται σε εκτέλεση ή περατώθηκαν μετά την ημερομηνία έναρξης της επιλεξιμότητας, συνεκτιμά τυχόν αξιολογήσεις που έχουν διενεργηθεί από αρμόδιες αρχές και διασφαλίζει ότι η επιλογή των πράξεων ικανοποιεί τα κριτήρια που εφαρμόζονται για το πρόγραμμα.
- Γνωστοποιεί τις προς ένταξη πράξεις προϋπολογισμού άνω των πέντε εκατ. (5.000.000) ευρώ στην εθνική αρχή συντονισμού προκειμένου να διατυπώσει γνώμη εντός δέκα πέντε ημερών. Οι συγχρηματοδοτούμενες από το ΕΚΤ προτεινόμενες προς ένταξη πράξεις, γνωστοποιούνται στην ΕΥΣΕΚΤ για διατύπωση γνώμης, όταν είναι προϋπολογισμού άνω των δύο εκατ. (2.000.000) ευρώ. Η απόφαση ένταξης εκδίδεται με ευθύνη της διαχειριστικής αρχής μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής. Για τα δημόσια έργα προϋπολογισμού άνω των είκοσι πέντε εκατ. (25.000.000) ευρώ στον τομέα του περιβάλλοντος και άνω των πενήντα εκατ. (50.000.000) ευρώ σε άλλους τομείς, η απόφαση ένταξης εκδίδεται μόνο μετά από σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών.
- Εκδίδει την απόφαση ένταξης πράξεων στο πρόγραμμα και ενημερώνει γραπτώς το δικαιούχο για όλες τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει. Ενημερώνει επίσης γραπτώς με επαρκή αιτιολόγηση τους φορείς των οποίων οι προτάσεις δεν έγιναν αποδεκτές, προκειμένου να καταστεί δυνατή η βελτίωση τους σε μεταγενέστερη υποβολή τους.
- Προβαίνει σε εξέταση των σταδίων εξέλιξης δημοσίων συμβάσεων και ιδίως κατά τη διαδικασία διακήρυξης, ανάθεσης και τροποποίησης σύμβασης. Η διαχειριστική αρχή εκφράζει τη σύμφωνη γνώμη της εντός δέκα (10) εργασίμων ημερών ή εντός δέκα πέντε (15) εργασίμων ημερών σε περιπτώσεις συμβάσεων άνω των είκοσι πέντε εκατομμυρίων ευρώ η οποία και αποτελεί όρο για τη χρηματοδότηση της πράξης.
- Συνεργάζεται με την εθνική αρχή συντονισμού, την καθ' ύλην αρμόδια υπηρεσία συντονισμού και την Επιτροπή και παρέχει σε αυτές κάθε πληροφορία που ζητείται.

(ii) Επαληθεύει την παράδοση των συγχρηματοδοτούμενων προϊόντων και υπηρεσιών και την πραγματοποίηση των δαπανών που δηλώνουν οι δικαιούχοι για τις διάφορες πράξεις, καθώς και τη συμμόρφωσή τους προς τους κοινοτικούς και τους εθνικούς κανόνες.

Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή:

- διενεργεί διοικητικές και επιτόπιες επαληθεύσεις, οι οποίες καλύπτουν κατάλληλα τις διοικητικές, δημοσιονομικές, τεχνικές και φυσικές πτυχές των υλοποιούμενων πράξεων. Ειδικότερα διενεργεί:

(α) διοικητικές επαληθεύσεις για κάθε δήλωση δαπανών που υποβάλλεται από τους δικαιούχους, κατά τις οποίες επιβεβαιώνονται με τα κατάλληλα έγγραφα, ότι:

- η δηλωθείσα δαπάνη είναι πραγματική,
- τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες έχουν παραδοθεί σύμφωνα με την απόφαση ένταξης,
- οι δηλώσεις δαπανών από τους δικαιούχους είναι ακριβείς,
- η πράξη και η δαπάνη είναι σύμφωνες με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο
- τηρήθηκαν οι κατάλληλες διαδικασίες για την αποφυγή διπλής χρηματοδότησης της δαπάνης από άλλα κοινοτικά ή εθνικά χρηματοδοτικά μέσα ή από άλλη προγραμματική περίοδο.

Στην περίπτωση μεγάλου πλήθους δικαιολογητικών εγγράφων είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται δειγματοληπτικές επαληθεύσεις βάσει μεθόδου δειγματοληψίας.

Το αργότερο κατά την πρώτη δήλωση δαπάνης του δικαιούχου, η διαχειριστική αρχή επιβεβαιώνει την εφαρμογή των όρων και προϋποθέσεων που ενδεχομένως έχει θέσει κατά την εξέταση της διαδικασίας ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων. Η διαχειριστική αρχή παρακολουθεί τη συμμόρφωση της σύμβασης με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησής της.

(β) επιτόπιες επαληθεύσεις επιμέρους πράξεων κατά τις οποίες επαληθεύεται ότι οι πράξεις όντως εκτελούνται και τα παραδιδόμενα προϊόντα ή/και παρεχόμενες υπηρεσίες συμμορφώνονται προς τους όρους της αντίστοιχης σύμβασης ή απόφασης χορήγησης ενίσχυσης, η φυσική πρόοδος της πράξης, η τήρηση των κοινοτικών κανόνων όσον αφορά τη δημοσιότητα και η ακρίβεια των πληροφοριών που παρέχει ο δικαιούχος όσον αφορά τη φυσική και οικονομική πρόοδο της πράξης.

Για τις πράξεις που η επαλήθευσή τους επιτοπίως, γίνεται δειγματοληπτικά, η διαχειριστική αρχή τηρεί αρχεία που περιγράφουν

και δικαιολογούν τη δειγματοληπτική μέθοδο που καθορίζει τις πράξεις ή τις συναλλαγές που επιλέγονται προς επαλήθευση. Η διαχειριστική αρχή καθορίζει το μέγεθος του δείγματος, προκειμένου να αποκτήσει εύλογη βεβαιότητα ως προς τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών πράξεων, όσον αφορά το επίπεδο κινδύνου που διαπιστώνεται (από τη διαχειριστική αρχή) για τον τύπο των σχετικών δικαιούχων και πράξεων. Η διαχειριστική αρχή επανεξετάζει τη μέθοδο δειγματοληψίας σε ετήσια βάση σύμφωνα με τους κανόνες του ΣΔΕ.

Σε ότι αφορά στα δημόσια έργα ο έλεγχος που διενεργείται από τον Ειδικό Σύμβουλο Ποιοτικού Ελέγχου (ΕΣΠΕΛ) μπορεί να αντικαταστήσει επιτόπιες επαληθεύσεις της διαχειριστικής αρχής και συνυπολογίζεται σε ότι αφορά στην εκτίμηση του δείγματος.

- Τηρεί αρχείο των διενεργούμενων επαληθεύσεων στο ΟΠΣ, όπου για κάθε επαλήθευση αναφέρονται οι εργασίες που υλοποιήθηκαν για την επαλήθευση, η ημερομηνία και τα αποτελέσματα της επαλήθευσης και τα μέτρα που ελήφθησαν στις περιπτώσεις ανεύρεσης παρατυπιών. Τα πορίσματα των επιτόπιων επαληθεύσεων καταχωρούνται στο ΟΠΣ και κοινοποιούνται στο δικαιούχο και στο φορέα που είναι αρμόδιος για τη χορήγηση ενισχύσεων στην περίπτωση κρατικών ενισχύσεων.
- Στην περίπτωση που η διαχειριστική αρχή ή ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης είναι και δικαιούχος στο πλαίσιο του ίδιου προγράμματος η υλοποίηση της πράξης θα γίνεται από μονάδα διαφορετική από τη μονάδα που είναι αρμόδια για τη διενέργεια των επαληθεύσεων, ώστε να διασφαλίζεται η απαιτούμενη διάκριση καθηκόντων.

Στις περιπτώσεις πράξεων κρατικών ενισχύσεων η διαχειριστική αρχή:

- διενεργεί διοικητικές και επιτόπιες επαληθεύσεις, οι οποίες καλύπτουν κατάλληλα τις διοικητικές, δημοσιονομικές, τεχνικές και φυσικές πτυχές των υλοποιούμενων πράξεων. Ειδικότερα διενεργεί διοικητικές και επιτόπιες επαληθεύσεις για κάθε δήλωση δαπανών που υποβάλλεται από τους δικαιούχους, κατά τις οποίες επιβεβαιώνονται με τα κατάλληλα έγγραφα, ότι:
  - η δηλωθείσα δαπάνη είναι πραγματική,
  - τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες έχουν παραδοθεί σύμφωνα με την απόφαση ένταξης,
  - οι δηλώσεις δαπανών από τους δικαιούχους είναι ακριβείς,
  - η πράξη και η δαπάνη είναι σύμφωνες με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο
  - τηρήθηκαν οι κατάλληλες διαδικασίες για την αποφυγή διπλής χρηματοδότησης της δαπάνης από άλλα κοινοτικά ή εθνικά χρηματοδοτικά μέσα ή από άλλη προγραμματική περίοδο.

Στην περίπτωση μεγάλου πλήθους δικαιολογητικών εγγράφων είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται δειγματοληπτικές επαληθεύσεις βάσει μεθόδου δειγματοληψίας.

Για τις πράξεις που η επαλήθευσή τους επιτοπίως, γίνεται δειγματοληπτικά, η διαχειριστική αρχή τηρεί αρχεία που περιγράφουν και δικαιολογούν τη δειγματοληπτική μέθοδο που καθορίζει τις πράξεις ή τις συναλλαγές που επιλέγονται προς επαλήθευση. Η διαχειριστική αρχή καθορίζει το μέγεθος του δείγματος, προκειμένου να αποκτήσει εύλογη βεβαιότητα ως προς τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών πράξεων όσον αφορά το επίπεδο κινδύνου που διαπιστώνεται για τον τύπο των σχετικών δικαιούχων και πράξεων. Η διαχειριστική αρχή επανεξετάζει τη μέθοδο δειγματοληψίας σε ετήσια βάση σύμφωνα με τους κανόνες του ΣΔΕ.

- Τηρεί αρχείο των διενεργούμενων επαληθεύσεων, όπου για κάθε επαλήθευση αναφέρονται οι εργασίες που υλοποιήθηκαν για την επαλήθευση, η ημερομηνία και τα αποτελέσματα της επαλήθευσης και τα μέτρα που ελήφθησαν στις περιπτώσεις ανεύρεσης παρατυπιών. Τα πορίσματα των επιτόπιων επαληθεύσεων κοινοποιούνται στο δικαιούχο και στο φορέα που είναι αρμόδιος για τη χορήγηση των ενισχύσεων.
- (iii) διασφαλίζει τη συλλογή, καταχώρηση και αποθήκευση στο ΟΠΣ λογιστικών εγγραφών για κάθε πράξη στο πλαίσιο του προγράμματος καθώς και τη συλλογή και καταχώρηση στο ΟΠΣ των δεδομένων υλοποίησης που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους ελέγχους και την αξιολόγηση, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων που ορίζονται στο Παράρτημα ΙΙΙ του Καν. (ΕΚ) 1828/2006. Μεριμνά για την πληρότητα και επάρκεια των στοιχείων που καταχωρούνται στο ΟΠΣ.

Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή:

- Συλλέγει μέσω περιοδικών αναφορών βάσει τυποποιημένων εντύπων και τηρεί στο ΟΠΣ και στο φάκελο της πράξης, λογιστικές εγγραφές για κάθε πράξη, καθώς και δεδομένα υλοποίησης που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους ελέγχους και την αξιολόγηση. Στις περιπτώσεις πράξεων κρατικών ενισχύσεων τα δεδομένα υλοποίησης που απαιτούνται για την παρακολούθηση και τις επαληθεύσεις τηρούνται σε αρχεία.
- Παρακολουθεί την τήρηση των υποχρεώσεων των δικαιούχων για την υποβολή όλων των δεδομένων υλοποίησης των πράξεων που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους ελέγχους και την αξιολόγηση των δράσεων,
- έχει την ευθύνη της ποιότητας και πληρότητας των στοιχείων που καταχωρούνται στο ΟΠΣ.
- διασφαλίζει την πρόσβαση της αρχής πιστοποίησης και της αρχής ελέγχου στα εν λόγω στοιχεία.

- (iv) παρέχει στην Επιτροπή, κατόπιν γραπτού σχετικού αιτήματός της, τις πληροφορίες που αναφέρονται στο Παράρτημα III του Καν. (ΕΚ) 1828/06 εντός δεκαπέντε εργάσιμων ημερών από την παραλαβή του αιτήματος ή εντός οποιασδήποτε άλλης συμφωνημένης περιόδου, με σκοπό τον έλεγχο εγγράφων και τη διενέργεια επιτόπιων ελέγχων.
- (v) διασφαλίζει ότι οι δικαιούχοι και οι άλλοι φορείς που εμπλέκονται στην υλοποίηση πράξεων τηρούν είτε χωριστό λογιστικό σύστημα, είτε επαρκή λογιστική κωδικοποίηση για όλες τις συναλλαγές που έχουν σχέση με την πράξη, με την επιφύλαξη των εθνικών λογιστικών κανόνων,

Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα ώστε:

- οι δικαιούχοι που υποχρεούνται από την ελληνική νομοθεσία να τηρούν ενιαίο λογιστικό σύστημα (το Γενικό ή τα Κλαδικά Λογιστικά Σχέδια) να δημιουργήσουν ειδική λογιστική μερίδα για το συγχρηματοδοτούμενο έργο,
  - οι δικαιούχοι που δεν είναι υποχρεωμένοι από την ελληνική νομοθεσία στην τήρηση του Γενικού ή των Κλαδικών Λογιστικών Σχεδίων, να εφαρμόζουν κατάλληλη λογιστική κωδικοποίηση για το συγχρηματοδοτούμενο έργο, όπως αυτή θα οριστεί από τη διαχειριστική αρχή κατά την έναρξη υλοποίησής του,
- (vi) διασφαλίζει ότι οι αξιολογήσεις του προγράμματος που αναφέρονται στο άρθρο 48(3) του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 εκτελούνται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 47 του ίδιου Κανονισμού,

Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή:

- προετοιμάζει και οργανώνει τις αξιολογήσεις που προβλέπονται στο υποκεφάλαιο 4.4 του παρόντος κεφαλαίου κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου, μεριμνώντας ιδιαίτερα για τη διεξαγωγή των αξιολογήσεων σύμφωνα με οδηγίες και κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού,
- οργανώνει την παραγωγή και τη συλλογή των απαραίτητων δεδομένων για την διεξαγωγή των αξιολογήσεων, συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων τύπων πληροφοριών που παρέχονται από το σύστημα παρακολούθησης,
- κοινοποιεί τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων στην εθνική αρχή συντονισμού και στην ΕΥΣΕΚΤ, εφόσον το πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%), στην επιτροπή παρακολούθησης και την Επιτροπή,

- εξασφαλίζει την κατάλληλη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων των αξιολογήσεων, με βάση τους κανόνες που αφορούν στην πρόσβαση στα έγγραφα,
  - λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για την αξιοποίηση των συμπερασμάτων των αξιολογήσεων,
  - προτείνει στην επιτροπή παρακολούθησης τη διεξαγωγή αξιολογήσεων ιδιαίτερες στις περιπτώσεις που η παρακολούθηση αναδεικνύει σημαντικές αποκλίσεις από τους στόχους που έχουν τεθεί σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού,
- (vii) καθορίζει διαδικασίες, σύμφωνα με τους κανόνες του συστήματος διαχείρισης & ελέγχου, για τη διασφάλιση της τήρησης όλων των εγγράφων σχετικά με τις δαπάνες και τους λογιστικούς ελέγχους που απαιτούνται για τη διασφάλιση επαρκούς διαδρομής ελέγχου. Οι διαδικασίες αυτές πρέπει να διασφαλίζουν ότι:
- τηρούνται όλα τα απαραίτητα έγγραφα (πρωτότυπα ή επικυρωμένα αντίγραφα) στο κατάλληλο επίπεδο (διαχειριστική αρχή, ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης, δικαιούχος) για την εξασφάλιση επαρκούς διαδρομής ελέγχου όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 15 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006,
  - στην περίπτωση τήρησης εγγράφων σε ηλεκτρονική μορφή, τα ηλεκτρονικά συστήματα τήρησης των εγγράφων συμμορφώνονται με αποδεκτά πρότυπα ασφάλειας ώστε να διασφαλίζεται ότι τα ηλεκτρονικά έγγραφα πληρούν τους εθνικούς κανόνες και είναι αξιόπιστα,
  - όλα τα έγγραφα τηρούνται για χρονικό διάστημα τουλάχιστον τριών ετών από τη γνωστοποίηση της γνώμης της Επιτροπής σχετικά με το περιεχόμενο της δήλωσης κλεισίματος του προγράμματος ή μερικού κλεισίματος, με την επιφύλαξη των κανόνων που διέπουν τις κρατικές ενισχύσεις,
  - ο δικαιούχος παρέχει πρόσβαση στα τηρούμενα από αυτόν έγγραφα που σχετίζονται με την υλοποίηση της συγχρηματοδοτούμενης πράξης αλλά και αντίγραφα ή αποσπάσματα αυτών σε εξουσιοδοτημένα για το σκοπό αυτό άτομα της διαχειριστικής αρχής, του ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης, της αρχής πιστοποίησης, της αρχής ελέγχου, της Επιτροπής και των εξουσιοδοτημένων αυτής εκπροσώπων,
  - τα ονόματα των φορέων που διαθέτουν τα πρωτογενή έγγραφα που απαιτούνται για την εξασφάλιση επαρκούς διαδρομής ελέγχου, και η τοποθεσία που βρίσκονται οι έδρες των φορέων αυτών είναι γνωστά στη διαχειριστική αρχή, τον ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης και τηρούνται στο ΟΠΣ.
- (viii) διασφαλίζει ότι η αρχή πιστοποίησης λαμβάνει τις αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες και τις επαληθεύσεις για σκοπούς πιστοποίησης,

Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή:

- μεριμνά για την έγκαιρη ενημέρωση του ΟΠΣ με όλα τα στοιχεία που απαιτούνται προκειμένου η αρχή πιστοποίησης να εκτελέσει τους απαραίτητους ελέγχους για την πιστοποίηση των δαπανών,
- συνεργάζεται με την αρχή πιστοποίησης προκειμένου να αποσαφηνιστεί οποιοδήποτε θέμα ανακύπτει σχετικά με την πιστοποίηση εγκεκριμένων δαπανών,

(ix) υποστηρίζει τις εργασίες της επιτροπής παρακολούθησης και τον εφοδιασμό της με τα απαιτούμενα έγγραφα τα οποία καθιστούν δυνατή την παρακολούθηση της ποιότητας υλοποίησης του προγράμματος σε σχέση με τους στόχους του,

Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή:

- μεριμνά για τη συλλογή και επεξεργασία όλων των στοιχείων που απαιτούνται για την παρακολούθηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της υλοποίησης του προγράμματος από την επιτροπή παρακολούθησης και τη λήψη αποφάσεων από αυτήν,
- μεριμνά για την υλοποίηση των αποφάσεων της επιτροπής παρακολούθησης,

(x) συντάσσει και υποβάλλει στην Επιτροπή, μετά την έγκριση της επιτροπής παρακολούθησης, την ετήσια και τελική έκθεση εκτέλεσης του προγράμματος σχετικά με την υλοποίηση, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 67 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, με βάση τα στοιχεία του ΟΠΣ και τις οδηγίες της εθνικής αρχής συντονισμού,

(xi) διασφαλίζει τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις ενημέρωσης και δημοσιότητας που ορίζονται στο άρθρο 69 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,

Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή:

- εκπονεί επικοινωνιακό σχέδιο του προγράμματος σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 2 παρ. 2 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006 και το πλαίσιο αρχών δημοσιότητας και πληροφόρησης που διαμορφώνει η εθνική αρχή συντονισμού, σε συνεργασία με την ΕΥΣΕΚΤ εφόσον το πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%), το οποίο οριστικοποιείται με τη σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής,
- υλοποιεί τις προβλεπόμενες στο εγκεκριμένο σχέδιο επικοινωνίας δράσεις, ενημερώνει σχετικά την επιτροπή παρακολούθησης του προγράμματος και την Επιτροπή και αξιολογεί την αποτελεσματικότητά τους σύμφωνα με το άρθρο 4 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006,

- παρακολουθεί την πορεία της υλοποίησης των δράσεων δημοσιότητας, η υλοποίηση των οποίων έχει αναληφθεί από ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης,
  - ενημερώνει τους δικαιούχους για τις ενέργειες δημοσιότητας που αναλαμβάνουν στο πλαίσιο εκτέλεσης πράξεων και παρακολουθεί την ορθή τήρηση των υποχρεώσεων αυτών,
- (xii) υποβάλλει στην Επιτροπή, τις αναγκαίες πληροφορίες προκειμένου να αξιολογήσει τα μεγάλα έργα και να προσδιορίσει τη συνδρομή των Ταμείων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006,
- (xiii) συντονίζει την εξειδίκευση του προγράμματος και παρακολουθεί την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της υλοποίησης του ΕΠ, συμπεριλαμβανομένου του κανόνα $n+3/v+2$,
- (xiv) συντάσσει και υποβάλλει στην επιτροπή παρακολούθησης προτάσεις για αναθεώρηση του προγράμματος σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 33 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και τις κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού,
- (xv) παρακολουθεί τα έσοδα που προκύπτουν από έργα που παράγουν έσοδα και ενημερώνει σχετικά την αρχή πιστοποίησης, ιδίως για τα έργα των οποίων τα έσοδα δεν είναι δυνατό να εκτιμηθούν εκ των προτέρων,
- (xvi) συμμετέχει στην από κοινού με την Επιτροπή ετήσια εξέταση της υλοποίησης του ΕΠ, ενημερώνει την επιτροπή παρακολούθησης για τα αποτελέσματά της και παρακολουθεί τη συνέχεια που δίδεται στα σχόλιά της,
- (xvii) προβαίνει σε ακύρωση μέρους ή του συνόλου της κοινοτικής συνεισφοράς της πράξης η οποία επιβάλλεται βάσει πορίσματος επαλήθευσης ή πορίσματος ελέγχου της αρχής ελέγχου,
- (xviii) εισηγείται στον αρμόδιο υπουργό για την έκδοση απόφασης ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών τα οποία διαπιστώνονται βάσει των επαληθεύσεων που διενεργεί.

Επιπλέον των ανωτέρω αρμοδιοτήτων, η διαχειριστική αρχή του προγράμματος συντονίζει και εποπτεύει την άσκηση των αρμοδιοτήτων των ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης της ενότητας 4.1.4 και έχει την τελική ευθύνη έναντι της Επιτροπής. Ειδικότερα:

- (xix) συντονίζει και εποπτεύει την άσκηση των αρμοδιοτήτων των ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης της ενότητας 4.1.4 του παρόντος κεφαλαίου σύμφωνα με τις απαιτήσεις του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου και έχει την τελική ευθύνη έναντι της Επιτροπής για το πρόγραμμα. Στο πλαίσιο αυτό:
- μεριμνά για την ύπαρξη και πλήρη εφαρμογή συστήματος αναφοράς και παρακολούθησης των δράσεων, η διαχείριση των οποίων έχει εκχωρηθεί σε ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης,

- παρακολουθεί την ορθή και έγκαιρη ενημέρωση του ΟΠΣ με τα απαραίτητα δεδομένα και έγγραφα από τους ενδιαμέσους φορείς διαχείρισης,
- (xx) διασφαλίζει ότι η αρχή πιστοποίησης λαμβάνει τις αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες και τις επαληθεύσεις για σκοπούς πιστοποίησης. Στο πλαίσιο αυτό εποπτεύει και συντονίζει πριν από κάθε αίτημα πληρωμής την πληρότητα των πληροφοριών που παρέχονται στην αρχή πιστοποίησης,
- (xxi) παρέχει κατευθύνσεις για προτάσεις αναθεώρησης του προγράμματος τις οποίες συνθέτει, επεξεργάζεται και τις υποβάλλει στην οικεία επιτροπή παρακολούθησης.

4.1.4 Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης

Στο πλαίσιο του προγράμματος «Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων», με κοινή απόφαση των καθ' ύλην αρμόδιων Υπουργών, μετά από εισήγηση της διαχειριστικής αρχής, δύναται να ορίζονται ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης, οι οποίοι αναλαμβάνουν την άσκηση μέρους των αρμοδιοτήτων της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ, ενεργώντας σε σχέση με δικαιούχους που εκτελούν πράξεις για λογαριασμό και υπό την ευθύνη της διαχειριστικής αρχής. Στην ως άνω απόφαση καθορίζονται:

- (α) ο φορέας ο οποίος αναλαμβάνει τη διαχείριση πράξεων του οικείου προγράμματος
- (β) οι πράξεις που αναλαμβάνονται, το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους και ο αντίστοιχος προϋπολογισμός αυτών
- (γ) οι αρμοδιότητες διαχείρισης που ανατίθενται με την αναγκαία εξειδίκευση ανάλογα με το είδος των δράσεων
- (δ) οι υποχρεώσεις του ενδιάμεσου φορέα και της διαχειριστικής αρχής
- (ε) το αρμόδιο για την ένταξη των πράξεων όργανο.

Με την ίδια απόφαση ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια σχετικά με την άσκηση των αρμοδιοτήτων που αναλαμβάνει ο φορέας ανάλογα με τον τύπο και το είδος των δράσεων.

Ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης συνεργάζεται με τη διαχειριστική αρχή και παρέχει σε αυτή όλα τα αναγκαία στοιχεία για την εκτέλεση των αρμοδιοτήτων της συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων για τη σύνταξη των ετήσιων και τελικής έκθεσης εκτέλεσης του προγράμματος, τη διενέργεια των προβλεπόμενων αξιολογήσεων, των στοιχείων που αιτείται η Επιτροπή κλπ.

Ως ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης δύναται να οριστεί δημόσια υπηρεσία ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή άλλο κρατικό νομικό πρόσωπο, το οποίο ασκεί

αρμοδιότητες διαχείρισης βάσει δικαιώματος που του παρέχεται δυνάμει νομοθετικής ή κανονιστικής ρυθμίσεως.

Σε κάθε άλλη περίπτωση ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης επιλέγεται μετά από ανοικτή ή κλειστή διαγωνιστική διαδικασία. Στην περίπτωση που ο ενδιάμεσος φορέας επιλέγεται μετά από διαγωνιστική διαδικασία απαιτείται σύναψη σύμβασης ανάθεσης. Η σύμβαση ανάθεσης υπογράφεται μεταξύ της οικείας διαχειριστικής αρχής και του ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης.

Ενδεχόμενες αλλαγές στο κοινοποιηθέν Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου συμπεριλαμβανομένου και του ορισμού νέων ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης, αποτυπώνονται στην ετήσια έκθεση ελέγχου του ΕΠ, σύμφωνα με το άρθρο 18, παρ.2 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Στο Πρόγραμμα «Εθνικό Αποθεματικό Απρόβλεπτων» ως ενδεικτικοί ενδιάμεσοι φορείς δύνανται να λειτουργήσουν οι παρακάτω :

- ⇒ Ειδική υπηρεσία διαχείρισης του επιχειρησιακού προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού»
- ⇒ Ειδική υπηρεσία διαχείρισης του επιχειρησιακού προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»
- ⇒ Ειδική υπηρεσία διαχείρισης του επιχειρησιακού προγράμματος «Διοικητική Μεταρρύθμιση»

4.1.4.1 Ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης και υλοποίησης συνολικών επιχορηγήσεων

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργού, η διαχειριστική αρχή δύναται να αναθέτει σε ενδιάμεσους φορείς αρμοδιότητες διαχείρισης και υλοποίησης συνολικών επιχορηγήσεων, κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 42 και 43 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Στην ως άνω απόφαση καθορίζονται:

- (α) τα είδη των πράξεων που πρόκειται να καλυφθούν από τη συνολική επιχορήγηση
- (β) τα κριτήρια επιλογής των δικαιούχων
- (γ) τα ποσοστά συνδρομής από τα Ταμεία και οι κανόνες που διέπουν τη συνδρομή αυτή
- (δ) οι ρυθμίσεις για την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και την εξασφάλιση του δημοσιονομικού ελέγχου της συνολικής επιχορήγησης έναντι της διαχειριστικής αρχής, συμπεριλαμβανομένων των διευθετήσεων για την ανάκτηση αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών και την παρουσίαση των λογαριασμών

(ε) τυχόν χρήση οικονομικής εγγύησης ή ισοδύναμου μέτρου.

Ο ενδιαμέσος φορέας πρέπει να παρέχει εγγυήσεις για τη φερεγγυότητά του, την ικανότητα διαχείρισης στο σχετικό αντικείμενο, καθώς επίσης και για την επάρκειά του όσον αφορά τη διοικητική και την οικονομική διαχείριση. Ο φορέας αυτός, κατά κανόνα, εδρεύει ή εκπροσωπείται στην ή στις περιφέρειες που καλύπτονται από το πρόγραμμα.

Ο ορισμός ενδιαμέσων φορέων διαχείρισης ή/και διαχείρισης και υλοποίησης συνολικών επιχορηγήσεων σε ένα πρόγραμμα, συνεπάγεται την παροχή στην Επιτροπή των πληροφοριών που απαιτούνται σύμφωνα με το άρθρο 71 του Καν. (ΕΚ) 1083/06 και τα άρθρα 21 και 22 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

4.1.5 Αρχή πιστοποίησης

Η αρχή πιστοποίησης είναι υπεύθυνη για την πιστοποίηση των καταστάσεων δαπανών και αιτήσεων πληρωμών πριν αυτές διαβιβαστούν στην Επιτροπή. Στο πλαίσιο αυτό η αρχή πιστοποίησης εκτελεί τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 61 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Ειδικότερα:

- (i) καταρτίζει και υποβάλλει ηλεκτρονικά πιστοποιημένες δηλώσεις δαπανών και αιτήσεις πληρωμών στην Επιτροπή σύμφωνα με το υπόδειγμα του παραρτήματος Χ του Καν. (ΕΚ) 1828/06 και κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 78 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.
- (ii) πιστοποιεί ότι:
  - η δήλωση δαπανών είναι ακριβής, ότι είναι προϊόν αξιόπιστων λογιστικών συστημάτων και ότι στηρίζεται σε επαληθεύσιμα δικαιολογητικά,
  - οι δηλωθείσες δαπάνες συμμορφώνονται προς τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες και ότι διενεργήθηκαν για πράξεις που επελέγησαν για χρηματοδότηση σύμφωνα με τα κριτήρια που εφαρμόζονται στο πρόγραμμα και πληρούν τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες,

στο πλαίσιο αυτό δύναται:

- να εξαιρεί προσωρινά από τις δηλώσεις δαπανών τις δαπάνες που παρουσιάζουν προβλήματα σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες και ενημερώνει γραπτώς τη διαχειριστική αρχή σχετικά με τα ποσά αυτά. Για την προσωρινή εξαίρεση πληρωμών από την πιστοποίηση της Αρχής Πιστοποίησης λαμβάνεται υπόψη και αξιολογείται η ενδεχόμενη δημοσιονομική επίπτωση ή το εύρος του κινδύνου για τις κοινοτικές χρηματοδοτήσεις που συνεπάγονται τα παρακάτω:

- i. τα ευρήματα των επιθεωρήσεων για το επίπεδο λειτουργίας της διαχειριστικής αρχής ή/και των ενδιάμεσων φορέων που λειτουργούν εξ' ονόματος ή για λογαριασμό της,
  - ii. τα αποτελέσματα των διοικητικών ελέγχων της Αρχής Πιστοποίησης,
  - iii. τα ευρήματα των ελέγχων της Αρχής Ελέγχου,
  - iv. τα ευρήματα των επιτόπου επαληθεύσεων της διαχειριστικής αρχής,
  - v. τα ευρήματα από ελέγχους ποιότητας του ΕΣΠΕΛ,
  - vi. τα ευρήματα από ελέγχους των ελεγκτικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
  - vii. τα ευρήματα από άλλα ελεγκτικά όργανα (Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων, Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης, Ελεγκτικό Συνέδριο),
  - viii. κάθε άλλη τεκμηριωμένη πληροφορία που έρχεται σε γνώση της Αρχής Πιστοποίησης. (καταγγελίες, δημοσιεύσεις κλπ),
- να διενεργεί επιτόπιες επιθεωρήσεις στις διαχειριστικές αρχές, τους ενδιάμεσους φορείς και στους δικαιούχους,
- (iii) διασφαλίζει για σκοπούς πιστοποίησης, ότι έχει λάβει επαρκείς πληροφορίες από τη διαχειριστική αρχή σχετικά με τις διαδικασίες που εφαρμόστηκαν, τα διαθέσιμα στο ΟΠΣ και στο φάκελο πράξης στοιχεία και λογιστικές εγγραφές και τις επαληθεύσεις που πραγματοποιήθηκαν όσον αφορά τις δαπάνες που περιλαμβάνονται στις δηλώσεις δαπανών,
  - (iv) συνυπολογίζει για σκοπούς πιστοποίησης, τα αποτελέσματα όλων των ελέγχων που διενεργήθηκαν υπό την ευθύνη της αρχής ελέγχου,
  - (v) τηρεί σε ηλεκτρονική μορφή, λογιστικά μητρώα για τις δαπάνες που υποβάλλονται στην Επιτροπή,
  - (vi) τηρεί μητρώο των ποσών που μπορούν να ανακτηθούν και των ποσών που αποσύρονται μετά από ακύρωση του συνόλου ή μέρους της συνεισφοράς για μια πράξη. Τα ανακτηθέντα ποσά επιστρέφονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης πριν από το κλείσιμο του ΕΠ, με αφαίρεσή τους από την επόμενη κατάσταση δαπανών.
  - (vii) υποβάλλει στην Επιτροπή προσωρινές προβλέψεις για τις μελλοντικές αιτήσεις πληρωμών σύμφωνα με το άρθρο 76, παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.
  - (viii) αποστέλλει στην Επιτροπή, έως τις 31 Μαρτίου κάθε έτους αρχής γενομένης από το 2008, δήλωση, σύμφωνα με το υπόδειγμα του Παρ. XI του Καν. (ΕΚ)

1828/06, στην οποία αναφέρονται, για κάθε άξονα προτεραιότητας των ΕΠ, τα εξής:

- Τα ποσά τα οποία αποσύρθηκαν από δηλώσεις δαπανών που υποβλήθηκαν κατά το προηγούμενο έτος μετά την ακύρωση του συνόλου ή μέρους της δημόσιας συνεισφοράς για μια πράξη,
  - Τα ανακτηθέντα ποσά που αφαιρέθηκαν από αυτές τις δηλώσεις δαπανών,
  - Δήλωση των ποσών που πρέπει να ανακτηθούν στις 31 Δεκεμβρίου του προηγούμενου έτους, ταξινομημένων κατά το έτος έκδοσης των ενταλμάτων είσπραξης,
- (ix) αποστέλλει στην Επιτροπή την κατάσταση δαπανών που αναφέρεται στο άρθρο 88 του Καν. (ΕΚ) 1083/06, με βάση το υπόδειγμα του Παρ. XIV του Καν. (ΕΚ) 1828/06, προκειμένου να προβεί στο μερικό κλείσιμο ενός ΕΠ,
- (x) συνεργάζεται με τους αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες για τον καθορισμό των κανόνων λειτουργίας του ΟΠΣ ως προς την επεξεργασία των πληροφοριών τις οποίες χρησιμοποιεί κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της.

Ως αρχή πιστοποίησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ, σύμφωνα με το άρθρο 61 του Καν.1083/2006 ορίζεται η Ειδική Υπηρεσία Αρχή Πληρωμής του ΚΠΣ, των κοινοτικών πρωτοβουλιών και του Ταμείου Συνοχής του ΚΠΣ 2000-2006, η οποία υπάγεται στο Γενικό Γραμματέα Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και μετονομάζεται σε αρχή πιστοποίησης.

4.1.6 Αρχή ελέγχου

Η αρχή ελέγχου έχει την ευθύνη για την επαλήθευση της αποτελεσματικής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του ΕΠ. Στο πλαίσιο αυτό η αρχή ελέγχου αναλαμβάνει τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 62 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Ειδικότερα:

- (i) Διασφαλίζει την εκτέλεση των ελέγχων για την επαλήθευση της ουσιαστικής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του ΕΠ,
- (ii) Διασφαλίζει ότι οι έλεγχοι των πράξεων πραγματοποιούνται σε κατάλληλο δείγμα για την επαλήθευση των δηλωνόμενων στην Επιτροπή δαπανών, για το σκοπό αυτό διαμορφώνει μεθοδολογία δειγματοληψίας πράξεων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006,
- (iii) Υποβάλλει στην Επιτροπή, εντός εννέα μηνών από την έγκριση του ΕΠ, στρατηγική ελέγχου, η οποία καλύπτει τους φορείς που θα εκτελέσουν τους ελέγχους, τη μέθοδο ελέγχου που θα χρησιμοποιηθεί σύμφωνα με τα διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ελέγχου, τη μέθοδο δειγματοληψίας για τους ελέγχους των πράξεων, καθώς και ενδεικτικό προγραμματισμό των ελέγχων προκειμένου να

διασφαλίζεται ο έλεγχος των κυριότερων φορέων καθώς και η ομοιόμορφη κατανομή των ελέγχων καθ' όλη την περίοδο προγραμματισμού.

Στην περίπτωση που εφαρμόζεται κοινό σύστημα σε περισσότερα του ενός επιχειρησιακά προγράμματα, είναι δυνατόν να υποβάλλεται, ενιαία στρατηγική ελέγχου.

(iv) Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου κάθε έτους από το 2008 έως το 2015 υποβάλλει στην Επιτροπή:

- ετήσια έκθεση ελέγχου στην οποία παρατίθενται τα πορίσματα των ελέγχων (συστημάτων και πράξεων) που πραγματοποιήθηκαν κατά το προηγούμενο δωδεκάμηνο που λήγει στις 30 Ιουνίου του συγκεκριμένου έτους σύμφωνα με την στρατηγική ελέγχου του ΕΠ, και αναφέρονται οι τυχόν ελλείψεις που διαπιστώθηκαν στα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου του προγράμματος. Η πρώτη έκθεση, που θα υποβληθεί στις 31 Δεκεμβρίου 2008 το αργότερο, καλύπτει την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2007 μέχρι τις 30 Ιουνίου 2008. Οι πληροφορίες που αφορούν τους ελέγχους που διεξάγονται μετά την 1η Ιουλίου 2015 περιλαμβάνονται στην τελική έκθεση ελέγχου η οποία υποστηρίζει τη δήλωση κλεισίματος,
- γνωμοδότηση, βάσει των ελέγχων που έχουν πραγματοποιηθεί υπό την ευθύνη της και άλλων ελέγχων, ως προς το κατά πόσον το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου λειτουργεί ουσιαστικά ώστε να διασφαλίζει επαρκώς το γεγονός ότι οι καταστάσεις δαπανών που υποβάλλονται στην Επιτροπή είναι ορθές και, συνεπώς, ότι οι σχετικές συναλλαγές είναι νόμιμες και κανονικές,
- δήλωση μερικού κλεισίματος, ανάλογα με την περίπτωση δυνάμει του άρθρου 88, παρ.2, σημείο(β) του Καν.1083/2006, η οποία αξιολογεί τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών δαπανών.

(v) Υποβάλλει στην Επιτροπή, το αργότερο έως την 31η Μαρτίου 2017, δήλωση κλεισίματος του προγράμματος, στην οποία αξιολογείται η εγκυρότητα της αίτησης πληρωμής του τελικού υπολοίπου καθώς και η νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών συναλλαγών που καλύπτονται από την τελική κατάσταση δαπανών η οποία υποστηρίζεται από τελική έκθεση ελέγχου,

(vi) Μεριμνά για την ηλεκτρονική διαβίβαση στην Επιτροπή των παρατυπιών, οι οποίες αποτέλεσαν αντικείμενο διοικητικών και δικαστικών προσφυγών σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 27 έως 36 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Η αρχή ελέγχου διασφαλίζει ότι το έργο του ελέγχου ασκείται λαμβάνοντας υπόψη διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ελέγχου.

Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της η αρχή ελέγχου διασφαλίζει τη διαφύλαξη δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και εμπιστευτικών πληροφοριών, για τα οποία

λαμβάνουν γνώση αυτή ή/και τα όργανα ελέγχου που λειτουργούν υπό την ευθύνη της.

Ως αρχή ελέγχου, κοινή για όλα τα ΕΠ του ΕΣΠΑ, ορίζεται η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΕΔΕΛ), η οποία συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών - Γενική Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής (Γενικό Λογιστήριο του Κράτους). Η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου είναι επταμελής και είναι ανεξάρτητη από τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ, τους ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης και την αρχή πιστοποίησης.

4.1.6.1 Έλεγχοι υπό την ευθύνη της αρχής ελέγχου

Για τις ανάγκες της εκτέλεσης των ελέγχων και τη λειτουργία της Επιτροπής Δημοσιονομικού Ελέγχου, συνιστώνται στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών - Γενική Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής (ΓΛΚ) οι Διευθύνσεις:

- (i) Διεύθυνση Προγραμματισμού και Ελέγχων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και έργων που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής, αρμόδια για τον προγραμματισμό και τη διενέργεια ελέγχων Προγραμμάτων και έργων που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής,
- (ii) Διεύθυνση Προγραμματισμού και Ελέγχων Προγραμμάτων και έργων που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας και επιχειρησιακών προγραμμάτων που εντάσσονται στο στόχο Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία, αρμόδια για τον προγραμματισμό και τη διενέργεια ελέγχων Προγραμμάτων και έργων που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας και επιχειρησιακών προγραμμάτων που εντάσσονται στο στόχο Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία,
- (iii) Διεύθυνση Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Ελέγχων, αρμόδια για την ανάπτυξη μεθοδολογίας επιλογής δείγματος, την διαχείριση της έκθεσης ελέγχου, την παροχή γνωμοδοτήσεων, την παρακολούθηση των προτεινόμενων διορθωτικών μέτρων, καθώς και για την αξιολόγηση των ελέγχων και τη δήλωση κλεισίματος ΕΠ.

Η αξιοπιστία των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου εκτιμάται με βάση κριτήρια που καθορίζονται από την αρχή ελέγχου για τους ελέγχους των συστημάτων. Περιλαμβάνει επίσης ποσοτική αξιολόγηση όλων των καιρίων στοιχείων των συστημάτων και καλύπτει τις βασικές αρχές και τους ενδιάμεσους φορείς που συμμετέχουν στη διαχείριση και τον έλεγχο του επιχειρησιακού προγράμματος. Στο φάκελο ελέγχου τηρείται αρχείο των αξιολογήσεων που διενεργήθηκαν.

Οι έλεγχοι των πράξεων πραγματοποιούνται επιτόπου, βάσει εγγράφων και αρχείων που τηρούνται από το δικαιούχο. Οι έλεγχοι επαληθεύουν ότι πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- (α) η πράξη ικανοποιεί τα κριτήρια επιλογής για το ΕΠ, υλοποιήθηκε σύμφωνα με την απόφαση ένταξης και πληροί οποιονδήποτε ισχύοντα όρο ως προς τη λειτουργικότητα και τη χρήση της ή σχετικά με τους επιδιωκόμενους στόχους·
- (β) οι δηλωθείσες στην Επιτροπή δαπάνες αντιστοιχούν στα λογιστικά έγγραφα και τα δικαιολογητικά που τηρούνται από το δικαιούχο·
- (γ) οι δηλωθείσες στην Επιτροπή δαπάνες συνάδουν προς τους κοινοτικούς και τους εθνικούς κανόνες
- (δ) η δημόσια συνεισφορά έχει καταβληθεί στο δικαιούχο σύμφωνα με το άρθρο 80 του Κανονισμού.

Οι έλεγχοι διενεργούνται βάσει ετήσιου προγραμματισμού που εγκρίνεται από την Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου στο πλαίσιο της στρατηγικής ελέγχου, ύστερα από εισήγηση της αρμόδιας Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Ελέγχων. Επίσης διενεργούνται έκτακτοι έλεγχοι εκτός προγραμματισμού, όταν αυτό απαιτείται.

Όταν τα προβλήματα που διαπιστώνονται εντοπίζονται στη λειτουργία των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου και ως εκ τούτου συνεπάγονται κίνδυνο για άλλες πράξεις στο πλαίσιο του ΕΠ, η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου εξασφαλίζει τη διενέργεια περαιτέρω εξέτασης, συμπεριλαμβανομένων πρόσθετων ελέγχων όπου κρίνεται απαραίτητο, προκειμένου να προσδιοριστεί το μέγεθος αυτών των προβλημάτων.

4.1.6.2 Όργανα ελέγχου

Οι έλεγχοι διενεργούνται από ελεγκτικές ομάδες που συγκροτούνται από υπαλλήλους των τριών Διευθύνσεων της παραγράφου 4.1.6.1 και υπαλλήλους των λοιπών υπηρεσιών της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής. Οι ανωτέρω ελεγκτικές ομάδες δύνανται να συνεπικουρούνται στο έργο τους από εμπειρογνώμονες. Οι εμπειρογνώμονες μπορεί να είναι δημόσιοι υπάλληλοι κατηγορίας ΠΕ ή ΤΕ και ιδιώτες. Οι ιδιώτες εμπειρογνώμονες είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο εμπειρογνομόνων.

Στο μητρώο εμπειρογνομόνων, που καταρτίζεται και τηρείται από την Γενική Διεύθυνση Διοίκησης και Ελέγχου συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ προγραμμάτων, εγγράφονται με απόφαση του προϊσταμένου αυτής, ύστερα από δημόσια πρόσκληση και αξιολόγηση από την Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου, πρόσωπα, τα οποία έχουν ειδικές γνώσεις και εμπειρία σχετική με τους διενεργούμενους υπό την ευθύνη της ελέγχους. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών ορίζονται επιμέρους θέματα για την κατάρτιση του μητρώου εμπειρογνομόνων.

Με απόφαση της Επιτροπής Δημοσιονομικού Ελέγχου μετά από εισήγηση του αρμόδιου προϊσταμένου Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Ελέγχων, οι έλεγχοι δύνανται να ανατίθενται σε ελεγκτικές εταιρείες.

Στην περίπτωση που οι έλεγχοι διενεργούνται από φορείς διαφορετικούς από την αρχή ελέγχου, η αρχή ελέγχου διασφαλίζει ότι οι φορείς αυτοί διαθέτουν την αναγκαία λειτουργική ανεξαρτησία από τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ, τους ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης και την αρχή πιστοποίησης.

4.1.7 Φορέας Υπεύθυνος για την έκθεση και παροχή γνώμης του άρθρου 71(3)

Σύμφωνα με το άρθρο 71(2) του Καν. (ΕΚ) 1083/06 η κοινοποίηση του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου του ΕΠ στην Επιτροπή πρέπει να συνοδεύεται από έκθεση στην οποία να αποτυπώνονται τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του συστήματος και διατύπωση γνώμης σχετικά με τη συμμόρφωσή του συστήματος με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 58-62 του ίδιου κανονισμού.

Η έκθεση και η γνώμη σχετικά με τα παραπάνω θα συνταχθούν είτε από την αρχή ελέγχου είτε από ιδιωτικό φορέα αποδεδειγμένης εμπειρίας, μετά από αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του προγράμματος, κατά την οποία θα έχουν ληφθεί υπόψη διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ελέγχου. Στην περίπτωση ιδιωτικού φορέα, αυτός θα επιλεγεί μετά από διαγωνισμό που θα γίνει με βάση τις κείμενες διατάξεις. Αναθέτουσα αρχή θα είναι η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου.

4.1.8 Φορέας υπεύθυνος για την είσπραξη των πληρωμών από την Επιτροπή

Φορέας υπεύθυνος για την είσπραξη των πληρωμών από την Επιτροπή είναι η αρχή πιστοποίησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ, η οποία προσδιορίστηκε στο υποκεφάλαιο 4.1.5 του παρόντος. Η Επιτροπή παραλαμβάνοντας τις αιτήσεις, βεβαιώσεις και πιστοποιήσεις από την αρχή πιστοποίησης, ανταποκρινόμενη βάσει των εσωτερικών της διαδικασιών, καταθέτει την αιτηθείσα συμμετοχή της στην Τράπεζα της Ελλάδος, στους ειδικούς λογαριασμούς που έχει ανοίξει για το σκοπό αυτό η αρχή πιστοποίησης. Η αρχή πιστοποίησης:

- (i) είναι αποδέκτης των εγκρίσεων πληρωμών των Ταμείων που πραγματοποιούνται από την Επιτροπή
- (ii) ενημερώνει το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους για τη διάθεση των πιστώσεων που εισπράχθηκαν ανά ΕΠ και Ταμείο,
- (iii) παρακολουθεί τη διαδικασία μεταφοράς των σχετικών πιστώσεων στους δικαιούχους και μεριμνά ώστε αυτή να πραγματοποιείται το συντομότερο δυνατό και χωρίς καμία κράτηση

4.1.9 Φορέας/είς υπεύθυνος/οι για τη διενέργεια πληρωμών στους δικαιούχους

Η εθνική και κοινοτική συμμετοχή για όλες τις πράξεις που εντάσσονται στο ΕΠ αποτελούν δημόσιες επενδύσεις και χρηματοδοτούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Φορείς υπεύθυνοι για τη διενέργεια πληρωμών στους δικαιούχους (φορείς χρηματοδότησης) είναι κατά περίπτωση τα Υπουργεία, οι Περιφέρειες και οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, οι οποίοι είναι αρμόδιοι για την υποβολή πρότασης κατάρτισης του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.

Η πληρωμή στους δικαιούχους γίνεται τμηματικά με αποφάσεις χρηματοδότησης που εκδίδονται από τη Δ/ση Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και έγκριση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, ύστερα από αίτημα των φορέων χρηματοδότησης.

Η απόδοση στους δικαιούχους γίνεται σε κάθε περίπτωση χωρίς καμία μείωση ή κράτηση ή μεταγενέστερη ειδική επιβάρυνση που επιφέρει μείωση των ποσών αυτών.

4.2 ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

4.2.1 Διυπουργική Επιτροπή κοινοτικών προγραμμάτων (ΔΕΠ)

Για την επίτευξη της πολιτικής για τη συνοχή και των στρατηγικών στόχων που περιγράφονται στο ΕΣΠΑ, έχει συσταθεί Διυπουργική Επιτροπή κοινοτικών προγραμμάτων (Νόμος 3483/2006, άρθρο 20), έργο της οποίας είναι ο συντονισμός και η παρακολούθηση της εφαρμογής των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων με στόχο τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων και τη μεγιστοποίηση της απορροφητικότητας των κοινοτικών κονδυλίων.

Η ΔΕΠ αποτελεί στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 ένα ολιγομελές σχήμα διοίκησης του ΕΣΠΑ και των προγραμμάτων, το οποίο εξασφαλίζει την απαραίτητη ευελιξία και επιτάχυνση της διαδικασίας λήψης πολιτικών αποφάσεων σε στρατηγικό, διαχειριστικό και επιχειρησιακό επίπεδο, σε συνέργεια με τις πολιτικές του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ). Η ΔΕΠ εκφράζει γνώμη επί των εκθέσεων στρατηγικής παρακολούθησης του ΕΣΠΑ που υποβάλλονται στην Επιτροπή δυνάμει του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και δίνει κατευθύνσεις στην ετήσια διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης ΕΠ.

Στην Επιτροπή συμμετέχουν ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών ως πρόεδρος και οι υπουργοί Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης, Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος-Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων, Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας, ως μέλη. Ως εισηγητής συμμετέχει επιπλέον ο υφυπουργός Οικονομίας & Οικονομικών, αρμόδιος για θέματα κοινοτικών προγραμμάτων.

Τη διοικητική υποστήριξη της Διυπουργικής Επιτροπής και την παρακολούθηση της υλοποίησης των αποφάσεων της αναλαμβάνει η Γενική Γραμματεία Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπ.Οι.Ο. μέσω της εθνικής αρχής συντονισμού.

4.2.2 Ετήσια διάσκεψη Προέδρων επιτροπών παρακολούθησης επιχειρησιακών προγραμμάτων (ΕΔΙΠ)

Η παρακολούθηση της εκπλήρωσης των στόχων των Ταμείων και των ΕΠ στο σύνολό τους γίνεται από την ετήσια διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ.

Η διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης συγκροτείται εντός 3 μηνών από τη συγκρότηση των επιτροπών παρακολούθησης του συνόλου των ΕΠ. Της διάσκεψης των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ προεδρεύει ο υπουργός Οικονομίας & Οικονομικών.

Η διάσκεψη θεσπίζει τον εσωτερικό της κανονισμό μετά από εισήγηση της εθνικής αρχής συντονισμού. Συνέρχεται ετησίως μετά από πρόσκληση του προέδρου της με αντικείμενο την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης των στρατηγικών στόχων του ΕΣΠΑ και της συμβολής κάθε ΕΠ στους στόχους αυτούς.

Ως μέλη συμμετέχουν

- Οι Πρόεδροι των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ (συμπεριλαμβανομένων όλων των Γενικών Γραμματέων των Περιφερειών), του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και του ΕΠ Αλιεία
- Εκπρόσωποι της εθνικής αρχής συντονισμού και της ΕΥΣΕΚΤ
- Εκπρόσωπος της αρχής πιστοποίησης
- Εκπρόσωπος της αρχής ελέγχου (με ρόλο παρατηρητή)
- Εκπρόσωποι των ειδικών υπηρεσιών συντονισμού δράσεων (π.χ. Υπουργείο Πολιτισμού, Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, κλπ)
- Εκπρόσωπος της Ένωσης Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδος
- Εκπρόσωπος της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων
- Εκπρόσωποι των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων
- Εκπρόσωπος της Γενικής Γραμματείας Ισότητας
- Εκπρόσωποι αντιπροσωπευτικών μη κυβερνητικών οργανώσεων (εκπρόσωπος της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία, κλπ)
- Αντιπροσωπεία της Επιτροπής με ρόλο παρατηρητή.

Στη Διάσκεψη των προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ μπορούν να προσκληθούν μη μόνιμα μέλη π.χ. ειδικοί επιστήμονες ή εμπειρογνώμονες σε οικονομικά, τεχνικά, κοινωνικά, επιστημονικά και λοιπά θέματα ανάλογα με την ημερήσια διάταξη της διάσκεψης.

Η διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ:

- Παρακολουθεί τα αποτελέσματα της εφαρμογής των προγραμμάτων και τη συμβολή τους στους στρατηγικούς στόχους που περιλαμβάνονται στο ΕΣΠΑ και υποβάλλει σχετική έκθεση στη Διυπουργική Επιτροπή Κοινοτικών Προγραμμάτων.
- Παρακολουθεί την πορεία υλοποίησης των εφαρμοζόμενων πολιτικών και διαμορφώνει προτάσεις για το συντονισμό τους και την ευρεία εφαρμογή τους.
- Παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών για τη διασφάλιση του συντονισμού και της συμπληρωματικότητας των δράσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων με το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας.

Η ΕΔΙΠ δεν υποκαθιστά τις Επιτροπές Παρακολούθησης των ΕΠ στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.

Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών είναι δυνατή η συγκρότηση επιτροπών συμβουλευτικού χαρακτήρα για το συντονισμό των παρεμβάσεων σε ειδικούς τομείς, στις οποίες προεδρεύουν μέλη της Διάσκεψης.

Για την υποβοήθηση του έργου της ΕΔΙΠ, η παρακολούθηση της εκπλήρωσης των στόχων του ΕΚΤ γίνεται από την ετήσια διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ αρμοδιότητας ΕΚΤ και των ΕΠ τα οποία υλοποιούν δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%) (ΕΔΙΠΕΚΤ). Η ΕΔΙΠΕΚΤ συνέρχεται ετησίως πριν από την ΕΔΙΠ και έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα.

Για την υποβοήθηση του έργου της ΕΔΙΠ, συνιστάται τεχνική επιτροπή συμβουλευτικού χαρακτήρα στην οποία μετέχουν εκπρόσωποι των Υπουργείων που εμπλέκονται στο σχεδιασμό και υλοποίηση των ΕΠ του ΕΣΠΑ και εκπρόσωποι της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ). Η επιτροπή εισηγείται στην ΕΔΙΠ προτάσεις αναφορικά με την οριζόντια ενσωμάτωση και εφαρμογή των αρχών της προσβασιμότητας και μη διάκρισης των Ατόμων με Αναπηρία στα ΕΠ του ΕΣΠΑ.

Τη γραμματειακή υποστήριξη της διάσκεψης αναλαμβάνει η εθνική αρχή συντονισμού, η οποία επιφορτίζεται με την προετοιμασία της σχετικής τεκμηρίωσης για τη διεξαγωγή των συνεδριάσεων καθώς και της ημερήσιας διάταξης και των πρακτικών που τηρούνται.

4.2.3 Επιτροπή παρακολούθησης προγράμματος

Σύμφωνα με το άρθρο 63 του Καν. (ΕΚ) 1083/06 για κάθε ΕΠ συστήνεται επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ με αποστολή την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας υλοποίησης του ΕΠ.

Η επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ συστήνεται εντός 3 μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης από την Επιτροπή της απόφασης έγκρισης του ΕΠ.

Η σύνθεση της επιτροπής παρακολούθησης του ΕΠ ορίζεται με τη σύμφωνη γνώμη της διαχειριστικής αρχής, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της εταιρικής σχέσης στη διαχείριση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των παρεμβάσεων σε όλα τα στάδια υλοποίησης του προγράμματος.

Πρόεδρος της επιτροπής παρακολούθησης του προγράμματος «Εθνικό Αποθεματικό για Απρόβλεπτα» είναι ο Γενικός Γραμματέας Επενδύσεων & Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας & Οικονομικών.

Ως μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης συμμετέχουν:

- Ο προϊστάμενος της διαχειριστικής αρχής του προγράμματος
- Εκπρόσωπος της εθνικής αρχής συντονισμού
- Εκπρόσωπος της ΕΥΣΕΚΤ, εφόσον το πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%)
- Εκπρόσωπος της αρχής πιστοποίησης
- Εκπρόσωπος της αρχής ελέγχου (με ρόλο παρατηρητή)
- Εκπρόσωποι των ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης του προγράμματος
- Εκπρόσωποι Υπουργείων ή άλλων κρατικών αρχών
- Εκπρόσωποι δημόσιων αρχών και ειδικών υπηρεσιών συντονισμού που είναι αρμόδιες για θέματα κρατικών ενισχύσεων, απασχόλησης, περιβάλλοντος, υγείας- κοινωνικής αλληλεγγύης, έρευνας και τεχνολογίας, δημόσιας διοίκησης, πολιτισμού κλπ.
- Εκπρόσωπος της Ένωσης Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδος
- Εκπρόσωπος της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων
- Εκπρόσωποι των Οικονομικών και Κοινωνικών Εταίρων. Ενδεικτικά: Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών (Σ.Ε.Β.), Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών, Βιοτεχνών, Εμπόρων Ελλάδος (Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.), Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου (Ε.Σ.Ε.Ε.), Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος (Γ.Σ.Ε.Ε.), Ανώτατη Διοίκηση Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (Α.Δ.Ε.Δ.Υ.), Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.) κλπ.

- Εκπρόσωπος της Επιτροπής ή και των ΕΤΕ ή ΕΤΕπ στην περίπτωση που οι τελευταίες συνεισφέρουν στο ΕΠ (με συμβουλευτικό ρόλο).
- Εκπρόσωποι αντιπροσωπευτικών μη κυβερνητικών οργανώσεων (Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, περιβαλλοντικές οργανώσεις κλπ.).

Στη σύνθεση της επιτροπής παρακολούθησης διασφαλίζεται, κατά το δυνατόν, η ισόρροπη συμμετοχή ανδρών και γυναικών.

Κατά τις συνεδριάσεις της επιτροπής παρακολούθησης μπορούν να προσκληθούν μη μόνιμα μέλη π.χ. ειδικοί επιστήμονες ή εμπειρογνώμονες σε οικονομικά, τεχνικά, κοινωνικά, επιστημονικά και λοιπά θέματα ανάλογα με την ημερήσια διάταξη της συνεδρίασης.

Την υποστήριξη των εργασιών της επιτροπής παρακολούθησης αναλαμβάνει η διαχειριστική αρχή του προγράμματος, η οποία επιφορτίζεται με την προετοιμασία της σχετικής τεκμηρίωσης για τη διεξαγωγή των συνεδριάσεων καθώς και της ημερήσιας διάταξης και των πρακτικών που τηρούνται.

Η επιτροπή παρακολούθησης του προγράμματος λειτουργεί με βάση εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας στο πλαίσιο της εθνικής έννομης τάξης. Ο κανονισμός λειτουργίας καθορίζεται σε συνεργασία με τη διαχειριστική αρχή του προγράμματος, ώστε να εξασφαλίζεται η εκπλήρωση των καθηκόντων της επιτροπής που απορρέουν από τον Κανονισμό (ΕΚ) 1083/2006. Στην πρώτη συνεδρίασή της η Επιτροπή εγκρίνει τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας της.

Η επιτροπή παρακολούθησης του προγράμματος έχει τις αρμοδιότητες που ορίζονται στο άρθρο 65 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Ειδικότερα :

- εξετάζει και εγκρίνει τα κριτήρια για την επιλογή των προς χρηματοδότηση πράξεων εντός έξι μηνών από την έγκριση του προγράμματος και εγκρίνει τις τυχόν αναθεωρήσεις των κριτηρίων αυτών σύμφωνα με τις ανάγκες του προγραμματισμού,
- επανεξετάζει σε περιοδική βάση την πρόοδο που σημειώθηκε στην επίτευξη των ειδικών στόχων του προγράμματος με βάση τα έγγραφα που υποβάλλει η διαχειριστική αρχή,
- εξετάζει τα αποτελέσματα της υλοποίησης, ιδίως δε την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται για κάθε άξονα προτεραιότητας και τη συμβολή στους στόχους της στρατηγικής της Λισσαβόνας και παρέχει κατευθύνσεις στην οικεία διαχειριστική αρχή για την επίτευξή τους, καθώς και τις αξιολογήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 48, παράγραφος 3, του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 και στο υποκεφάλαιο 3,
- εξετάζει και εγκρίνει τις ετήσιες και την τελική έκθεση υλοποίησης που αναφέρονται στο άρθρο 67 του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006,
- ενημερώνεται σχετικά με την ετήσια έκθεση ελέγχου ή με το τμήμα της έκθεσης που αφορά το οικείο πρόγραμμα, καθώς και για τυχόν σχετικά σχόλια

τα οποία μπορεί να διατυπώσει η Επιτροπή μετά την εξέταση της εν λόγω έκθεσης ή του σχετικού τμήματός της,

- προτείνει στη διαχειριστική αρχή οποιαδήποτε αναθεώρηση ή εξέταση του προγράμματος η οποία ενδεχομένως μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων του ή στη βελτίωση της διαχείρισής τους, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοοικονομικής διαχείρισής του,
- εξετάζει και εγκρίνει οποιαδήποτε πρόταση για την τροποποίηση του περιεχομένου της απόφασης της Επιτροπής σχετικά με τη συνεισφορά των Ταμείων,
- προτείνει στην ετήσια διάσκεψη των προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης τροποποιήσεις που επιφέρουν αλλαγή στη συνολική και την ετήσια συμμετοχή των Ταμείων.

4.2.4 Δείκτες παρακολούθησης

Σύμφωνα με το άρθρο 66 παρ.2 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, η παρακολούθηση του προγράμματος διενεργείται από τη διαχειριστική αρχή και την επιτροπή παρακολούθησης του προγράμματος, κυρίως με βάση τους δείκτες (χρηματοοικονομικούς και δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων) που θα καθορισθούν για κάθε άξονα προτεραιότητας του προγράμματος σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ. 1, περ. (γ) του ίδιου κανονισμού.

Οι δείκτες που θα επιλεγούν για την παρακολούθηση της επίτευξης των στόχων του προγράμματος, όταν μία τομεακή ή εδαφική κρίση λάβει χώρα, θα ανταποκρίνονται στον ιδιαίτερο χαρακτήρα του προγράμματος, στους στόχους του καθώς και στις κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές συνθήκες που επικρατούν στο γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του.

Τα δεδομένα που απαιτούνται για τον υπολογισμό των τιμών των δεικτών κατά την υλοποίηση του προγράμματος συλλέγονται σε επίπεδο έργου και συναθροίζονται σε επίπεδο άξονα προτεραιότητας και τέλος σε επίπεδο προγράμματος.

Στο πλαίσιο της τακτικής αξιολόγησης της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της υλοποίησης του προγράμματος, η διαχειριστική αρχή διαβιβάζει στην επιτροπή παρακολούθησης τα δεδομένα που προκύπτουν από το σύστημα παρακολούθησης και αφορούν κυρίως σε συγκεντρωτικά οικονομικά στοιχεία και πληροφορίες σχετικά με τους δείκτες κυρίως εκροών και αποτελεσμάτων.

Για τη συλλογή αξιόπιστων χρηματοοικονομικών και στατιστικών δεδομένων σχετικών με την υλοποίηση του προγράμματος θα χρησιμοποιηθεί το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα στο οποίο θα τηρούνται πληροφορίες για όλες τις πράξεις που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα.

4.2.5 Ετήσια έκθεση

Στο πλαίσιο της παρακολούθησης του προγράμματος η διαχειριστική αρχή συντάσσει ετήσια έκθεση υλοποίησης του προγράμματος την οποία αποστέλλει στην Επιτροπή μετά την έγκρισή της από την επιτροπή παρακολούθησης (άρθρο 67 παρ. 1 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006). Η έκθεση περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου και συντάσσεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006 και τις οδηγίες της εθνικής αρχής συντονισμού.

Στο παραπάνω πλαίσιο η διαχειριστική αρχή μεριμνά σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού και την ΕΥΣΕΚΤ, εφόσον το πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%), για τη συνεχή παρακολούθηση και βελτίωση των δεικτών που θα χρησιμοποιηθούν για την παρακολούθηση και αξιολόγηση του προγράμματος.

4.2.6 Ετήσια εξέταση προγράμματος

Σύμφωνα με το άρθρο 68 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, κάθε χρόνο μετά την υποβολή της ετήσιας έκθεσης, η διαχειριστική αρχή του προγράμματος και η Επιτροπή εξετάζουν από κοινού την πρόοδο υλοποίησης του προγράμματος, τα κύρια αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν κατά το προηγούμενο έτος, τη χρηματοοικονομική υλοποίηση καθώς και οποιοδήποτε παράγοντα μπορεί να οδηγήσει σε βελτίωση της υλοποίησης προκειμένου να επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Είναι δυνατόν επίσης να εξετάζονται θέματα λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου που επισημαίνονται στην τελευταία ετήσια έκθεση ελέγχου που προβλέπεται στο άρθρο 62 παρ.1 περ. δ-ι του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.

Για οποιοδήποτε σχόλιο διατυπώσει η Επιτροπή μετά την ετήσια εξέταση του προγράμματος, η διαχειριστική αρχή σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού ενημερώνει την επιτροπή παρακολούθησης και την Επιτροπή για τα μέτρα που ελήφθησαν αναφορικά με τα σχόλια αυτά.

4.2.7 Παρακολούθηση των πιστώσεων των Περιφερειών μεταβατικής στήριξης

Για τις πέντε περιφέρειες που εμπίπτουν στο άρθρο 8 του Κανονισμού 1083/06 επιβάλλονται υποχρεωτικές πιστώσεις και διακριτή παρακολούθησή των πιστώσεων αυτών στα ΕΠ (πόροι που προέρχονται από το ΕΤΠΑ και ΕΚΤ). Οι Περιφέρειες αυτές χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: στις Περιφέρειες στατιστικής σύγκλισης (Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία, Αττική) και στις Περιφέρειες σταδιακής εισόδου (Στερεά Ελλάδα, Νότιο Αιγαίο).

Οι συγχρηματοδοτούμενες αναπτυξιακές παρεμβάσεις στις Περιφέρειες αυτές (εκτός του Ταμείου Συνοχής) θα υλοποιηθούν μέσω:

- των αντίστοιχων περιφερειακών ΕΠ (συγχρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ) και
- των τριών (3) τομεακών ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ.

Επισημαίνεται ότι οι ανάγκες των οκτώ Περιφερειών αμιγούς Στόχου Σύγκλισης θα καλυφθούν από όλα τα τομεακά ΕΠ όσο και από τα περιφερειακά ΕΠ με απόλυτα διακριτές πιστώσεις.

Η τήρηση των πιστώσεων για τις περιφέρειες μεταβατικής στήριξης διασφαλίζεται πλήρως σε προγραμματικό επίπεδο με την ύπαρξη διακριτών αξόνων προτεραιότητας για κάθε τύπο Περιφερειών, ως εξής:

- Τα περιφερειακά ΕΠ έχουν διακριτούς Άξονες Προτεραιότητας για κάθε Περιφέρεια που περιλαμβάνουν.
- Τα τρία (3) τομεακά ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ και καλύπτουν και τους τρεις τύπους Περιφερειών (αμιγής στόχος 1, στατιστική σύγκλιση, σταδιακή είσοδος) έχουν διακριτούς θεματικούς Άξονες Προτεραιότητας που επαναλαμβάνονται για κάθε έναν από τους τρεις τύπους Περιφερειών.

Όλα τα παραπάνω επιβεβαιώνονται κατά την υλοποίηση, με τη σύνθεση και παρακολούθηση των σχετικών πληροφοριών στο ΟΠΣ.

4.3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

4.3.1 Γενικά

Για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των κοινοτικών και εθνικών πόρων που συνδράμουν την πολιτική για τη συνοχή, προβλέπεται η διεξαγωγή αξιολογήσεων πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την υλοποίηση του ΕΠ (άρθρα 47-49 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006). Οι αξιολογήσεις αυτές, στρατηγικής ή επιχειρησιακής φύσης, λαμβάνουν υπόψη το στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης και τη σχετική κοινοτική νομοθεσία όσον αφορά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και τη στρατηγική περιβαλλοντική αξιολόγηση. Πραγματοποιούνται με ευθύνη του κράτους μέλους ή της Επιτροπής και διεξάγονται από εμπειρογνώμονες ή φορείς λειτουργικά ανεξάρτητους από την αρχή πιστοποίησης και την αρχή ελέγχου που έχουν οριστεί στο πλαίσιο του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του προγράμματος. Τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων δημοσιοποιούνται με βάση τους εφαρμοστέους κανόνες για την πρόσβαση στα έγγραφα.

4.3.2 Αξιολογήσεις επιχειρησιακής φύσης

Σύμφωνα με το άρθρο 48 παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 τα κράτη μέλη πραγματοποιούν αξιολογήσεις που συνδέονται με την παρακολούθηση ΕΠ, ιδίως όταν, κατά την εν λόγω παρακολούθηση διαπιστωθεί σημαντική απόκλιση από τους στόχους

που τέθηκαν αρχικά ή όταν υποβάλλονται προτάσεις για την αναθεώρηση των προγραμμάτων αυτών (αξιολογήσεις επιχειρησιακής φύσης).

Επιπλέον σύμφωνα με τον προαναφερόμενο Κανονισμό, τα κράτη μέλη μπορούν για τα ΕΠ του στόχου «Σύγκλιση» και σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, να συντάσσουν σχέδιο αξιολόγησης που περιλαμβάνει τις ενδεικτικές δραστηριότητες αξιολόγησης που σκοπεύει να πραγματοποιήσει το κράτος μέλος κατά τις διάφορες φάσεις της υλοποίησης.

Στο πλαίσιο αυτό η Ελλάδα αξιοποιώντας και τις οδηγίες της Επιτροπής για την αξιολόγηση των ΕΠ και του ΕΣΠΑ κατά την διάρκεια της προγραμματικής περιόδου (Draft Working Paper No 5: Evaluation during the programming period: on going evaluation –An integrated management tool) διαμόρφωσε ενδεικτικό σχέδιο αξιολογήσεων της περιόδου 2007-2013, όπου αποτυπώνεται ο προγραμματισμός των αξιολογήσεων σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο στο πλαίσιο των στόχων της «Σύγκλισης» και της «Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και Απασχόλησης».

Οι αξιολογήσεις που συνδέονται με την παρακολούθηση του ΕΠ πραγματοποιούνται με ευθύνη της διαχειριστικής αρχής και σύμφωνα με τις γενικές αρχές που καθορίζονται από την εθνική αρχή συντονισμού για την αξιολόγηση όλων των ΕΠ στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ και σε συνεργασία με την ΕΥΣΕΚΤ, εφόσον το ΕΠ συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%).

Εκτός από τις προτεινόμενες στο σχέδιο, αξιολογήσεις, είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν, κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου και άλλες αξιολογήσεις, σε περιπτώσεις που θα κριθεί αυτό αναγκαίο, λόγω τροποποιήσεων των επιχειρησιακών προγραμμάτων ή του ΕΣΠΑ. Τροποποιήσεις του ΕΠ που θα απαιτήσουν πιθανά αξιολόγηση αφορούν τροποποιήσεις στη χρηματοδοτική κατανομή των διατιθέμενων πόρων μεταξύ των Αξόνων προτεραιότητας, τροποποιήσεις στους στόχους ή/και το περιεχόμενο των Αξόνων του ΕΠ, και τέλος τροποποιήσεις στις Διατάξεις Εφαρμογής. Οι παραπάνω αξιολογήσεις δεν είναι δυνατόν να προσδιορισθούν χρονικά στην παρούσα φάση σχεδιασμού.

Για τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων αυτών η διαχειριστική αρχή ενημερώνει την επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ, την Επιτροπή, την εθνική αρχή συντονισμού και την ΕΥΣΕΚΤ, εφόσον το ΕΠ συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%).

Το ενδεικτικό σχέδιο των αξιολογήσεων με τον προγραμματισμό της περιόδου 2007-2013 παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

4.3.3 Εκ των υστέρων αξιολόγηση

Σύμφωνα με το άρθρο 49 παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/06, η εκ των υστέρων αξιολόγηση αποτελεί ευθύνη της Επιτροπής. Κατά την εκ των υστέρων αξιολόγηση εξετάζονται ζητήματα όπως η έκταση χρήσης των πόρων, η αποτελεσματικότητα και

αποδοτικότητα του προγραμματισμού των Ταμείων και οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από την εφαρμογή του προγράμματος με στόχο την εξαγωγή συμπερασμάτων για την πολιτική στους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Τέλος προσδιορίζονται οι παράγοντες που συνέβαλαν στην επιτυχία ή την αποτυχία της υλοποίησης των ΕΠ και εντοπίζονται οι ορθές πρακτικές.

Η εκ των υστέρων αξιολόγηση είναι στρατηγικής φύσης, διεξάγεται από ανεξάρτητους αξιολογητές και ολοκληρώνεται το αργότερο μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2015. Η διαχειριστική αρχή και η εθνική αρχή συντονισμού συνεργάζονται με την Επιτροπή για τη διενέργεια της αξιολόγησης παρέχοντας τα απαραίτητα στοιχεία

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007 – 2013

ΕΙΔΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΚΥΡΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΑΝΤΑ	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΧΡΟΝΟ-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ Ή ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΧΡΗΜΑΤΟ-ΔΟΤΗΣΗ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	Τεκμηρίωση της συμβολής των ΕΠ στην εφαρμογή του εθνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων	Απαιτήση άρθρου 29 του Καν. 1083/2006 για τη στρατηγική υποβολή εκθέσεων από τα κράτη μέλη	Στα σημεία α, β, γ και δ της παραγράφου 2 του άρθρου 29 του Καν. 1083/2006	Συμβολή στην υποβολή των στρατηγικών εκθέσεων του άρθρου 29 του Καν. 1083/2006	2ο εξάμηνο 2007 2ο εξάμηνο 2009 2ο εξάμηνο 2012	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Γραφείο Πρωθυπουργού, Ειδική Τεχνική Επιτροπή για την Αξιολόγηση, Ε.Ε., αρχή συντονισμού, Διαβουλεύσεις με αρχές διαχείρισης ΕΠ
ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ (ΕΣΠΑ)	Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΣΠΑ στο μέσο της προγραμματικής περιόδου	Επιβεβαίωση της επικαιρότητας της στρατηγικής και της επιτευξιμότητας των στόχων του ΕΣΠΑ	Ποια είναι τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του ΕΣΠΑ έως τώρα; Που εντοπίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τους προγραμματικούς στόχους και ποιες είναι οι βασικές αιτίες; Για ποιους στόχους εκτιμάται χαμηλός βαθμός επίτευξης για το τέλος της προγραμματικής περιόδου και ποιες είναι οι απαραίτητες διορθωτικές παρεμβάσεις προκειμένου να ανατραπεί η τάση αυτή; Πως αποτιμάται η ποιότητα της στοχοθεσίας στο ΕΣΠΑ; Με ποιους τρόπους μπορεί να υπάρξει βελτίωση του προγραμματισμού και της στοχοθεσίας;	Λήψη απόφασης για πιθανή αναθεώρηση του ΕΣΠΑ και των ΕΠ του	1ο εξάμηνο 2011	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Ειδική Τεχνική Επιτροπή για την Αξιολόγηση, Ε.Ε., αρχή συντονισμού, Διαβουλεύσεις με αρχές διαχείρισης ΕΠ
	Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΣΠΑ πριν τη λήξη της προγραμματικής περιόδου	Επιβεβαίωση της επικαιρότητας της στρατηγικής και της επιτευξιμότητας των στόχων του ΕΣΠΑ	Ποια είναι τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του ΕΣΠΑ έως τώρα; Που εντοπίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τους προγραμματικούς στόχους και ποιες είναι οι βασικές αιτίες; Για ποιους στόχους εκτιμάται χαμηλός βαθμός επίτευξης και ποιες είναι οι απαραίτητες διορθωτικές παρεμβάσεις προκειμένου να ανατραπεί η τάση αυτή; Πως αποτιμάται η ποιότητα της στοχοθεσίας στο ΕΣΠΑ; Υπάρχει δυνατότητα και αν ναι με ποιους τρόπους μπορεί να υπάρξει βελτίωση του προγραμματισμού και της στοχοθεσίας, ενόψει και της νέας προγραμματικής περιόδου;	Λήψη απόφασης για πιθανή αναθεώρηση του ΕΣΠΑ και των ΕΠ του	1ο εξάμηνο 2013	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Ειδική Τεχνική Επιτροπή για την Αξιολόγηση, Ε.Ε., αρχή συντονισμού, Διαβουλεύσεις με αρχές διαχείρισης ΕΠ

ΕΙΔΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΚΥΡΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΑΝΤΑ	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΧΡΟΝΟ-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ Ή ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΧΡΗΜΑΤΟ-ΔΟΤΗΣΗ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ :								
1. ΕΠ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΠ στο μέσο της προγραμματικής περιόδου	Επιβεβαίωση της επικαιρότητας της στρατηγικής και της επιτευξιμότητας των στόχων του ΕΠ	Ποια είναι τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του ΕΠ έως τώρα; Που εντοπίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τους προγραμματικούς στόχους και ποιες είναι οι βασικές αιτίες; Για ποιους στόχους εκτιμάται χαμηλός βαθμός επίτευξης για το τέλος της προγραμματικής περιόδου και ποιες είναι οι απαραίτητες διορθωτικές παρεμβάσεις προκειμένου να ανατραπεί η τάση αυτή; Πως αποτιμάται η ποιότητα της στοχοθεσίας στο ΕΠ; Με ποιους τρόπους μπορεί να υπάρξει βελτίωση του προγραμματισμού και της στοχοθεσίας ;	Λήψη απόφασης για πιθανή αναθεώρηση του ΕΠ	1ο εξάμηνο 2011	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Αρχή συντονισμού, Ε.Ε., αρχή διαχείρισης του κάθε ΕΠ
2. ΕΠ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ								
3. ΕΠ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ								
4. ΕΠ ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ								
5. ΕΠ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ								
6. ΕΠ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ								
7. ΕΠ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ								
8. ΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ								
9. ΕΠ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ - ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΠ πριν την λήξη της προγραμματικής περιόδου	Επιβεβαίωση της επικαιρότητας της στρατηγικής και της επιτευξιμότητας των στόχων του ΕΠ	Ποια είναι τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του ΕΠ έως τώρα; Που εντοπίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τους προγραμματικούς στόχους και ποιες είναι οι βασικές αιτίες; Για ποιους στόχους εκτιμάται χαμηλός βαθμός επίτευξης και ποιες είναι οι απαραίτητες διορθωτικές παρεμβάσεις προκειμένου να ανατραπεί η τάση αυτή; Πως αποτιμάται η ποιότητα της στοχοθεσίας στο ΕΠ; Υπάρχει δυνατότητα και αν ναι με ποιους τρόπους μπορεί να υπάρξει βελτίωση του προγραμματισμού και της στοχοθεσίας, ενόψει και της νέας προγραμματικής περιόδου ;	Λήψη απόφασης για πιθανή αναθεώρηση του ΕΠ	1ο εξάμηνο 2013	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Αρχή συντονισμού, Ε.Ε., αρχή διαχείρισης του κάθε ΕΠ
10. ΕΠ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ								
11. ΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ - ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ- ΗΠΕΙΡΟΥ								
12. ΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ								

Παρατήρηση : Στην περίπτωση σημαντικών αλλαγών στην κοινωνικοοικονομική κατάσταση της χώρας ή/και αν διαπιστωθεί απόκλιση από τους στόχους που τέθηκαν αρχικά, είναι δυνατόν να διενεργηθούν αξιολογήσεις του ΕΣΠΑ και των ΕΠ επιπλέον των αναφερομένων στο χρονοδιάγραμμα

4.4 ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ

Σύμφωνα με το άρθρο 69 του κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 «το κράτος μέλος και η διαχειριστική αρχή για το επιχειρησιακό πρόγραμμα παρέχουν πληροφορίες όσον αφορά τις πράξεις και τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα και εξασφαλίζουν τη σχετική δημοσιότητα. Η πληροφόρηση απευθύνεται στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στους δικαιούχους με στόχο την προβολή του ρόλου της Κοινότητας και τη διασφάλιση της διαφάνειας της συνδρομής των Ταμείων». Η εξειδίκευση της εφαρμογής των απαιτήσεων δημοσιότητας και πληροφόρησης περιγράφεται στις διατάξεις (άρθρα 2 έως και 10) του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Για την παροχή των πληροφοριών αυτών αναλαμβάνονται καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος μέτρα δημοσιότητας και πληροφόρησης τα οποία αποτυπώνονται με δομημένο τρόπο στο επικοινωνιακό σχέδιο του ΕΠ. Το επικοινωνιακό σχέδιο περιλαμβάνει τους στόχους και το στοχοθετούμενο κοινό, τη στρατηγική και το περιεχόμενο των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας που θα αναληφθούν για κάθε ομάδα στόχο (δυσνητικοί δικαιούχοι, δικαιούχοι, κοινό), τον ενδεικτικό προϋπολογισμό για την εφαρμογή του επικοινωνιακού σχεδίου, τα διοικητικά τμήματα ή τους διοικητικούς φορείς που θα είναι αρμόδια για την εφαρμογή των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας, ενδεικτικούς τρόπους αξιολόγησης των μέτρων δημοσιότητας και πληροφόρησης αναφορικά με την προβολή και τη γνώση του ΕΠ και το ρόλο της Κοινότητας. Αναλόγως με τις ανάγκες του ΕΠ για πληροφόρηση και δημοσιότητα δύναται να προβλεφθεί η ανάθεση σχετικών δράσεων σε εξωτερικούς εξειδικευμένους σύμβουλους.

Κατά την έναρξη των ΕΠ η διαχειριστική αρχή επιλέγει να υλοποιήσει μια ενέργεια δημοσιοποίησης σύμφωνα με τη φύση και τους στόχους του ΕΠ. Αναφέρονται ενδεικτικά: ημερίδα, δημοσιότητα στον τύπο. Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του ΕΠ πραγματοποιούνται ενέργειες πληροφόρησης και δημοσιότητας εκ των οποίων μια σημαντική ενέργεια ετησίως που θα επικοινωνεί τα επιτεύγματα και τα έργα του ΕΠ. Ενδεικτικά αναφέρονται ημερίδες, συνέδρια, σεμινάρια, δελτία τύπου, εκθέσεις, παραγωγή έντυπου και ηλεκτρονικού ενημερωτικού υλικού καθώς και προβολή στα ΜΜΕ. Τα ΕΠ διατηρούν ιστοσελίδες καθώς και άλλα μέσα πληροφόρησης έντυπα ή ηλεκτρονικά.

Τα μέτρα δημοσιότητας και πληροφόρησης θα κάνουν αναφορά στην προστιθέμενη αξία της κοινοτικής συνδρομής σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Δύναται να εμπλακεί στα μέτρα πληροφόρησης και δημοσιότητας ένας τουλάχιστον πολλαπλασιαστής πληροφόρησης, αναλόγως με το περιεχόμενο του ΕΠ ή τις Περιφέρειες που καλύπτει, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Άρθρο 5 παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1828/06.

Το επικοινωνιακό σχέδιο, καθώς και οποιαδήποτε σημαντική τροποποίησή του, εκπονείται από τη διαχειριστική αρχή του ΕΠ με βάση τις κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού και σε συνεργασία με την ΕΥΣΕΚΤ εφόσον το ΕΠ συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της

ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%) και υποβάλλεται προς εξέταση στην Επιτροπή σύμφωνα με τη διαδικασία που περιγράφεται στο άρθρο 3 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Για την εξασφάλιση της ομοιογένειας, συνοχής και συνέργιας μεταξύ των μέτρων δημοσιότητας και πληροφόρησης των ΕΠ που χρηματοδοτούνται από τα Ταμεία που συνδράμουν στο πλαίσιο της πολιτικής για τη συνοχή, η εθνική αρχή συντονισμού παρέχει ενιαίες αρχές προς τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ και μεριμνά για τη συνολική παρακολούθηση, εποπτεία και συντονισμό τους.

Τα ποσά που προβλέπονται για την πληροφόρηση και τη δημοσιότητα περιλαμβάνονται στη χρηματοδότηση του ΕΠ στο πλαίσιο της Τεχνικής Υποστήριξης Εφαρμογής (άρθρο 46 παρ. 1 του κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006).

Η διαχειριστική αρχή ορίζει τουλάχιστον ένα πρόσωπο επαφής υπεύθυνο για την πληροφόρηση και την δημοσιότητα βάσει του άρθρου 10 του Καν. (ΕΚ) 1828/06 και ενημερώνει σχετικά την Επιτροπή.

4.5 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΡΟΕΣ

Η εθνική και κοινοτική συμμετοχή για όλες τις πράξεις που εντάσσονται στα ΕΠ του ΕΣΠΑ αποτελούν δημόσιες επενδύσεις και μπορούν να χρηματοδοτούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Οι πιστώσεις των Ταμείων εγγράφονται στο Τμήμα Εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού (Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων). Στο τμήμα δαπανών του ΠΔΕ εγγράφονται οι προβλέψεις μεταφοράς πιστώσεων προς τους φορείς χρηματοδότησης του ΠΔΕ. Οι πιστώσεις προς τους δικαιούχους αφορούν την προβλεπόμενη δημόσια δαπάνη (κοινοτική και εθνική). Τυχόν ιδιωτική συμμετοχή παρακολουθείται μέσω του ΟΠΣ.

Στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων τηρούνται τα απαιτούμενα στοιχεία προκειμένου να είναι δυνατή η πρόβλεψη απαιτήσεων χρηματοδότησης για την υλοποίηση των ΕΠ του ΕΣΠΑ.

Η διαδικασία για τη διενέργεια πληρωμών στους δικαιούχους είναι η ακόλουθη:

1. Εγγραφή της δημόσιας δαπάνης της πράξης (εθνική και κοινοτική συμμετοχή) στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων μετά την ένταξή της σε ΕΠ σε συλλογική απόφαση του φορέα χρηματοδότησης
2. Υποβολή αιτήματος διάθεσης χρηματοδότησης από το δικαιούχο ή ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης στις περιπτώσεις κρατικών ενισχύσεων προς τον φορέα χρηματοδότησης
3. Υποβολή αιτήματος από τον φορέα χρηματοδότησης προς το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών για τη διάθεση χρηματοδότησης

4. Έκδοση απόφασης διάθεσης χρηματοδότησης από το Υπ.Οι.Ο. με βάση το αίτημα και το διαθέσιμο όριο πληρωμών, και κοινοποίησή της στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, στην Τράπεζα της Ελλάδος και στο φορέα χρηματοδότησης
5. Εντολή κατανομής των πιστώσεων στην πράξη από το φορέα χρηματοδότησης προς το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους και την Τράπεζα της Ελλάδος η οποία κοινοποιείται στο δικαιούχο ή ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης

Με την κατανομή χρηματοδότησης στην πράξη οι πιστώσεις είναι διαθέσιμες στο δικαιούχο, ο οποίος μπορεί να προχωρήσει σε χρεώσεις του λογαριασμού της πράξης εκδίδοντας επιταγές προς τους αναδόχους. Οι πληρωμές προς τους αναδόχους βαρύνουν άμεσα το λογαριασμό της πράξης.

Στις περιπτώσεις κρατικών ενισχύσεων οι πιστώσεις είναι διαθέσιμες στον ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης ο οποίος μπορεί να προχωρήσει σε χρεώσεις του λογαριασμού της πράξης εκδίδοντας επιταγές προς τους δικαιούχους. Οι πληρωμές προς τους δικαιούχους βαρύνουν άμεσα το λογαριασμό της πράξης.

Στην περίπτωση που οι δικαιούχοι ή οι ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης είναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου μετά την ολοκλήρωση των βημάτων 1 έως 4 εκδίδεται εντολή μεταφοράς των πιστώσεων από το φορέα χρηματοδότησης στο λογαριασμό του Νομικού Προσώπου προκειμένου να διενεργηθούν πληρωμές. Η μεταφορά των ποσών γίνεται υπό μορφή άμεσης επιχορήγησης ή αύξησης μετοχικού κεφαλαίου (περιπτώσεις Ανωνύμων Εταιρειών του δημοσίου).

Μετά την μεταφορά στο λογαριασμό του Νομικού Προσώπου, ο δικαιούχος ή ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης προβαίνει στις πληρωμές των αναδόχων ή δικαιούχων αντιστοίχως.

Κατά την πληρωμή στους αναδόχους ή δικαιούχους κανένα ποσό δεν αφαιρείται, ούτε παρακρατείται, ούτε εισπράττεται οποιαδήποτε ειδική επιβάρυνση ή άλλο τέλος ισοδύναμου αποτελέσματος, το οποίο θα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των ποσών αυτών.

Οι δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκαν οι δικαιούχοι καταχωρούνται στο ΟΠΣ μετά την επαλήθευσή τους από τη διαχειριστική αρχή και δικαιολογούνται από εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας .

Η αρχή πιστοποίησης συγκεντρώνει τις καταχωρηθείσες δαπάνες μέσω του ΟΠΣ προκειμένου να πιστοποιήσει τις δαπάνες και να συντάξει τη δήλωση δαπανών που προβλέπεται στο άρθρο 78.

Τυχόν τόκοι που παράγονται από πιστώσεις για χρηματοδότηση πράξεων στο πλαίσιο του ΕΠ, θεωρούνται εθνικοί πόροι και καλύπτουν εθνική δημόσια δαπάνη. Οι φορείς που διαχειρίζονται τα ανωτέρω ποσά έχουν υποχρέωση να δηλώνουν ετησίως τους δημιουργούμενους τόκους στη διαχειριστική αρχή του οικείου ΕΠ. Τα τραπεζικά ή πιστωτικά ιδρύματα, μέσω των οποίων κινούνται τα ανωτέρω ποσά υποχρεούνται

στην παροχή στοιχείων κίνησης των σχετικών λογαριασμών στην αρχή πιστοποίησης, μετά από αίτημά της.

4.6 ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Για τους σκοπούς των άρθρων 66 και 76 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006, η διαχειριστική αρχή του ΕΠ, θα ενημερώνει το σύστημα πληροφορικής το οποίο καθιερώνεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (SFC 2007), για την ανταλλαγή στοιχείων που αφορούν το ΕΠ, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 39, 40, 41 και 42 του του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Η διαχειριστική αρχή του ΕΠ διασφαλίζει, επίσης, την ύπαρξη συστήματος καταχώρισης και αποθήκευσης, σε ηλεκτρονική μορφή, λογιστικών εγγραφών για κάθε πράξη στο πλαίσιο του ΕΠ καθώς και της συλλογής δεδομένων υλοποίησης που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους λογιστικούς ελέγχους και την αξιολόγηση, σύμφωνα με το άρθρο 60 στοιχείο γ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006. Για το σκοπό αυτό, στο πλαίσιο της περιγραφής των Συστημάτων Διαχείρισης και Ελέγχου, θα υποβληθεί στην Επιτροπή περιγραφή του εν λόγω συστήματος, συμπεριλαμβανομένου του οργανογράμματος ροής (κεντρικό ή κοινό σύστημα δικτύου ή αποκεντρωμένο σύστημα με συνδέσεις μεταξύ των συστημάτων), σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 71 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 και κατ' αντιστοιχία στο άρθρο 21 και στο παράρτημα XII παράγραφος 6 του του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Για τους ανωτέρω σκοπούς, θα προσαρμοστεί κατάλληλα το υφιστάμενο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, που έχει δημιουργηθεί για τις απαιτήσεις του ΚΠΣ 2000-2006.

Το ΟΠΣ θα καλύπτει, επίσης, τις απαιτήσεις συλλογής και καταχώρισης δεδομένων που αφορούν στις αρμοδιότητες των αρχών ελέγχου και πιστοποίησης του προγράμματος και θα υποστηρίζει τις εν λόγω Αρχές στις υποχρεώσεις ανταλλαγής ηλεκτρονικών δεδομένων με την Επιτροπή. Προς αυτή την κατεύθυνση θα καταβληθεί προσπάθεια να αναπτυχθεί σύστημα συμβατό με το ΟΠΣ για την εισαγωγή της χρήσης ηλεκτρονικών μέσων στις διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων.

Το ΟΠΣ βρίσκεται ήδη σε λειτουργία για την κάλυψη των απαιτήσεων του ΚΠΣ 2000-2006 και με την ολοκλήρωση των απαραίτητων προσαρμογών, οι οποίες βρίσκονται σε εξέλιξη, θα αποτελεί την έγκυρη βάση οικονομικών και στατιστικών δεδομένων, η οποία θα καλύπτει και τις ανάγκες ηλεκτρονικής ενημέρωσης της Επιτροπής.

Η διαχείριση και λειτουργία του ΟΠΣ καθώς και θέματα οργάνωσης, λειτουργίας και ανάπτυξης του προσδιορίζονται στο νόμο και στις ειδικές κανονιστικές αποφάσεις που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση αυτού.

Για την αντιμετώπιση τεχνικών και διαχειριστικών θεμάτων σχετικά με το ΟΠΣ, λειτουργεί πλήρης δικτυακή εφαρμογή Helpdesk.

4.7 ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ

Στο άρθρο 11 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 διατυπώνεται η απαίτηση της επίτευξης των στόχων των Ταμείων στο πλαίσιο στενής συνεργασίας, *εταιρική σχέση*, τόσο μεταξύ της Επιτροπής και του κράτους μέλους, όσο και μεταξύ του κράτους μέλους και των ενδιαφερόμενων φορέων σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο (κάθετη και οριζόντια διάσταση της εταιρικής σχέσης). Η διασφάλιση της εταιρικής σχέσης σε όλα τα επίπεδα υλοποίησης του ΕΠ, αντανακλάται από τα μέτρα που έχουν ληφθεί όπως:

- (i) Η εφαρμογή διαδικασιών ευρείας διαβούλευσης σε όλα τα επίπεδα σχεδιασμού με στόχο τη διαμόρφωση πολύπλευρης προσέγγισης των εναλλακτικών επιλογών ανάπτυξης των περιφερειών της χώρας, μέσω γόνιμου και αποτελεσματικού διαλόγου με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.
- (ii) Η εκπροσώπηση των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, των αντιπροσωπευτικών μη κυβερνητικών οργανώσεων, των εκπροσώπων των ΟΤΑ Α και Β' βαθμού στη σύνθεση της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΕΠ, η οποία αποτελεί τον κύριο μηχανισμό για την διασφάλιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του προγράμματος, όπου αντιπροσωπεύονται όλοι οι σχετικοί με τους στόχους και τις δράσεις του προγράμματος φορείς.

Η επιλογή των σχετικών εταίρων σε κάθε επίπεδο υλοποίησης του ΕΠ λαμβάνει υπόψη το βαθμό της συνεισφοράς των Ταμείων στην περιοχή που αντιπροσωπεύουν οι εταίροι, την εμπειρία και ικανότητα των εταίρων στους τομείς που εστιάζει το ΕΠ και την ανάγκη προώθησης της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών καθώς της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η μέριμνα για την αποτελεσματική λειτουργία της αρχής της εταιρικής σχέσης, ώστε να προσφέρει την αναμενόμενη προστιθέμενη αξία, αποτελεί ευθύνη του κράτους μέλους και υλοποιείται μέσω της ακριβούς και επαρκούς διάκρισης των ρόλων και αρμοδιοτήτων των διαφόρων εταίρων στο κατάλληλο κάθε φορά επίπεδο.

4.8 ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΜΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 11 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 τα Κ-Μ και η Επιτροπή διασφαλίζουν την προαγωγή της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου κατά τη διάρκεια των διαφόρων σταδίων υλοποίησης των δράσεων των Ταμείων. Επίσης λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να αποτρέψουν κάθε διάκριση εξαιτίας του φύλου, της φυλής ή της εθνικής καταγωγής της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, της ύπαρξης αναπηρίας, της

ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού κατά τα διάφορα στάδια υλοποίησης των δράσεων των Ταμείων και ειδικότερα της πρόσβασης σε αυτά. Ειδικότερα, η δυνατότητα πρόσβασης για τα άτομα με αναπηρίες αποτελεί ένα από τα κριτήρια που πρέπει να τηρούνται κατά τον καθορισμό πράξεων που συγχρηματοδοτούνται από τα Ταμεία και που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τις διάφορες φάσεις υλοποίησης.

Τα μέτρα που προβλέπονται για την προαγωγή της ισότητας των δύο φύλων και την αποτροπή διακρίσεων στα διάφορα στάδια υλοποίησης του ΕΠ περιλαμβάνουν:

- (i) Την ισόρροπη κατά το δυνατόν συμμετοχή ανδρών και γυναικών στην επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ και την εκπροσώπηση σε αυτή κρατικών αρχών που είναι αρμόδιες για θέματα ισότητας καθώς και κοινωνικών οργανώσεων ειδικών πληθυσμιακών ομάδων (Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, Δίκτυο ROM κλπ)
- (ii) Τη λήψη κατάλληλων μέτρων για τη δημοσιοποίηση του προγράμματος και των ειδικότερων δράσεων που περιλαμβάνονται σε αυτό, ώστε να διασφαλίζεται η κατά το δυνατό ευρύτερη δυνατότητα πρόσβασης στην κοινοτική συγχρηματοδότηση. Στα μέτρα αυτά συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η αποστολή των προκηρύξεων σε όλα τα μέλη της επιτροπής παρακολούθησης του ΕΠ αλλά και σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, οι οποίοι μπορούν να εξασφαλίσουν ευρεία διάδοση τόσο των ευκαιριών χρηματοδότησης όσο και των ειδικών όρων και προϋποθέσεων για τη λήψη της.
- (iii) Την παρακολούθηση και τη σχετική ενημέρωση της επιτροπής παρακολούθησης του ΕΠ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέσω της ετήσιας έκθεσης, όσον αφορά τα μέτρα που έχουν ληφθεί σε σχέση με την παροχή ίσων ευκαιριών στο πλαίσιο του ΕΠ, την αποτελεσματικότητά τους και τις διορθωτικές παρεμβάσεις που απαιτούνται ώστε να διασφαλίζεται η αρχή της μη διάκρισης.
- (iv) Τη χρήση εξειδικευμένων κριτηρίων προσβασιμότητας ατόμων με αναπηρίες κατά την διαδικασία επιλογής πράξεων για συγχρηματοδότηση.

4.9 ΡΗΤΡΑ ΕΥΕΛΙΞΙΑΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 34 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, τα ΕΠ λαμβάνουν χρηματοδότηση μόνο από ένα Ταμείο, με εξαίρεση ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής. Ωστόσο μπορούν, με την επιφύλαξη των παρεκκλίσεων που προβλέπονται στους ειδικούς κανονισμούς των Ταμείων, να χρηματοδοτούν, κατά συμπληρωματικό τρόπο και εντός του ορίου του 10% της κοινοτικής χρηματοδότησης του κάθε άξονα προτεραιότητας (ρήτρα ευελιξίας), δράσεις που εμπίπτουν στο πεδίο συνδρομής του άλλου Ταμείου, εφόσον οι δράσεις αυτές απαιτούνται για την ικανοποιητική υλοποίηση της πράξης και συνδέονται άμεσα με αυτή.

Για την υλοποίηση των ΕΠ προβλέπεται η αξιοποίηση κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου της ρήτρας ευελιξίας. Η χρηματοδότηση κατά συμπληρωματικό τρόπο του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ μπορεί να φτάσει μέχρι και 10% της κοινοτικής χρηματοδότησης ανά άξονα προτεραιότητας κατά μέγιστο (ή μέχρι 15% για τον άξονα προτεραιότητας Κοινωνική Ενσωμάτωση του ΕΚΤ για όλες τις Περιφέρειες και τον άξονα προτεραιότητας Αειφόρος Αστική Ανάπτυξη του ΕΤΠΑ που αφορά στις Περιφέρειες σταδιακής εισόδου).

Στο πλαίσιο αυτό έχουν ήδη περιγραφεί στα ΕΠ οι κατηγορίες παρεμβάσεων τις οποίες οι αρμόδιες αρχές θα υλοποιήσουν μέσω της χρήσης της ανωτέρω ρήτρας. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- ⇒ Δράσεις για τον εμπλουτισμό, την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την αύξηση της κινητικότητας του ανθρώπινου δυναμικού που εμπίπτουν στην στρατηγική του υπουργείου Ανάπτυξης και περιλαμβάνονται στο ΕΠ «Επιχειρηματικότητα-Ανταγωνιστικότητα» για τις 8 περιφέρειες αμιγούς Στόχου Σύγκλισης και στα ΠΕΠ για τις 5 περιφέρειες μεταβατικής στήριξης (π.χ. θεματικά δίκτυα Ε&Α, δημιουργία περιφερειακών πόλων καινοτομίας, δράσεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας, βελτίωση της εποπτείας της αγοράς και στήριξη του καταναλωτή, ενίσχυση των δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας).
- ⇒ Παροχή κοινωνικών υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο μέσω των ΠΕΠ (προγράμματα τύπου «Βοήθεια στο σπίτι»), που εντάσσονται στη στρατηγική των αξόνων προτεραιότητας «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής» για την ενίσχυση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των περιφερειών και την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής.
- ⇒ Παρεμβάσεις που περιλαμβάνονται σε όλους τους άξονες προτεραιότητας του ΕΠ «Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση» για την προμήθεια εξοπλισμού με στόχο τη χρήση νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία (π.χ. εξοπλισμός εργαστηρίων φυσικών επιστημών ιδιαίτερα για ΑμεΑ, εξοπλισμός εργαστηρίων για επαγγελματικά λύκεια και σχολές, εξοπλισμός για τις δομές εκπαίδευσης ενηλίκων, εξοπλισμός για την τριτοβάθμια εκπαίδευση).
- ⇒ Παρεμβάσεις που περιλαμβάνονται στους άξονες προτεραιότητας 1 και 2 του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» (π.χ. εκπαίδευση στη χρήση πληροφοριακών συστημάτων όπως TAXIS).
- ⇒ Παρεμβάσεις που περιλαμβάνονται στους άξονες προτεραιότητας 1, 2 και 3 του ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση» για την προμήθεια ηλεκτρονικού εξοπλισμού, δικτύωσης, διαμόρφωσης χώρων, προμήθειας έτοιμου λογισμικού κλπ.

Επισημαίνεται ότι όμοιες ή ομοειδείς κατηγορίες παρεμβάσεων θα υλοποιούνται κάτω από ένα και το αυτό θεσμικό πλαίσιο, ανεξάρτητα από την πηγή χρηματοδότησής τους (επιχειρησιακό πρόγραμμα ή Διαρθρωτικό Ταμείο).

Κατά τη διαδικασία αναθεώρησης των ΕΠ θα εξετάζεται από τα αρμόδια όργανα το ενδεχόμενο και η αναγκαιότητα αξιοποίησης της ρήτρας ευελιξίας και σε πρόσθετες κατηγορίες παρεμβάσεων (όπως π.χ. ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε τοπικό ή κλαδικό επίπεδο, ολοκληρωμένες παρεμβάσεις με στόχευση σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες, ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης).

Η χρησιμοποίηση της ρήτρας ευελιξίας παρακολουθείται από τη διαχειριστική αρχή μέσω του ΟΠΣ στο επίπεδο του άξονα προτεραιότητας, ώστε να διασφαλίζεται ότι το ποσοστό συμπληρωματικής χρηματοδότησης από το αντίστοιχο Ταμείο δεν υπερβαίνει το καθορισμένο ποσοστό-κατώφλι του 10% (ή 15%).

Η διαχειριστική αρχή ενημερώνει την Επιτροπή, στο πλαίσιο της ετήσιας έκθεσης, σχετικά με τη χρησιμοποίηση της ρήτρας ευελιξίας παρέχοντας πληροφορίες σε επίπεδο άξονα προτεραιότητας που να επιτρέπουν την επαλήθευση των προϋποθέσεων χρησιμοποίησης της ρήτρας ευελιξίας καθώς και της μη υπέρβασης του ανώτατου επιτρεπτού ορίου συνδρομής του αντίστοιχου Ταμείου.

4.10 ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ¹¹

Η αρχή της εταιρικής σχέσης εφαρμόσθηκε πλήρως από το Υπουργείο Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας στις διαδικασίες κατάρτισης του τομεακού ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», με την κινητοποίηση του συνόλου των τομέων πολιτικής και των κοινωνικών εταίρων του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς και βασιζόμενη στην αρχή της διαφάνειας. Η συμμετοχή των εταίρων στη διαδικασία προέκυψε με βάση την αντιπροσωπευτική εκπροσώπηση και των κοινωνικών ομάδων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, την πλήρη κάλυψη του εύρους των πολιτικών και ειδικών οριζόντιων θεμάτων που αναπτύσσονται στο ΕΠ.

Ήδη σήμερα οι κοινωνικοί εταίροι συμμετέχουν με αποφασιστικό ρόλο:

- στην Επιτελική Επιτροπή του Εθνικού Συστήματος Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (ΕΣΣΕΕΚΑ).
- στις διαδικασίες εκπόνησης και ανάπτυξης των επαγγελματικών περιγραμμάτων
- στο Εθνικό Συμβούλιο Κοινωνικής Πολιτικής (ΕΣΥΚΠ).

Στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας προτίθεται να προχωρήσει σε διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους για την εκπόνηση ολοκληρωμένου επιχειρησιακού σχεδιασμού με στόχο την ενίσχυση του ρόλου τους, προκειμένου να αποκτήσει η εμπλοκή τους μόνιμο και βιώσιμο χαρακτήρα.

---

¹¹ Η συγκεκριμένη ενότητα αφορά μόνο στο Στόχο Σύγκλιση στο πλαίσιο του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού».

Το Υπουργείο Απασχόλησης, μέσω «προγραμματικής συμφωνίας», προτίθεται να διαθέσει έως το 2% των πόρων του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», για συγκεκριμένες ενέργειες στήριξης παρεμβάσεων και ευαισθητοποίησης των ωφελουμένων, για την υλοποίηση κοινών δράσεων, καθώς και την ενδυνάμωση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων των κοινωνικών εταίρων, ειδικότερα όσον αφορά την προσαρμοστικότητα των εργαζομένων και των επιχειρήσεων.

4.11 ΜΕΣΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ

Στο πλαίσιο του ΕΠ δύναται να χρηματοδοτηθούν πράξεις που αφορούν στην ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία ταμείων ή ταμείων χαρτοφυλακίου όπως ορίζονται στο άρθρο 44 του Κανονισμού. Τα ταμεία ιδρύονται με Προεδρικό Διάταγμα, το οποίο εκδίδεται μετά από πρόταση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργού.

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργού προσδιορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για τη συνεισφορά από ΕΠ σε ταμεία της προηγούμενης παραγράφου.

4.12 ΕΡΓΑ ΓΕΦΥΡΕΣ

Ως έργα-γέφυρες χαρακτηρίζονται έργα των οποίων μέρος του φυσικού αντικείμενου συγχρηματοδοτείται από ΕΠ της περιόδου 2000-2006 και μέρος από ΕΠ της προγραμματικής περιόδου 2007-2013.

Τα έργα αυτά μπορούν να χρηματοδοτηθούν από ΕΠ της περιόδου 2007-2013 εφόσον πληρούν τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- η αρμόδια αρχή κατανέμει τις πράξεις σε δύο χωριστά, σαφώς διακριτά στάδια ή τμήματα για κάθε ΕΠ της αντίστοιχης περιόδου με αντίστοιχο διακριτό οικονομικό και φυσικό αντικείμενο,
- πληρούνται οι όροι επιλεξιμότητας του ΕΠ της περιόδου 2007-2013 από το οποίο πρόκειται να συγχρηματοδοτηθεί ως έργο-γέφυρα,
- πληρούνται οι όροι επιλεξιμότητας του ΕΠ της περιόδου 2000-2006, υπό το οποίο είχε αρχικά συγχρηματοδοτηθεί. Στην περίπτωση που, βάσει εκθέσεων ελέγχου ή άλλων μέσων, προκύπτει ότι η δαπάνη ενός έργου δεν είναι επιλέξιμη για συγχρηματοδότηση κατά την περίοδο 2000-2006, η δαπάνη αυτή δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή για συγχρηματοδότηση ούτε κατά την περίοδο 2007-2013,
- αιτιολογείται επαρκώς η μη ολοκλήρωση του έργου κατά την περίοδο 2000-2006,

- για το τμήμα του έργου που θα ενταχθεί στο ΕΣΠΑ θα ισχύσουν τα ποσοστά συγχρηματοδότησης του σχετικού ΕΠ του ΕΣΠΑ 2007 – 2013 ανά περίπτωση,
- στις περιπτώσεις μεγάλων έργων γεφυρών, για τα οποία το συνολικό κόστος επένδυσης και από τις δύο προγραμματικές περιόδους είναι άνω των είκοσι πέντε εκατ. (25.000.000) ευρώ στην περίπτωση του περιβάλλοντος και άνω των πενήντα εκατ. (50.000.000) ευρώ σε άλλους τομείς, σύμφωνα με το άρθρο 39 του Καν. (ΕΚ) 1083/06, στις πληροφορίες που υποβάλλονται στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 40 του ίδιου Κανονισμού, συμπεριλαμβάνονται τα στοιχεία διακρίτοτητας φυσικού και οικονομικού αντικείμενου μεταξύ των δύο προγραμματικών περιόδων.

Σε κάθε ΕΠ του ΕΣΠΑ προσδιορίζονται τα μεγάλα έργα γέφυρες (κατά την έννοια του άρθρου 39 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006) που πρόκειται να χρηματοδοτηθούν από αυτό.

Στις τελικές εκθέσεις εκτέλεσης των ΕΠ της περιόδου 2000-2006 θα δοθούν αναλυτικά στοιχεία σε ότι αφορά στα έργα-γέφυρες που δεν αποτελούν μεγάλα έργα κατά την έννοια του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Έργα που κατά τη λήξη της προγραμματικής περιόδου 2000-2006 προσδιοριστούν ως ημιτελή ή μη-λειτουργικά και τα οποία σύμφωνα με τους στόχους και τις προτεραιότητες των ΕΠ 2007-2013 δεν είναι επιλέξιμα, το κράτος μέλος υποχρεούται να τα ολοκληρώσει και να τα καταστήσει λειτουργικά με εθνικούς πόρους.

Η χρηματοδότηση των έργων γεφυρών δεν αναιρεί τις υποχρεώσεις της χώρας για την περίοδο 2007-2013, ως προς την τήρηση των περιφερειακών κατανομών και των στόχων της Λισσαβόνας.

4.13 ΛΟΙΠΑ ΘΕΜΑΤΑ

4.13.1 Κανόνες σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις, τις κρατικές ενισχύσεις, τις ίσες ευκαιρίες και το περιβάλλον

Οι οδηγίες και οι κατευθύνσεις σχετικά με τους ισχύοντες κανόνες στους ανωτέρω τομείς θα προσδιοριστούν κατά την περιγραφή του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου των ΕΠ σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 21 του Καν.1828/2006 της Επιτροπής. Στο πλαίσιο αυτό θα εκδοθούν και οδηγίες για την τήρηση των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις συμπεριλαμβανομένων οδηγιών για τη σώρευση των ενισχύσεων και της αποφυγής διπλής χρηματοδότησης.

Η διαχειριστική αρχή διασφαλίζει την τήρηση του κοινοτικού θεσμικού πλαισίου σε ότι αφορά τον ανταγωνισμό και τις δημόσιες συμβάσεις, τις κρατικές ενισχύσεις, το περιβάλλον, τις μεταφορές και την ενέργεια, την διασφάλιση της υγείας του πληθυσμού και την κοινωνική φροντίδα, τις ίσες ευκαιρίες. Η διαχειριστική αρχή διασφαλίζει ότι εφαρμόζονται οι κανόνες κρατικών ενισχύσεων που ισχύουν κατά την έγκριση της απόφασης χορήγησης της ενίσχυσης.

Προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι πιθανότητες παρατυπιών στη διαδικασία ανάθεσης και υλοποίησης των δημοσίων συμβάσεων, οι ελληνικές αρχές θα προχωρήσουν στην κωδικοποίηση και απλοποίηση του νομικού πλαισίου για τις δημόσιες συμβάσεις έργων.

4.13.2 Διαχειριστική Επάρκεια Δικαιούχων ΕΠ

Στην προγραμματική περίοδο 2007-2013 ενισχύεται η διοικητική αποτελεσματικότητα των φορέων υλοποίησης (δικαιούχων) συγχρηματοδοτούμενων έργων, με τη θέσπιση κανόνων επιβεβαίωσης της διαχειριστικής επάρκειάς τους, πριν από την ανάληψη της ευθύνης εκτέλεσης έργων. Προβλέπεται ειδική διαδικασία με την οποία καθορίζονται οι απαιτήσεις ή το πρότυπο διαχείρισης έργων, οι διαδικασίες και οι αρμόδιοι φορείς για την επιβεβαίωση της διαχειριστικής επάρκειας των δικαιούχων, λαμβάνοντας μέριμνα του μεγέθους και των ιδιαιτεροτήτων των έργων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, καθώς και των δικαιούχων που θα τα υλοποιήσουν.

Μέχρι την έναρξη εφαρμογής της ανωτέρω διαδικασίας, η οποία προβλέπεται να γίνει την 1.1.2009, και για ειδικές κατηγορίες πράξεων και ιδίως για τα συνεχιζόμενα από το ΚΠΣ 2000-2006 έργα, η διαχειριστική επάρκεια των δικαιούχων επιβεβαιώνεται σύμφωνα με οδηγίες της εθνικής αρχής συντονισμού και με τα όσα προβλέπονται στην επιστολή με αρ. πρωτ. ΕΥΣΣΑΑΠ1469/04.05.2007 του Υπουργού Οικονομίας & Οικονομικών.

Σε περίπτωση δικαιούχων για τους οποίους δεν επιβεβαιώνεται η διαχειριστική τους επάρκεια, η αρμοδιότητα υλοποίησης δύναται να μεταβιβαστεί με προγραμματική συμφωνία των δύο μερών στην αρχή στην οποία υπάγονται ή από την οποία εποπτεύονται ή σε συναφή δημόσια υπηρεσία ή ανώνυμη εταιρεία του ευρύτερου δημόσιου τομέα, η οποία ικανοποιεί τα κριτήρια διαχειριστικής επάρκειας δικαιούχων. Στην περίπτωση που στον φορέα που αναλαμβάνει υλοποίηση έργου σύμφωνα με τα προηγούμενα, προκαλούνται πρόσθετες δαπάνες για τις υπηρεσίες διοίκησης που παρέχει, αυτές περιλαμβάνονται στον προϋπολογισμό του έργου και καλύπτονται απολογιστικά είτε από το ίδιο το έργο είτε από την τεχνική βοήθεια του ΕΠ στο οποίο εντάσσεται. Μετά την παραλαβή προς χρήση, το έργο παραδίδεται στον δικαιούχο μαζί με πλήρη τεχνική και οικονομική τεκμηρίωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Πίνακας 1: «Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων» - Ετήσια κατανομή κοινοτικής συνδρομής

Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων			
Ετήσια Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής - Στόχος «Σύγκλιση»			
Έτος	Περιφέρειες	ΕΚΤ	Σύνολο
2009	Περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	13.189.422	13.189.422
	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	13.995.201	13.995.201
	Σύνολο	27.184.623	27.184.623
2010	Περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	17.294.416	17.294.416
	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	13.478.005	13.478.005
	Σύνολο	30.772.421	30.772.421
2011	Περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	18.843.883	18.843.883
	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	12.936.199	12.936.199
	Σύνολο	31.780.082	31.780.082
2012	Περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	20.398.732	20.398.732
	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	12.369.016	12.369.016
	Σύνολο	32.767.748	32.767.748
2013	Περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	24.519.875	24.519.875
	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	11.775.654	11.775.654
	Σύνολο	36.295.529	36.295.529
Γενικό Σύνολο 2009 - 2013	Περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	94.246.328	94.246.328
	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	64.554.075	64.554.075
	ΣΥΝΟΛΟ	158.800.403	158.800.403

Πίνακας 2: Χρηματοδοτικό Σχήμα Εθνικού Αποθεματικού Απροβλέπτων

Χρηματοδοτικό Σχήμα Εθνικού Αποθεματικού Απροβλέπτων													
Άξονας Προτεραιότητας	Κοινοτική Χρηματοδότηση				Εθνική Συμμετοχή	Ενδεικτική ανάλυση του ποσοστού εθνικής συμμετοχής		Συνολική χρηματοδότηση (βάση υπολ. Κοιν. Συμ.)	Ποσοστό συγχρηματοδότησης	Ενημερωτικά			Συνολική δμόσια δαπάνη
	ΕΤΠΑ	ΕΚΤ	Τ.Σ	ΣΥΝΟΛΟ		Εθνική δημόσια χρηματοδότηση	Εθνική ιδιωτική χρηματοδότηση			Συνεισφορά ΕΤΕ	Άλλη χρηματοδότηση		
	1	2	3	4=1+2+3		5=6+7	6			7*	8=4+5	9=4/8	
Α.Π.1: "Μέσο-μακροπρόθεσμη στήριξη του ανθρώπινου δυναμικού που υφίσταται τις συνέπειες απρόβλεπτων τοπικών ή τομεακών κρίσεων που συνδέονται με την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση, συμπεριλαμβανομένης τυχόν αναδιάρθρωσης που προκαλείται από φυσικές καταστροφές, ή με τις συνέπειες της απελευθέρωσης του εμπορίου στις περιφέρειες που πληρούν τους όρους για το στόχο σύγκλισης και στις περιφέρειες που είναι επιλέξιμες για μεταβατική στήριξη στο πλαίσιο του στόχου σύγκλισης"		100.000.000		100.000.000	33.333.333	33.333.333		133.000.000	75,00%				133.333.333
Α.Π.2: "Ταχεία αντιμετώπιση των άμεσων συνεπειών που υφίσταται το ανθρώπινο δυναμικό εξαιτίας απρόβλεπτων τοπικών ή τομεακών κρίσεων που συνδέονται με την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση, συμπεριλαμβανομένης τυχόν αναδιάρθρωσης που προκαλείται από φυσικές καταστροφές, ή με τις συνέπειες της απελευθέρωσης του εμπορίου στις περιφέρειες που πληρούν τους όρους για το στόχο σύγκλισης και στις περιφέρειες που είναι επιλέξιμες για μεταβατική στήριξη στο πλαίσιο του στόχου σύγκλισης"		58.800.403		58.800.403	19.600.134	19.600.134		78.400.537	75,00%				78.400.537
Σύνολο	0	158.800.403	0	158.800.403	52.933.467	52.933.467	0	211.733.870	75,00%	0	0	0	211.733.870

Ως βάση υπολογισμού της κοινοτικής συνδρομής χρησιμοποιείται η επιλέξιμη δημόσια δαπάνη (στήλη 8)

* Η στήλη αυτή δεν συμπληρώνεται γιατί η βάση υπολογισμού της Κοινοτικής συνδρομής είναι οι επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες. Η ιδιωτική συμμετοχή αναφέρεται στη στήλη 11β.

11α: Άλλοι εθνικοί πόροι, προβλεπόμενα έσοδα, μη επιλέξιμες δαπάνες κ.ά.

11β: Συμπληρώνονται τα ποσά της ιδιωτικής συμμετοχής